

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ανάλυση Μακροοικονομικών Δεικτών των Σημαντικότερων Οικονομιών Παγκοσμίως

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ:

ΖΩΡΖΟΥ ΑΡΕΖΙΝΑ

ΚΑΛΟΥΔΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΧΟΥΝΤΡΑ ΙΩΑΝΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΑΤΡΑ, 2013

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ανάλυση Μακροοικονομικών Δεικτών των Σημαντικότερων Οικονομιών Παγκοσμίως

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ:

ΖΩΡΖΟΥ ΑΡΕΖΙΝΑ

ΚΑΛΟΥΔΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

ΧΟΥΝΤΡΑ ΙΩΑΝΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Δρ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΑΤΡΑ, 2013

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή την:

.....

• Πρόλογος

Πριν την παρουσίαση της εργασίας αισθανόμαστε την υποχρέωση να ευχαριστήσουμε ορισμένους ανθρώπους καθένας εκ των οποίων, με το δικό του τρόπο συνέβαλε στην ολοκλήρωση της.

Αρχικά, αισθανόμαστε την ανάγκη να ευχαριστήσουμε τον επιβλέπων καθηγητή κ. Αθανασίου για τις πολύτιμες συμβουλές και υποδείξεις του κατά την συγγραφή της εργασίας και για την πολύτιμη καθοδήγηση, συμπαράσταση και την εμπιστοσύνη που έδειξε στα πρόσωπά μας.

Τέλος, θέλουμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα τις οικογένειές μας, που με υπομονή και κουράγιο στάθηκαν δίπλα μας ως ηθικοί συμπαραστάτες στην ολοκλήρωση των σπουδών μας καθώς και στην εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

• Περίληψη

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η ανάδειξη και η ανάλυση των μακροοικονομικών δεικτών των σημαντικότερων οικονομιών παγκοσμίως και της Ελλάδας καθώς και της σχέσης ανάμεσα σε αυτούς τους μακροοικονομικούς δείκτες.

Οι μακροοικονομικοί δείκτες αποτελούν χρήσιμα εργαλεία τα οποία εξηγούν σε μεγάλο βαθμό την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται μία οικονομία και τον βαθμό οικονομικής ευημερίας. Βέβαια υπάρχουν άλλοι παράγοντες οι οποίοι δεν μπορούν να ερμηνευτούν όπως για παράδειγμα η ποιότητα ζωής σε έναν τόπο. Στην συγκεκριμένη περίπτωση μέσω της μακροοικονομικής ανάλυσης γίνεται προσπάθεια να διερευνηθούν οι μακροοικονομικοί δείκτες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις ΗΠΑ, στην Κίνα, στην Ιαπωνία, στην Γερμανία και στην Ελλάδα. Στα πλαίσια αυτά, συλλέχτηκαν δεδομένα από δευτερογενής πηγές όπως η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank), η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund) και η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος. Τα δεδομένα αφορούσαν βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες όπως το ΑΕΠ, την ανεργία, τον πληθωρισμό, το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, το δημοσιονομικό έλλειμμα/πλεόνασμα και το δημόσιο χρέος. Έπειτα, μέσω της επεξεργασίας των δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics προέκυψαν τα τελικά συμπεράσματα της εργασίας.

Λέξεις Κλειδιά: Μακροοικονομία, Μακροοικονομικοί Δείκτες, Ελληνική Οικονομία

Πίνακας περιεχομένων

Κεφάλαιο 1 ^ο : Εισαγωγή.....	8
Κεφάλαιο 2 ^ο : Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη των Κρατών – Το Θεωρητικό Πλαίσιο	9
2.1 Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν / ΑΕΠ – Gross Domestic Product / GDP	10
2.2 Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν / ΑΕΠ – Gross National Product / GNP	15
2.3 Ανεργία – Unemployment	17
2.4 Πληθωρισμός – Inflation	21
2.5 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών – Balance of External Transactions	24
2.6 Δημοσιονομικό Έλλειμμα/Πλεόνασμα – Fiscal Deficit/Surplus.....	27
2.7 Δημόσιο Χρέος – Public Debt	30
Κεφάλαιο 3 ^ο : Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη των Κρατών.....	34
3.1 Η Οικονομική Κατάσταση στην Ελλάδα.....	36
3.2 Η Οικονομική Κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση	60
3.3 Η Οικονομική Κατάσταση στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	62
3.4 Η Οικονομική Κατάσταση στην Ιαπωνία	65
3.5 Η Οικονομική Κατάσταση στην Κίνα	68
3.6 Η Οικονομική Κατάσταση στην Γερμανία.....	71
Κεφάλαιο 4 ^ο : Μεθοδολογία Ανάλυσης των Μακροοικονομικών Μεγεθών σε ΕΕ, Ελλάδα, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Κίνα, Γερμανία.....	74
4.1 Σκοποί – Στόχοι Έρευνας	74
4.2 Ερευνητικός Σχεδιασμός.....	74
4.3 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων.....	75
4.4 Μέθοδοι Ανάλυσης Δεδομένων.....	75
Κεφάλαιο 5 ^ο : Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη των Οικονομιών της Ανάλυσης την Περίοδο 1981 – 2011.....	76
5.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	776
5.2 Ανεργία	79
5.3 Πληθωρισμός	82
5.4 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών.....	85
5.5 Δημοσιονομικό Έλλειμμα/Πλεόνασμα.....	89
5.6 Δημοσιονομικό Χρέος	93
Κεφάλαιο 6 ^ο : Η Σχέση ανάμεσα στα Μακροοικονομικά Μεγέθη των Οικονομιών	96
Κεφάλαιο 7 ^ο : Συμπεράσματα - Υποδείξεις.....	108
Βιβλιογραφία	110

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία με τίτλο: «Ανάλυση Μακροοικονομικών Δεικτών των Σημαντικότερων Οικονομιών Παγκοσμίως», έχει ως στόχο να αναδείξει την σημασία και τον ρόλο των μακροοικονομικών μεγεθών ως τα κεντρικά χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς και της ευημερίας των οικονομιών. Για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από δευτερογενείς πηγές και πιο συγκεκριμένα από διεθνής οργανισμούς. Τα αποτελέσματα μετά από την βιβλιογραφική επισκόπηση και την ανάλυση των μακροοικονομικών μεγεθών δείχνουν ότι οι μακροοικονομικοί δείκτες αποτελούν καλές ερμηνευτικές μεταβλητές της ευημερίας ενός κράτους.

Τα μακροοικονομικά μεγέθη είναι ιδιαίτερα σημαντικά αν αναλογιστεί κανείς ότι εξ αιτίας τους μία οικονομία μπορεί για παράδειγμα να απωλέσει σημαντικό κομμάτι της πιστοληπτικής της ικανότητας, να χάσει υποψήφιους μεγαλοεπενδυτές, ή να οδηγηθεί σε κοινωνικές αναταραχές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η τελευταία κρίση χρέους στην Ευρωζώνη όπου πολλές χώρες, ανάμεσά τους και η Ελλάδα, έχουν οδηγηθεί σε αυστηρά μέτρα λιτότητας και βίαιη προσαρμογή των μακροοικονομικών μεγεθών με στόχο τον περιορισμό των μακροοικονομικών μεγεθών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας γίνεται μία περιεκτική βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με το θεωρητικό πλαίσιο των μακροοικονομικών μεγεθών. Πιο συγκεκριμένα, αναλύονται το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, η ανεργία, ο πληθωρισμός, το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, το έλλειμμα/πλεόνασμα του κρατικού προϋπολογισμού και το Δημόσιο χρέος. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μία ανάλυση της οικονομικής κατάστασης σε ΕΕ, ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία, Γερμανία και Ελλάδα. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναπτύσσεται η μεθοδολογία ανάλυσης των μακροοικονομικών μεγεθών σε ΕΕ, ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία, Γερμανία και Ελλάδα. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται περιγραφικά τα δεδομένα των οικονομιών της ανάλυσης ενώ στο έκτο κεφάλαιο γίνεται η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων και παρουσιάζεται η σχέση ανάμεσά τους. Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο ακολουθούν τα συμπεράσματα της εργασίας και οι υποδείξεις για μελλοντικές έρευνες.

Κεφάλαιο 2^ο: Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη των Κρατών – Το Θεωρητικό Πλαίσιο

Η οικονομική επιστήμη είναι δυνατόν να διακριθεί σε διάφορες ενότητες ανάλογα με το κριτήριο που χρησιμοποιείται. Η βασικότερη διάκριση είναι ανάμεσα σε Μακροοικονομική (Macroeconomics) και Μικροοικονομική (Microeconomics).

Η Μικροοικονομική πραγματεύεται κυρίως με οικονομικές μονάδες όπως για παράδειγμα με τις επιχειρήσεις, τα άτομα και τα νοικοκυριά, με τη συμπεριφορά τους και με τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους. Από την άλλη πλευρά, η Μακροοικονομική ασχολείται με την διάρθρωση, την συμπεριφορά και τα προβλήματα του συνολικού οικονομικού συστήματος ή των επιμέρους τομέων του (Κώττη και Κώττη, 2000). Η σύγχρονη μακροοικονομική αποτελεί ένα ευρύ και ταχέως αναπτυσσόμενο ερευνητικό πεδίο. Χρειάζεται να διερευνάται συνεχώς για να δείχνει πως οι ατομικές συνεισφορές δημιουργούν συνολική πρόοδο ως προς την καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς της μακροοικονομίας (Gerrard, 1996). Πιο συγκεκριμένα, η συνεισφορά των ατομικών συνεισφορών στην οικονομία, λαμβάνεται υπόψη στην Μακροοικονομική για την εξαγωγή πληροφοριών σχετικά με την συμπεριφορά συνολικών μεγεθών αλλά για την μακροοικονομική ανάλυση σημασία έχει η συμπεριφορά του συνολικού συστήματος και όχι μίας συγκεκριμένης μονάδας (Blanchard, 1997).

Οι περισσότερες μελέτες πάνω στην μακροοικονομία τείνουν να εστιάζουν στην ύπαρξη διαφορετικών σχολών σκέψης. Οι διαφορετικές σχολές σκέψης πάνω στον τομέα της μακροοικονομίας μπορούν να συνοψισθούν ως εξής (Gerrard, 1996): οι ορθόδοξες σχολές (όπως αυτές εκπορεύονται από το έργο του John M. Keynes), οι νέες σχολές σκέψης, η σχολή του αληθινού επιχειρηματικού κύκλου, η νέα Κευνσιανή σχολή, οι ριζοσπαστικές σχολές, η Αυστριακή σχολή και η μετα – Κευνσιανή σχολή. Γενικά όλες οι σχολές πραγματεύονται θέματα της μακροοικονομικής πολιτικής. Η μακροοικονομική πολιτική επικεντρώνεται στην επίτευξη τεσσάρων βασικών στόχων οι οποίοι αναφέρονται (Κώττη και Κώττη, 2000): α) στο προϊόν που παράγει η οικονομία, β) στην απασχόληση, γ) στο επίπεδο των τιμών και δ) στο ισοζύγιο που δείχνει τις εξωτερικές συναλλαγές.

2.1 Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν / ΑΕΠ – Gross Domestic Product / GDP

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν – ΑΕΠ είναι η αγοραία αξία όλων των τελικών προϊόντων και των υπηρεσιών που παράγονται εντός των συνόρων μίας χώρας για μία δεδομένη χρονική περίοδο και είναι εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες, ακόμα και αν μέρος αυτού παράχθηκε από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού. Είναι το περισσότερο χρησιμοποιούμενο μέτρο της γενικής οικονομικής δραστηριότητας ανάμεσα στα κράτη. Όταν χρησιμοποιείται σαν μέτρο ευημερίας είναι υποκείμενο σε έντονη κριτική. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν λαμβάνει υπόψη ή τουλάχιστον δεν λαμβάνει επαρκώς υπόψη στοιχεία όπως είναι η ποιότητα του συστήματος υγείας, το περιβάλλον, την έκταση και την ποιότητα της εκπαίδευσης (Dipietro and Anoruo, 2006). Ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ παρουσιάζει διαχρονικές διακυμάνσεις που οφείλονται στις διακυμάνσεις της οικονομικής δραστηριότητας που προκαλούνται από διάφορα αίτια (economic fluctuations) (Κώττη και Κώττη, 2000).

Για την κατανόηση του πως η οικονομία χρησιμοποιεί τους περιορισμένους πόρους οι οικονομολόγοι μελετούν την σύνθεση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος ανάμεσα σε διάφορους τύπους δαπανών. Για να γίνει αυτό, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν χωρίζεται σε τέσσερις συνιστώσες (Mankiw, 2012):

1. Κατανάλωση (Consumption). Είναι οι δαπάνες των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες με την εξαίρεση αγοράς νέας κατοικίας. Τα αγαθά περιλαμβάνουν τις δαπάνες των νοικοκυριών σε διαρκή καταναλωτικά αγαθά. Όπως αυτοκίνητα και μη διαρκή αγαθά όπως είδη τροφής και ένδυσης. Οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν άυλα αντικείμενα όπως είναι για παράδειγμα η ιατρική φροντίδα. Οι δαπάνες των νοικοκυριών στην εκπαίδευση συμπεριλαμβάνονται κι αυτές στην κατανάλωση υπηρεσιών (παρ' όλο που κάποιος θα επιχειρηματολογούσε πως ταιριάζουν καλύτερα στην επόμενη συνιστώσα).
2. Επένδυση (Investment). Επένδυση είναι η αγορά αγαθών τα οποία θα χρησιμοποιηθούν στο μέλλον για να παραχθούν περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες. Είναι το άθροισμα των αγορών σε εξοπλισμό κεφαλαίου, αποθέματα

και κτίρια. Η επένδυση σε κτίρια συμπεριλαμβάνει τα έξοδα για αγορά νέας κατοικίας. Η αγορά νέας κατοικίας είναι ένας τύπος δαπανών των νοικοκυριών που κατηγοριοποιούνται ως επένδυση παρά ως κατανάλωση.

3. Αγορές της κυβέρνησης (Government purchases). Οι αγορές της κυβέρνησης συμπεριλαμβάνουν δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες από τοπικές, κεντρικές και ομοσπονδιακές κυβερνήσεις. Συμπεριλαμβάνει τους μισθούς των εργαζομένων της κυβέρνησης ως δαπάνες για δημόσια έργα.
4. Καθαρές εξαγωγές (Net exports). Οι καθαρές εξαγωγές είναι ίσες με τις ξένες αγορές εγχώριων προϊόντων (εξαγωγές) μείον τις εγχώριες αγορές ξένων προϊόντων (εισαγωγές). Η πώληση ενός εγχώριου οργανισμού σε έναν αγοραστή ξένης χώρας αυξάνει τις καθαρές εξαγωγές. Ο όρος καθαρές, στις καθαρές εξαγωγές αναφέρεται στο γεγονός ότι οι εισαγωγές αφαιρούνται από τις εξαγωγές. Η αφαίρεση αυτή γίνεται επειδή οι άλλες συνιστώσες του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος συμπεριλαμβάνουν εισαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών.

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ονομάζεται έτσι καθώς περιλαμβάνει την αξία της απόσβεσης δηλαδή της ανάλωσης μέρους του κεφαλαίου που υπάρχει στην οικονομία. Επειδή όμως η απόσβεση αποτελεί ανάλωση αποθέματος θα πρέπει να αφαιρεθεί από την αξία του τελικού προϊόντος για να βρεθεί η αξία της καθαρής παραγωγής κατά την διάρκεια μιας χρονικής περιόδου. Αν αφαιρεθεί η απόσβεση προκύπτει το καθαρό εγχώριο προϊόν (Net Domestic Product, NDP) (Jain and Khanna, 2009)

Ο υπολογισμός του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος γίνεται προσεκτικά και δεν συμπεριλαμβάνει τις συναλλαγές δύο σημαντικών περιοχών (Tucker, 2008):

1. Συναλλαγές μεταχειρισμένων. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν περιλαμβάνει μόνο τρέχουσες συναλλαγές και δεν συμπεριλαμβάνει την πώληση ενός μεταχειρισμένου αυτοκινήτου ή την πώληση ενός σπιτιού που κατασκευάστηκε μερικά χρόνια πριν. Οι συναλλαγές αυτές είναι απλά συναλλαγές αγαθών που παράχθηκαν παλαιότερα και δεν αφορούν την τρέχουσα παραγωγή αγαθών που προστίθενται στο υπάρχον απόθεμα.
2. Μη παραγωγικές χρηματοοικονομικές συναλλαγές Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν δεν μετρά καθαρά ιδιωτικές ή δημόσιες συναλλαγές όπως τα ιδιωτικά δώρα, η αγορά και η πώληση μετοχών και ομολόγων και η διενέργεια πληρωμών μεταφοράς. Η πληρωμή μεταφοράς είναι μία κυβερνητική πληρωμή όχι για αγορά αγαθών ή υπηρεσιών αλλά για κοινωνικές ανάγκες.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η μέτρηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος γίνεται σε χρηματικές μονάδες και αφορά την αγοραία αξία των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών. Σύμφωνα με τους Κώττη και Κώττη (2000), υπάρχουν τρεις διαφορετικές μέθοδοι για την εκτίμηση της αξίας του τελικού προϊόντος:

1. Μέθοδος της δαπάνης για την αγορά του τελικού προϊόντος. Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή ο υπολογισμός της αξίας γίνεται με την άθροιση των δαπανών για την αγορά των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην οικονομία κατά την διάρκεια μίας ορισμένης χρονικής περιόδου. Το προϊόν είτε θα πουληθεί είτε θα παραμείνει ως απόθεμα κατά την διάρκεια μιας περιόδου. Για τον υπολογισμό της συνολικής αξίας των πωλήσεων τελικού προϊόντος λαμβάνονται υπόψη: α) οι δαπάνες τελικού προϊόντος στους καταναλωτές, β) οι πωλήσεις προϊόντος για τον σχηματισμό παγίου κεφαλαίου γ) οι πωλήσεις προϊόντος στο δημόσιο οι οποίες αντιπροσωπεύονται από τις δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και πάσης φύσεως υπηρεσιών και δ) οι πωλήσεις προϊόντος στο εξωτερικό οι οποίες αντιπροσωπεύονται από την αξία των εξαγωγών.
2. Μέθοδος της προστιθέμενης αξίας. Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο, αθροίζονται οι αξίες που προστίθενται κατά την παραγωγή από τους διάφορους κλάδους και τις δραστηριότητες κατά την διάρκεια μίας ορισμένης χρονικής περιόδου. Η προστιθέμενη αξία από μία επιχείρηση είναι η διαφορά μεταξύ των πωλήσεων και των αγορών προϊόντων που πραγματοποιεί. Η μέθοδος της προστιθέμενης αξίας πλεονεκτεί σε σύγκριση με την μέθοδο του υπολογισμού της τελικής δαπάνης κατά το ότι αποφεύγεται ο κίνδυνος πολλαπλού υπολογισμού των ίδιων προϊόντων. Όταν χρησιμοποιείται η μέθοδος της τελικής δαπάνης είναι συχνά δύσκολο να προσδιοριστεί αν οι πωλήσεις μίας επιχείρησης αφορούν προϊόντα που θα χρησιμοποιηθούν ως τελικά από τους αγοραστές ή θα ξαναπουληθούν με την μορφή που έχουν ή μετά από επεξεργασία. Για την χρησιμοποίηση της μεθόδου της προστιθέμενης αξίας απαιτούνται στοιχεία μόνο για τις πωλήσεις και τις αγορές των επιχειρήσεων χωρίς να χρειάζεται να γίνει διάκριση μεταξύ των πωλήσεων τελικών και ενδιάμεσων προϊόντων.
3. Εισοδηματική μέθοδος. Το σύνολο των εισοδημάτων που δημιουργούνται σε μία οικονομία από την παραγωγή του προϊόντος και αντιπροσωπεύουν την αξία του μπορεί να εκτιμηθεί με την άθροιση των επιμέρους εισοδημάτων με βάση στοιχεία από τις φορολογικές και άλλες αρχές. Για να εκτιμηθεί το σύνολο των

προστιθέμενων αξιών σε μία οικονομία που αντιπροσωπεύει το τελικό προϊόν ή το συνολικό εισόδημα που δημιουργείται από την παραγωγή του είναι δυνατόν να προστεθούν: α) οι αμοιβές των συντελεστών της παραγωγής, β) οι αποσβέσεις, γ) οι έμμεσοι φόροι μειωμένοι κατά τις επιδοτήσεις.

Στην περίπτωση που το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν συμπεριλαμβάνει τους έμμεσους φόρους μείον τις επιδοτήσεις τότε αυτό ονομάζεται ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε αγοραίες τιμές (gross domestic product in market prices). Όταν το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν δεν συμπεριλαμβάνει τους φόρους και συμπεριλαμβάνει τις επιδοτήσεις, ονομάζεται ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τιμές κόστους παραγωγικών συντελεστών (Geetika et al., 2008). Γενικά ισχύει η ισότητα:

$$\text{GDP at Factor Cost} = \text{GDP at Market Prices} - \text{Indirect Taxes} + \text{Subsidies} \quad (1)$$

Ο παραπάνω τύπος ισχύει και για το καθαρό εγχώριο προϊόν οπότε και προκύπτει το καθαρό εγχώριο προϊόν σε αγοραίες τιμές (net domestic product in market values) και το καθαρό εγχώριο προϊόν σε τιμές κόστους των παραγωγικών συντελεστών (net domestic product at factor cost).

Το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αποτελεί τον δείκτη με αριθμητή το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν και παρονομαστή το σύνολο του πληθυσμού μία χώρας. Το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αποτελεί ένα θεμελιώδες μέτρο για την οικονομική ευημερία μίας χώρας. Παράλληλα δεν αποτελεί ένα καλό μέτρο για χώρες με μεγάλες κοινωνικές ανισότητες (Tucker, 2011).

Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν μπορεί να είναι είτε πραγματικό είτε ονομαστικό. Το πραγματικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αποτιμά την αξία της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών σε σταθερές τιμές του έτους βάσης. Το ονομαστικό ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αποτιμά την αξία της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών σε τρέχουσες τιμές. Η προσαρμογή του ονομαστικού σε πραγματικό ΑΕΠ γίνεται με την χρήση του αποπληθωριστή του ΑΕΠ. Ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ μετρά το επίπεδο τρεχουσών τιμών σε σχέση με το επίπεδο τιμών του έτους βάσης. Βοηθά να βρεθεί το μέρος της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ η οποία οφείλεται στην αύξηση των τιμών και όχι των παραγόμενων ποσοτήτων. Ο αποπληθωριστής ΑΕΠ υπολογίζεται διαιρώντας το ονομαστικό με το πραγματικό ΑΕΠ και πολλαπλασιάζοντας το αποτέλεσμα με το 100.

Στους πίνακες που ακολουθούν απεικονίζονται τα 20 μεγαλύτερα μεγέθη του ΑΕΠ και του κατά κεφαλήν ΑΕΠ παγκοσμίως για το 2011.

Πίνακας 1: Τα 20 μεγαλύτερα μεγέθη ΑΕΠ παγκοσμίως για το 2011 (ποσά εκφρασμένα σε δολάρια) – PPP/Purchasing Power Parity

ΧΩΡΑ	ΑΕΠ
ΗΠΑ	15,080,000,000,000
Κίνα	11,300,000,000,000
Ιαπωνία	4,444,000,000,000
Ινδία	4,421,000,000,000
Γερμανία	3,114,000,000,000
Ρωσία	2,383,000,000,000
Βραζιλία	2,294,000,000,000
Ηνωμένο Βασίλειο	2,288,000,000,000
Γαλλία	2,214,000,000,000
Ιταλία	1,847,000,000,000
Μεξικό	1,667,000,000,000
Ν. Κορέα	1,554,000,000,000
Ισπανία	1,406,000,000,000
Καναδάς	1,395,000,000,000
Ινδονησία	1,125,000,000,000
Τουρκία	1,075,000,000,000
Ιράν	990,800,000,000
Αυστραλία	915,100,000,000
Ταϊβάν	875,900,000,000
Πολωνία	771,000,000,000

Πηγή: CIA World Factbook

Πίνακας 2: Τα 20 μεγαλύτερα κατά κεφαλήν ΑΕΠ παγκοσμίως για το 2011 (ποσά εκφρασμένα σε δολάρια)

ΧΩΡΑ	ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗΝ ΑΕΠ
Λουξεμβούργο	115.037,88
Νορβηγία	98.102,46
Κατάρ	92.501,50
Ελβετία	80.390,81
Μακάο, Κίνα	65.550,50
Κουβέιτ	62.664,10
Αυστραλία	60.642,24
Δανία	59.683,76
Σουηδία	56.927,02
Καναδάς	50.345,43
Ολλανδία	50.087,26
Αυστρία	49.707,09
Φινλανδία	49.391,28
ΗΠΑ	48.441,56
Ιρλανδία	48.423,22
Βέλγιο	46.469,23
Σιγκαπούρη	46.241,02
Ιαπωνία	45.902,67
Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	45.653,09
Ισλανδία	44.072,33

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank)

2.2 Το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν / ΑΕΠ – Gross National Product / GNP

Το εθνικό προϊόν μίας χώρας είναι ίσο με το εγχώριο προϊόν, δηλαδή με το προϊόν που παράγεται μέσα στην επικράτεια της, συν το προϊόν που παράγεται στο εξωτερικό από συντελεστές παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της, μείον το μέρος του εγχώριου προϊόντος που παράγεται στη χώρα από συντελεστές παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους ξένων χωρών. Η επικράτεια της χώρας περιλαμβάνει και τα μεταφορικά μέσα που ανήκουν στην χώρα, καθώς και τις διπλωματικές και στρατιωτικές της αποστολές στο εξωτερικό (Κώττη και Κώττη, 2000). Συνεπώς, το ακαθάριστο εθνικό προϊόν είναι η αγοραία αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται σε μία δεδομένη περίοδο από τους κατοίκους μίας χώρας. Στις Ηνωμένες Πολιτείες για παράδειγμα, το ακαθάριστο εθνικό προϊόν είναι το άθροισμα της αγοραίας αξίας των προϊόντων και των υπηρεσιών που παράγονται από άτομα, από τις επιχειρήσεις και από την κυβέρνηση. Το ακαθάριστο εθνικό προϊόν περιλαμβάνει εισοδήματα που κερδίζονται από οργανισμούς αμερικάνικης ιδιοκτησίας του εξωτερικού και από εργαζόμενους του εξωτερικού. Για παράδειγμα το ακαθάριστο εθνικό προϊόν των ΗΠΑ περιλαμβάνει τα εισοδήματα της General Motors στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το ακαθάριστο εθνικό προϊόν δεν περιλαμβάνει εισοδήματα που κερδίζονται στις ΗΠΑ από κατοίκους άλλων χωρών. Το ακαθάριστο εθνικό προϊόν των ΗΠΑ δεν περιλαμβάνει για παράδειγμα τα εισοδήματα της Honda Corporation στις ΗΠΑ (Pagel and Halperin, 1998).

Η διαφορά μεταξύ του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος και του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος είναι το καθαρό εισόδημα από την αλλοδαπή το οποίο ισούται με την διαφορά μεταξύ του εισοδήματος ή του προϊόντος που έχει παραχθεί στο εξωτερικό από συντελεστές παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους της χώρας και του εισοδήματος ή προϊόντος που έχει παραχθεί στη χώρα από συντελεστές παραγωγής που ανήκουν σε μόνιμους κατοίκους άλλων χωρών. Όπως και στην περίπτωση του εγχώριου προϊόντος το εθνικό προϊόν μπορεί να περιλαμβάνει ή να μην περιλαμβάνει τις αποσβέσεις οπότε αναφέρεται αντίστοιχα ως ακαθάριστο εθνικό προϊόν ή ως καθαρό εθνικό προϊόν. Παλαιότερο γινόταν χρήση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος ως μέτρο της αξίας του προϊόντος. Σήμερα χρησιμοποιείται διεθνώς κυρίως το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (Κώττη και Κώττη, 2000).

2.3 Ανεργία – Unemployment

Το εργατικό δυναμικό μίας χώρα συνίσταται από ανθρώπους που είναι εργαζόμενοι και από αυτούς που είναι άνεργοι. Ένας άνεργος είναι αυτός ο οποίος βρίσκεται εκτός εργασίας και ο οποίος έψαχνε ενεργά εργασία κατά το τελευταίο διάστημα και περιμένει να τον καλέσουν για εργασία στην περίπτωση που έχει απολυθεί. Ως δεξαμενή ανεργίας ορίζεται ο αριθμός των ανέργων ατόμων σε κάθε χρονικό σημείο (Deerashree and Agarwal, 2007). Σε μία κατάσταση όπου υπάρχει ανεργία η ζήτηση για εργατικό δυναμικό είναι μικρότερη από την αντίστοιχη προσφορά. Εξ' αιτίας της χαμηλής ζήτησης οι μισθοί των εργαζόμενων μειώνονται. Τα χαμηλά επίπεδα μισθών με την σειρά τους θα οδηγήσουν σε αύξηση της ζήτησης για εργατικό δυναμικό. Ως συνέπεια αυτού του γεγονότος υπάρχει μία μετακίνηση από την κατάσταση ανεργίας σε μία κατάσταση πλήρους απασχόλησης. Μία κατάσταση πλήρους απασχόλησης είναι αυτή στην οποία δεν υπάρχει ανεργία. Πλήρης απασχόληση είναι η κατάσταση στην οποία κάποιος που θέλει να εργαστεί εργάζεται εκτός από αυτούς που βρίσκονται σε διαρθρωτική ανεργία ή ανεργία τριβής (Jain and Sandhu, 2007). Κάποιος μπορεί να είναι άνεργος για κάποιον από τους ακόλουθους λόγους (Deerashree and Agarwal, 2007):

1. Ένας άνθρωπος μπορεί να είναι νέο – εισερχόμενος ή μπορεί να ξανά – εισέρχεται στο εργατικό δυναμικό.
2. Ένας άνθρωπος ίσως παραιτηθεί από την εργασία του και ίσως εγγραφεί ως άνεργος ενώ αναζητεί νέα εργασία.
3. Ένας εργαζόμενος μπορεί να απολυθεί.
4. Ένας άνθρωπος ίσως χάσει την εργασία του επειδή απολυθεί ή επειδή κλείσει η επιχείρηση στην οποία εργάζεται.

Ακόμη και σε μία κατάσταση πλήρους απασχόλησης υπάρχουν ορισμένοι τύποι ανεργίας (Jain and Sandhu, 2007). Σε όλες τις χώρες ακόμα και με τις καλύτερες δυνατές οικονομικές συνθήκες, υπάρχει ένα ποσοστό ανεργίας γιατί συνεχώς νέα άτομα εισέρχονται στην αγορά εργασίας ενώ άλλα μετακινούνται από μία εργασία σε άλλη και μπορεί να μεσολαβήσει κάποιο χρονικό διάστημα μέχρι να βρουν την κατάλληλη απασχόληση (Κώττη και Κώττη, 2000). Το ποσοστό ανεργίας καλείται και φυσικός ρυθμός ανεργίας. Οι τύποι ανεργίας είναι οι ακόλουθοι (Jain and Sandhu, 2007):

1. **Ανεργία τριβής.** Η ανεργία τριβής είναι η ανεργία που σχετίζεται με τις αλλαγές εργασίας σε ένα δυναμικό οικονομικό περιβάλλον. Λόγω ατελειών στην

εργασιακή αγορά, οι άνθρωποι μπορεί να βρεθούν προσωρινά άνεργοι. Αυτή η προσωρινή ανεργία καλείται ανεργία τριβής. Πολλοί είναι οι παράγοντες που οφείλονται γι' αυτό όπως είναι η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού, η έλλειψη πρώτων υλών, η έλλειψη πληροφορίας αναφορικά με ευκαιρίες εργασίας, η έλλειψη ενέργειας και η τάση των ανθρώπων να αλλάζουν συχνά εργασία. Αυτός ο τύπος της ανεργίας είναι προσωρινός. Η ανεργία τριβής δεν δημιουργεί ιδιαίτερα προβλήματα και είναι πιο έντονη για τους νέους γιατί εκτός του ότι ένα μεγάλο μέρος τους είναι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας, αποφασίζουν ευκολότερα να αφήσουν μία εργασία για να ψάξουν για κάποια καλύτερη (Κώττη και Κώττη, 2000).

2. **Εποχική ανεργία.** Ο τύπος αυτής της ανεργίας προκύπτει λόγω αλλαγών στην εποχή και στον εποχικό χαρακτήρα ορισμένων απασχολήσεων. Η εποχική ανεργία δεν θεωρείται σοβαρό οικονομικό πρόβλημα γιατί μπορεί να αντιμετωπιστεί με την ανάπτυξη συμπληρωματικής απασχόλησης ή γιατί οι απασχολούμενοι σε εργασίες με εποχικότητα έχουν σχετικά μεγαλύτερες αποδοχές ώστε να καλύπτεται εισοδηματικά η περίοδος της εποχικής ανεργίας.
3. **Διαρθρωτική ανεργία.** Η διαρθρωτική ανεργία είναι αυτή που προκύπτει ως αποτέλεσμα μακροχρόνιας μείωσης των βιομηχανιών. Σχετίζεται με την δομή της οικονομίας. Προκύπτει όταν συντελεστές της παραγωγής όπως η γη και το κεφάλαιο βρίσκονται σε έλλειψη και οι εργαζόμενοι εκπαιδεύονται στην διαχείριση παλαιών βιομηχανιών και έχουν έλλειψη ικανοτήτων για την διαχείριση σύγχρονων βιομηχανιών. Στην περίπτωση αυτή, ενώ προσφέρονται θέσεις εργασίας οι άνεργοι αδυνατούν να τις καταλάβουν γιατί δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα ή δεν βρίσκονται στις γεωγραφικές περιοχές στις οποίες προσφέρονται αυτές. Η ύπαρξη του προβλήματος της διαρθρωτικής ανεργίας οφείλεται στο ότι σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δύσκολη η μετακίνηση του εργατικού δυναμικού από μία ειδικότητα σε μία άλλη ή από μία γεωγραφική περιοχή σε μία άλλη. Το πρόβλημα αυτό οξύνεται διεθνώς γιατί εξ' αιτίας των συνεχών μεταβολών της τεχνολογίας, η διάρθρωση της ζήτησης για εργασία μεταβάλλεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς με αποτέλεσμα την συνεχή δημιουργία ανισορροπίας σε πολλές επιμέρους αγορές εργασίας. Η διαρθρωτική ανεργία είναι αρκετά συνηθισμένη σε ομάδες ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας που για κάποιον λόγο έχασαν την δουλειά τους. Τα άτομα αυτά που έχουν εργασθεί δεκαετίες όταν

βρεθούν χωρίς απασχόληση διαπιστώνουν συχνά ότι οι ανάγκες της αγοράς εργασίας έχουν αλλάξει και ότι δεν υπάρχει ζήτηση για τις υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν. Έτσι γίνονται μακροχρόνια άνεργοι με όλες τις δυσμενείς επιπτώσεις που συνεπάγεται η κατάσταση αυτή.

4. **Τεχνική ανεργία.** Η τεχνική ανεργία προκύπτει λόγω αλλαγών στην τεχνολογία παραγωγής. Καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται και οι μέθοδοι παραγωγής αλλάζουν οι άνεργοι δυσκολεύονται να βρουν εργασία.

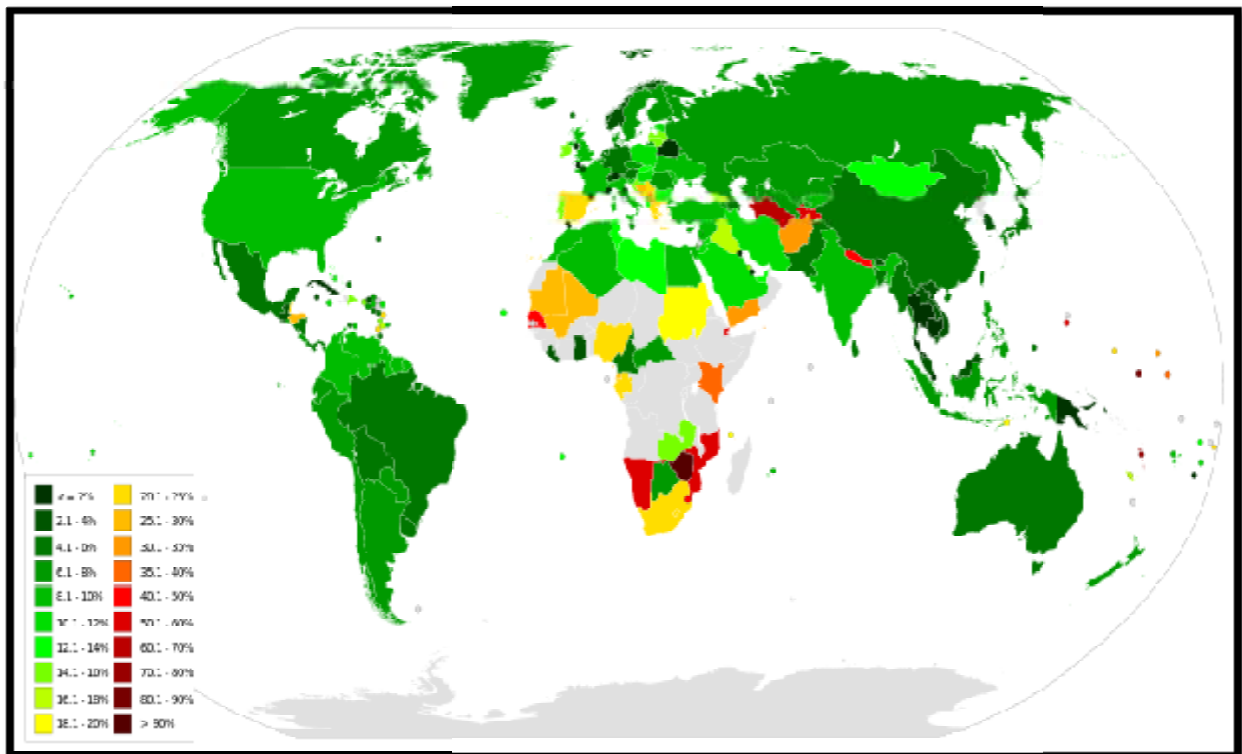
Μία άλλη διάκριση της ανεργίας είναι αυτή σε εθελοντική ανεργία και μη εθελοντική ανεργία. Η εθελοντική ανεργία είναι μία κατάσταση στην οποία η εργασία είναι διαθέσιμη αλλά ο εργαζόμενος δεν είναι πρόθυμος να εργαστεί για έναν δεδομένο μισθό. Αυτός ο τύπος ανεργίας δεν συμπεριλαμβάνεται στην συνολική ανεργία. Η μη εθελοντική ανεργία είναι μία κατάσταση στην οποία οι άνθρωποι είναι άνεργοι και αναμένουν ευκαιρίες εργασίας. Είναι έτοιμοι και πρόθυμοι να εργαστούν για έναν δεδομένο μισθό αλλά δεν βρίσκουν κάποια εργασία (Jain and Sandhu, 2007). Είναι γεγονός ότι ένα ελάχιστο ποσοστό ανεργίας είναι απαραίτητο για κάθε οικονομία. Η αλήθεια είναι πως η αντίθετη πλευρά της ανεργίας (έλλειψη εργασίας) είναι οι κενές θέσεις εργασίας (έλλειψη εργαζομένων). Ένας κόσμος με μηδέν ανεργία θα είχε τεράστιες ελλείψεις σε εργαζόμενους κάτι το οποίο θα οδηγούσε σε ελλείψεις αγαθών. Μία οικονομία που λειτουργεί καλά θα πρέπει να ισορροπεί τα επίπεδα ανεργίας με τις κενές θέσεις εργασίας (Collander and Gamber, 2006).

Η ανεργία τριβής μαζί με την διαρθρωτική ανεργία αποτελούν την φυσική ανεργία που μετριέται με τον φυσικό συντελεστή ανεργίας. Η ανεργία σε μία οικονομία μπορεί να είναι μεγαλύτερη από τον φυσικό συντελεστή όταν λόγω έλλειψης επαρκούς ζήτησης η παραγωγή προϊόντος μειώνεται κάτω από το επίπεδο πλήρους απασχόλησης και προκαλείται έτσι μείωση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού. Η διαφορά μεταξύ της ανεργίας που υπάρχει και του φυσικού ποσοστού ανεργίας και αναφέρεται ως κυκλική ανεργία (Κώττη και Κώττη, 2000).

Δύο είναι οι κυρίαρχες θεωρίες σχετικά με την ανεργία. Αυτές είναι η ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης (Κεϋνσιανή ανεργία) και η ανεργία λόγω υψηλών πραγματικών μισθών (μονεταριστική θεωρία). Η Κεϋνσιανή θεωρία προτείνει ότι η ζήτηση για εργασία είναι μία προκαλούμενη ζήτηση. Προκαλείται από την ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται με την βοήθεια της εργασίας. Έτσι, υποθέτοντας ότι η ανεργία προκαλείται από τη μειωμένη ζήτηση εργασίας είναι σαν να υποθέτουμε ότι η ανεργία

προκαλείται από την μειωμένη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών. Η μονεταριστική θεωρία υποστηρίζει ότι η ανεργία ανεπαρκούς ζήτησης δεν υφίσταται και ότι η ανεργία που ξεπερνά το φυσικό ποσοστό ανεργίας προκαλείται από τους τεχνητά υψηλούς πραγματικούς μισθούς τους οποίους αποδίδουν στην δύναμη των εργατικών σωματείων. Σύμφωνα με τους μονεταριστές για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ανεργίας, πρέπει είτε να γίνει περικοπή των χρηματικών μισθών είτε να επιτραπεί στο επίπεδο τιμών να αυξάνεται ταχύτερα από τους χρηματικούς μισθούς. Θεωρούν ότι η απάντηση βρίσκεται σε μία πιο ανταγωνιστική αγορά εργασίας με ευέλικτους μισθούς (Ferguson, 2002).

Στο σχήμα που ακολουθεί απεικονίζονται τα ποσοστά ανεργίας παγκοσμίως.

Σχήμα 1: Τα ποσοστά ανεργίας παγκοσμίως (Πηγή: CIA World Factbook 2011)

Όπως φαίνεται στο παραπάνω σχήμα τα ποσοστά ανεργίας ανά τον κόσμο κυμαίνονται στις περισσότερες περιπτώσεις μέχρι 16%. Γενικότερα παρατηρείται μέση έως χαμηλή ανεργία στις ανεπτυγμένες χώρες (Ευρώπη και Αμερική) και πολύ υψηλή ανεργία στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (Αφρική, Ασία). Σχετικά με τις ανεπτυγμένες χώρες, τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας παρατηρούνται στην Ισπανία και στις χώρες των

Βαλκανίων συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδας. Το μέσο ποσοστό ανεργίας παγκοσμίως ανέρχεται σε 9,1% (CIA World Factbook, 2011).

2.4 Πληθωρισμός – Inflation

Ως πληθωρισμός σε μία οικονομία ορίζεται η συνεχής αύξηση στο επίπεδο των τιμών. Ο πληθωρισμός αποτελεί ένα δυναμικό φαινόμενο που διαρκεί όσο διαρκεί η διαδικασία της αύξησης των τιμών. Όταν οι τιμές σταθεροποιηθούν σε ένα υψηλότερο επίπεδο τότε παύει να υπάρχει πληθωρισμός (Κώττη και Κώττη, 2000). Οι λόγοι εμφάνισης του πληθωρισμού είναι είτε λόγω αύξησης της ζήτησης είτε λόγω αύξησης του κόστους παραγωγής. Αναλυτικότερα είναι (Hart, 2010):

1. Πληθωρισμός ωθούμενος από την ζήτηση (Demand – pull inflation). Αυτός ο τύπος πληθωρισμού προκύπτει όταν η ζήτηση των καταναλωτών αυξάνεται με γρηγορότερο ρυθμό από ότι η προσφορά της αγοράς για προϊόντα και υπηρεσίες.
2. Πληθωρισμός που ωθείται από το κόστος (Cost – push inflation). Σε αυτήν την περίπτωση ο πληθωρισμός δημιουργείται όταν αυξάνεται το ανά μονάδα κόστος παραγωγής των προϊόντων. Οι αυξήσεις του ανά μονάδα κόστους των προϊόντων μπορούν να προέλθουν από αυξήσεις στα καύσιμα και στην ενέργεια, από διεθνείς κρίσεις και από αυξήσεις του μισθολογικού κόστους οι οποίες δεν αντισταθμίζονται από αυξήσεις στην παραγωγικότητα.

Γενικά, δεν είναι εύκολη η αποσύνθεση του παρατηρούμενου πληθωρισμού στα συστατικά της ζήτησης και του κόστους. Η σύνθεση είναι δυναμική και οι μεταβολές στις τιμές είναι ανάμεικτες (Kibritçioğlu, 2002). Ο πληθωρισμός μετριέται με το ποσοστό αύξησης του επιπέδου των τιμών κατά την διάρκεια μίας ορισμένης χρονικής περιόδου. Για την εύρεση αυτού του ποσοστού η αύξηση των τιμών των επιμέρους προϊόντων σταθμίζεται ανάλογα με την σπουδαιότητά τους και υπολογίζεται ο σταθμικός μέσος όρος των αυξήσεων ο οποίος αντιπροσωπεύει το ρυθμό αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών. Όταν δίνονται οι δείκτες τιμών για δύο περιόδους το ποσοστό αύξησης των τιμών μπορεί να υπολογιστεί από την ποσοστιαία αύξηση των δεικτών (Κώττη και Κώττη, 2000).

Παράλληλα, πέρα από αυτά τα δύο είδη πληθωρισμού υπάρχουν και άλλα είδη πληθωρισμού τα οποία είναι (Κώττη και Κώττη, 2000):

1. Διαρθρωτικός πληθωρισμός (Structural inflation). Αυτός ο τύπος πληθωρισμού προκαλείται από την αδυναμία της προσφοράς να προσαρμοστεί στις ανάγκες της ζήτησης σε ορισμένους βασικούς παραγωγικούς κλάδους μίας οικονομίας. Ακόμα και αν ένα μέρος των παραγωγικών συντελεστών παραμένει χωρίς απασχόληση, όταν αυξάνεται η συνολική ζήτηση και η οικονομία πλησιάζει το επίπεδο πλήρους απασχόλησης είναι δυνατόν να παρατηρηθούν σημαντικές στενότητες προσφοράς για ορισμένα βασικά προϊόντα με αποτέλεσμα αυξήσεις στις τιμές τους.
2. Εισαγόμενος πληθωρισμός (Imported inflation). Ο εισαγόμενος πληθωρισμός προέρχεται από την αύξηση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων. Αν επικρατεί πληθωρισμός στις χώρες της Ευρώπης τα προϊόντα που θα εισάγονται στην Ελλάδα θα γίνονται συνεχώς ακριβότερα και αυτό θα συμβάλλει στην αύξηση του επιπέδου των τιμών στην Ελλάδα. Εισαγόμενος πληθωρισμός μπορεί να προκληθεί από την συνεχή υποτίμηση του νομίσματος μίας χώρας. Αν η συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματος μίας χώρας μειώνεται συνεχώς το κόστος των εισαγόμενων προϊόντων θα παρουσιάζει συνεχή αύξηση. Ο εισαγόμενος πληθωρισμός μπορεί να θεωρηθεί ως πληθωρισμός ωθούμενος από το κόστος αφού προέρχεται από την αύξηση του ανά μονάδα κόστους του προϊόντος.

Συχνά γίνεται λόγος για αναμενόμενο ρυθμό πληθωρισμού ή για πληθωρισμό αδράνειας. Όταν επικρατεί πληθωρισμός για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα τότε οι διάφοροι φορείς αναμένουν ότι θα συνεχιστεί και στο μέλλον. Έτσι, οι πληθωριστικές προσδοκίες ενσωματώνονται στις συμφωνίες που γίνονται στην οικονομία και με τον τρόπο αυτό διατηρείται ο ρυθμός του πληθωρισμού. Όταν ο ρυθμός αυτός παραμένει σταθερός και οι διάφοροι φορείς αναμένουν ότι θα συνεχιστεί οι ενέργειες που κάνουν για την προστασία των εισοδημάτων τους έχουν ως αποτέλεσμα την επαλήθευση της προσδοκίας τους και τη συνέχιση του ρυθμού του πληθωρισμού (Κώττη και Κώττη, 2000). Οι οικονομικές επιδράσεις του πληθωρισμού είναι όλες διάχυτες. Επηρεάζουν όλους όσους εξαρτώνται από την αγορά καθώς και τις ζωές τους. Οι επιδράσεις του πληθωρισμού μπορεί να είναι επιθυμητές ή ανεπιθύμητες και να είναι λίγο ή πολύ εξαρτώμενες από τον ρυθμό του πληθωρισμού. Οι οικονομικές επιδράσεις του πληθωρισμού συνοψίζονται στα εξής: α) διανομή του εισοδήματος, β) διανομή της ευημερίας, γ) διαφορετικές κατηγορίες της κοινωνίας, δ) οικονομική ανάπτυξη και ε)

απασχόληση του εργατικού δυναμικού (Dwivedi, 2010). Ανάλογα με την έντασή του ο πληθωρισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτριος (moderate inflation), καλπάζων (galloping inflation) ή ως υπερπληθωρισμός (hyperinflation). Δεν υπάρχει γενική συμφωνία για τα ποσοστά του πληθωρισμού που χαρακτηρίζουν κάθε μία από αυτές τις τρεις κατηγορίες και αυτό συμβαίνει γιατί υπάρχουν διαφορές ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες κάθε χώρας (Κώττη και Κώττη, 2000). Οι τύποι πληθωρισμού μαζί με τα κριτήρια κατηγοριοποίησης απεικονίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3: Τύποι πληθωρισμού

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ
Ανοιχτός ή κατασταλτικός πληθωρισμός	Μηχανισμός της αγοράς
Μέτριος, καλπάζων ή υπερπληθωρισμός	Ρυθμός αύξησης των τιμών
Αναμενόμενος και μη αναμενόμενος πληθωρισμός	Προσδοκίες για τον πληθωρισμό
Πληθωρισμός ωθούμενος από την ζήτηση ή πληθωρισμός που ωθείται από το κόστος	Αιτίες πληθωρισμού

Πηγή: Προσαρμοσμένο σύμφωνα με: Frisch (1983)

Οι κατηγορίες του παραπάνω πίνακα παρουσιάζονται αναλυτικότερα παρακάτω (Frisch, 1983):

1. Εάν ο πληθωρισμός είναι ανοιχτός η οικονομία λειτουργεί ως μία διαδικασία όπου οι τιμές καθορίζονται με βάση την αγορά. Κάθε υπερβάλλουσα ζήτηση οδηγεί σε μία αύξηση των μισθών και των τιμών. Ο κατασταλτικός πληθωρισμός επέρχεται όταν ο κυβερνητικός έλεγχος περιορίζει την άνοδο των τιμών και των μισθών και έτσι η υπερβάλλουσα ζήτηση δεν μειώνεται αλλά καταστέλλεται.
2. Σε πληθωριστικές διαδικασίες στις οποίες η άνοδος των τιμών δεν υπερβαίνει τις δύο με τρεις ποσοστιαίες μονάδες και όπου δεν υπάρχουν προσδοκίες ανόδου των τιμών ο πληθωρισμός ονομάζεται «υφέρπων». Υψηλότεροι ρυθμοί αύξησης του επιπέδου των τιμών δηλώνουν μέτριο πληθωρισμό. Ακόμη μεγαλύτεροι ρυθμοί αύξησης του επιπέδου των τιμών δηλώνουν καλπάζων πληθωρισμό.
3. Οι προσδοκίες μπορούν να αποτελέσουν κριτήριο κατηγοριοποίησης του πληθωρισμού. Στην συγκεκριμένη περίπτωση γίνεται διάκριση ανάμεσα σε αναμενόμενο και μη αναμενόμενο πληθωρισμό. Η κατηγοριοποίηση σχετίζεται με τον προσδιορισμό των επιδράσεων του πληθωρισμού. Ο μη αναμενόμενος

πληθωρισμός παράγει αληθινές επιδράσεις. Μόνο ο μη αναμενόμενος πληθωρισμός έχει επιδράσεις στα παραγόμενα προϊόντα και στην απασχόληση.

4. Η διαφορά ανάμεσα στον πληθωρισμό που είναι ωθούμενος από την ζήτηση και στον πληθωρισμό που ωθείται από το κόστος έγκειται στις αιτίες εμφάνισης του πληθωρισμού που είναι είτε η ζήτηση σχετικά με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες είτε το κόστος παραγωγής των προϊόντων ή των υπηρεσιών.

2.5 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών – Balance of External Transactions

Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών (balance of external transactions) ή αλλιώς ισοζύγιο πληρωμών (balance of payments) είναι μία στατιστική δήλωση που συστηματικά συνοψίζει για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο τις οικονομικές συναλλαγές μίας οικονομίας με τον υπόλοιπο κόσμο (Cherunilam, 2008). Σύμφωνα με το εγχειρίδιο του ισοζυγίου πληρωμών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (International Monetary Fund - IMF, 2010) η έννοια αυτή έχει ως ακολούθως: Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών είναι μία στατιστική δήλωση για μία δεδομένη χρονική περίοδο που δείχνει:

1. Τις συναλλαγές αγαθών, υπηρεσιών και εισοδήματος ανάμεσα σε μία οικονομία και στον υπόλοιπο κόσμο.
2. Αλλαγές στην ιδιοκτησία και άλλες αλλαγές στον νομισματικό χρυσό μίας χώρας, στα συμπληρωματικά συναλλαγματικά διαθέσιμα και αλλαγές στις απαιτήσεις και στις υποχρεώσεις σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο.
3. Μονομερείς μεταβιβάσεις και παραχωρήσεις που χρειάζονται για την εξισορρόπηση κάθε καταχώρησης από προηγούμενες συναλλαγές και αλλαγές που δεν είναι κοινά συμψηφιζόμενες.

Ο τρόπος με βάση τον οποίο τηρείται το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών από τις διάφορες χώρες καθορίζεται από ορισμένες βασικές αρχές οι οποίες εφαρμόζονται διεθνώς. Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται τα βασικά κονδύλια σε ένα υποθετικό ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών.

Πίνακας 4: Υποθετικό ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών (υποθετικά δεδομένα σε εκ. ευρώ)

ΚΟΝΔΥΛΙΑ	ΕΤΟΣ X		
	Χρέωση (-)	Πίστωση (+)	Υπόλοιπο
1. Εισαγωγές αγαθών	6882,2		
2. Εξαγωγές αγαθών		1635,4	
A. Εμπορικό ισοζύγιο (2-1)			-5246,8
3. Άδηλοι πόροι		6397,7	
4. Άδηλες πληρωμές	2295,4		
B. Ισοζύγιο άδηλων συναλλαγών (3-4)			4102,3
Γ. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (A+B)			-1144,5
Δ. ΚΙΝΗΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (καθαρή)			2482,9
Ιδιωτικός τομέας	-472,6		
Δημόσιος τομέας	2955,5		
E. Τακτοποιημένα στοιχεία			-40,3
Z. Διαφορά αναπροσαρμογής χρυσού και συν/κών ισοτιμιών			73,3
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (Γ+Δ+E+Z)			1371,4
Μεταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων			1371,4
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων			5140,3

Πηγή: Κώττη και Κώττη (2000)

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών συμπεριλαμβάνονται επιμέρους ισοζύγια. Οι εισαγωγές και εξαγωγές εμπορευμάτων αποτελούν το εμπορικό ισοζύγιο (balance of trade), ενώ οι άδηλοι πόροι και οι άδηλες πληρωμές αποτελούν το ισοζύγιο άδηλων συναλλαγών (balance of invisibles). Το εμπορικό ισοζύγιο και το ισοζύγιο αδήλων συναλλαγών αποτελούν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (balance on current account). Το υπόλοιπο του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών δείχνει την καθαρή θέση της χώρας από τις εισαγωγές και τις εξαγωγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών και τις μονομερείς μεταβιβάσεις πόρων και αποτελεί το κυριότερο στοιχείο του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών. Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων δείχνει τις εισροές και τις εκροές κεφαλαίων.

Το άθροισμα των ισοζυγίων (εισπράξεις μείον πληρωμές) των αγαθών, των υπηρεσιών, των εισοδημάτων και των τρεχουσών μεταβιβάσεων είναι ο λογαριασμός του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, του οποίου το υπόλοιπο εάν είναι θετικό αντανακλά την καθαρή επένδυση της χώρας στο εξωτερικό, ενώ εάν είναι αρνητικό αντανακλά την καθαρή επένδυση στη χώρα από το εξωτερικό (Τράπεζα της Ελλάδος, 2010). Η εμφάνιση πλεονάσματος ή ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μία χώρα εξαρτάται από την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων που παράγει (Κώττη και Κώττη, 2000). Το απόλυτο μέγεθος του υπολοίπου του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μαζί με τις μεταβιβάσεις κεφαλαίου πρέπει να ισούται με το απόλυτο μέγεθος του υπολοίπου του ισοζυγίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών. Όταν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μαζί με τις μεταβιβάσεις κεφαλαίου είναι ελλειμματικό ή πλεονασματικό, αυτό αντισταθμίζεται πάντοτε από ένα θετικό ή αρνητικό ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών και, επομένως, το ισοζύγιο πληρωμών είναι πάντοτε λογιστικά ισοσκελισμένο. Αυτό, όμως, στην πραγματικότητα δεν συμβαίνει διότι η καταγραφή των συναλλαγών του ισοζυγίου πληρωμών δεν είναι, αφενός, πλήρης και, αφετέρου, ακριβής και για τον λόγο αυτόν υπάρχει και ο λογαριασμός «τακτοποιητέα στοιχεία» με τον οποίο πάντοτε εξισώνονται τα δύο παραπάνω ισοζύγια (Τράπεζα της Ελλάδος, 2010). Οι όροι έλλειμμα και πλεόνασμα του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών έχουν σχέση με την διάρθρωση των στοιχείων που το αποτελούν και όχι με το υπόλοιπό του. Το ισοζύγιο θεωρείται ότι έχει έλλειμμα όταν προκειμένου να το ισοσκελίσει η χώρα θα πρέπει να υποστεί εκροή χρυσού ή συναλλάγματος προς άλλες χώρες ή να δανειστεί από το εξωτερικό. Αντίθετα, το ισοζύγιο θεωρείται ότι έχει πλεόνασμα όταν η ισοσκελίση του

έγινε με εισροή χρυσού ή συναλλάγματος από άλλες χώρες ή με αύξηση των απαιτήσεων της χώρας για περιουσιακά στοιχεία άλλων χωρών (Κώττη και Κώττη, 2000).

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, όταν μία χώρα αντιμετωπίζει έλλειμμα από τις συναλλαγές τις με το εξωτερικό χρειάζεται να το καλύπτει με εκροή συναλλάγματος ή χρυσού ή με εξωτερικό δανεισμό. Αν το έλλειμμα εξακολουθεί για χρόνια, τα αποθέματα σε συνάλλαγμα και χρυσό θα τείνουν να εξαντληθούν, ο δε συνεχής εξωτερικός δανεισμός μπορεί να καταστήσει δυσβάστακτο το βάρος εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους. Τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν για την μείωση των ελλειμμάτων στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών μπορούν να συνοψισθούν ως εξής (Κώττη και Κώττη, 2000):

1. Μείωση του κόστους παραγωγής και των τιμών μέσω μέτρων για την αύξηση της παραγωγικότητας και την μείωση της μονοπωλιακής δύναμης των διάφορων φορέων της οικονομικής δραστηριότητας.
2. Μείωση της συνολικής ζήτησης (συνεπάγεται μείωση εισαγωγών) και του ρυθμού του πληθωρισμού (συνεπάγεται αύξηση της ανταγωνιστικότητας) μέσω της χρησιμοποίησης περιοριστικής νομισματικής ή δημοσιονομικής πολιτικής.
3. Υποτίμηση του εθνικού νομίσματος. Εδώ, στόχος είναι η αύξηση των τιμών των εισαγόμενων προϊόντων και η μείωση των τιμών των προϊόντων της χώρας για τους ξένους αγοραστές.
4. Ελεύθερη διαμόρφωση της ισοτιμίας του νομίσματος της χώρας στις αγορές συναλλάγματος με βάση τη ζήτηση και τη προσφορά.
5. Μέτρα περιορισμού των εισαγωγών και της εξαγωγής κεφαλαίων ή ενθάρρυνση των εξαγωγών. Λόγω των διεθνών κανονισμών και συμβάσεων οι δυνατότητες χρήσης τέτοιων μέτρων είναι πολύ περιορισμένες.

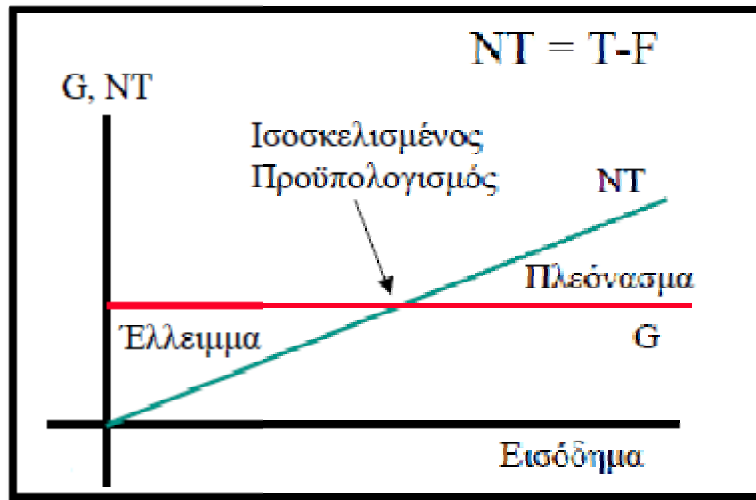
2.6 Δημοσιονομικό Έλλειμμα/Πλεόνασμα – Fiscal Deficit/Surplus

Η κοινή ή η συμβατική μέτρηση του δημοσιονομικού ελλείμματος ορίζεται ως η διαφορά ανάμεσα στα συνολικά κυβερνητικά έξοδα και στα συνολικά κυβερνητικά έσοδα (Tanzi, 1993). Αυτές οι δύο κατηγορίες λογαριασμών αποτελούν τις δύο γενικότερες κατηγορίες ενός κρατικού προϋπολογισμού. Τα κυβερνητικά έξοδα ενός κρατικού

προϋπολογισμού αποτελούνται από τις δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών και από τις μεταβιβαστικές πληρωμές του Δημοσίου. Τα κυβερνητικά έσοδα ενός κρατικού προϋπολογισμού αποτελούνται από τον φόρο εισοδήματος και από τους έμμεσους φόρους (Κώττη και Κώττη, 2000). Ένας κρατικός προϋπολογισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως προϋπολογισμός στοιχείων, ως προϋπολογισμός προγράμματος και ως προϋπολογισμός επίδοσης. Ο προϋπολογισμός στοιχείων έχει άμεση σχέση με τα αγαθά και επικεντρώνεται στον έλεγχο της οικονομίας. Ο προϋπολογισμός προγράμματος έχει σχέση με τους στόχους του δημοσίου και επικεντρώνεται στον σχεδιασμό και στην αποτελεσματικότητα. Ο προϋπολογισμός επίδοσης έχει σχέση με τον φόρτο εργασίας και εστιάζει στην διαχείριση και στην αποδοτικότητα (Riley and Colby, 1991).

Αν τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού είναι ίσα με τις δαπάνες του τότε ο προϋπολογισμός είναι ισοσκελισμένος. Αν το άθροισμα των εσόδων υπερβαίνει το άθροισμα των δαπανών τότε ο προϋπολογισμός παρουσιάζει πλεόνασμα. Όταν συμβαίνει το αντίθετο, όταν δηλαδή το άθροισμα των δαπανών υπερβαίνει το άθροισμα των εσόδων τότε ο προϋπολογισμός παρουσιάζει έλλειμμα. Το έλλειμμα καλύπτεται συνήθως με κρατικό δανεισμό ενώ το πλεόνασμα μπορεί να διατεθεί για την μείωση του δημοσίου χρέους. Το κράτος έχει την δυνατότητα να μεταβάλλει το εισόδημα μεταβάλλοντας ένα ή περισσότερα μεγέθη του κρατικού προϋπολογισμού. Η μεταβολή των μεγεθών αυτών για τη σταθεροποίηση του συνολικού προϊόντος και εισοδήματος στο επίπεδο της πλήρους απασχόλησης χωρίς πληθωρισμό αποτελεί την δημοσιονομική πολιτική (Κώττη και Κώττη). Το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού ισούται με τις δαπάνες μείον τους καθαρούς φόρους ($G - NT$). Οι καθαροί φόροι είναι ίσοι με το σύνολο των φόρων μείον τις μεταβιβαστικές πληρωμές (συντάξεις, επιδόματα και συναφείς μεταβιβάσεις εισοδήματος) ($NT = T - F$) (Σαρτζετάκης, 2006). Στο διάγραμμα που ακολουθεί, απεικονίζονται οι εναλλακτικές θέσεις ενός κρατικού προϋπολογισμού:

Διάγραμμα 1: Κρατικός προϋπολογισμός

Πηγή: Σαρτζετάκης (2006)

Το έλλειμμα μπορεί να διακριθεί σε διαρθρωτικό και κυκλικό. Διαρθρωτικό είναι το έλλειμμα που με δεδομένα το φορολογικό σύστημα και τις κρατικές δαπάνες προκύπτει όταν το εισόδημα βρίσκεται στο επίπεδο πλήρους απασχόλησης. Κυκλικό είναι το έλλειμμα που οφείλεται στο γεγονός ότι υπάρχει ύφεση και τα φορολογικά έσοδα είναι μειωμένα λόγω της μείωσης του εισοδήματος. Η επεκτατικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής φαίνεται από την ύπαρξη και το μέγεθος του διαρθρωτικού ελλείμματος. Το κυκλικό έλλειμμα είναι αποτέλεσμα της οικονομικής συγκυρίας και δεν οφείλεται σε συγκεκριμένη πολιτική (Κώττη και Κώττη). Γενικά ισχύει ότι (Arnold, 2010):

Συνολικό έλλειμμα προϋπολογισμού = Διαρθρωτικό έλλειμμα + Κυκλικό έλλειμμα (2)

Για την καλύτερη απεικόνιση της παραπάνω σχέσης ακολουθεί το εξής παράδειγμα. Έστω ότι η οικονομία λειτουργεί σε κατάσταση ύφεσης, οι κυβερνητικές δαπάνες ανέρχονται σε 2.3 τρις δολάρια και τα έσοδα από τους φόρους ανέρχονται σε 2 τρις δολάρια. Είναι προφανές ότι το συνολικό έλλειμμα του προϋπολογισμού ανέρχεται σε 300 δις δολάρια. Οι οικονομολόγοι εκτιμούν το ποσό των δαπανών και των εσόδων εάν η οικονομία λειτουργούσε σε πλήρη απασχόληση. Έστω ότι υποθέτουν ότι οι δαπάνες θα ήταν 2.2 τρις και τα έσοδα από φόρους 2.1 δις. Συνεπώς, το διαρθρωτικό έλλειμμα – το έλλειμμα που θα υπήρχε στο επίπεδο πλήρους απασχόλησης – είναι 100 δις δολάρια. Το κυκλικό έλλειμμα – το κομμάτι του ελλείμματος που είναι αποτέλεσμα της οικονομικής συγκυρίας – είναι 200 δις δολάρια (Arnold, 2010).

Το δημοσιονομικό έλλειμμα συνήθως μετράται ως ποσοστό του ΑΕΠ μίας οικονομίας. Εν μέρει, το δημοσιονομικό έλλειμμα ή πλεόνασμα δείχνει κατά πόσο ένα κράτος αποταμιεύει ή δανείζεται χρήματα. Χώρες με υψηλά ελλείμματα στους προϋπολογισμούς τους (σε σχέση με το ΑΕΠ) έχουν μεγαλύτερες δυσκολίες στην άντληση κεφαλαίων για την χρηματοδότηση των δαπανών τους από αυτές που έχουν χαμηλότερα ελλείμματα (CIA World Factbook, 2011).

2.7 Δημόσιο Χρέος – Public Debt

Το δημοσιονομικό έλλειμμα υφίσταται όταν οι δαπάνες της κυβέρνησης είναι μεγαλύτερες από τα έσοδα για ένα δεδομένο έτος. Το δημόσιο χρέος που ορισμένες φορές καλείται και εθνικό χρέος είναι το συνολικό ποσό που οφείλεται από την κυβέρνηση στους δανειστές της (Arnold, 2010). Το δημόσιο χρέος μπορεί να είναι εσωτερικό, δηλαδή χρέος προς άτομα ή οργανισμούς που βρίσκονται στην επικράτεια μίας χώρας, ή εξωτερικό, δηλαδή χρέος προς άτομα ή οργανισμούς που βρίσκονται έξω από την επικράτεια της χώρας (Κώττη και Κώττη, 2000). Το δημόσιο χρέος έχει τεράστια επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα μίας χώρας. Η επίδραση του δημοσίου χρέους στην παραγωγή, στην διανομή, στην κατανάλωση και στο επίπεδο τιμών μπορεί να περιγραφεί ως ακολούθως (Jain and Kaur, 2010):

1. **Επιδράσεις στην παραγωγή.** Το δημόσιο χρέος έχει θετικές και αρνητικές επιδράσεις στην παραγωγή. Στις θετικές επιδράσεις συγκαταλέγονται τα ακόλουθα: Όταν το δημόσιο χρέος χρησιμοποιείται για την αύξηση της παραγωγής ή για την ενίσχυση νέων βιομηχανιών τότε αυξάνεται η εθνική παραγωγή, η άνθρωποι βρίσκουν εργασία και το εισόδημα αυξάνεται. Όταν το δημόσιο χρέος χρησιμοποιείται για την βελτίωση των μέσων μεταφοράς, για προγράμματα ενέργειας και ενίσχυση της βαριάς βιομηχανίας τότε αυξάνεται η εγχώρια παραγωγή. Αν το δημόσιο χρέος οδηγεί στην αύξηση της παραγωγής σε τέτοιο βαθμό που είναι δυνατή η αποπληρωμή του κεφαλαίου και των τόκων τότε δεν θα χρειαστεί η εισαγωγή νέων φόρων. Οι αρνητικές επιδράσεις περιλαμβάνουν τα εξής: Εάν το δημόσιο χρέος χρησιμοποιείται για μη παραγωγικούς σκοπούς τότε θα πρέπει να γίνει η εισαγωγή περισσότερων φόρων για την αντιμετώπιση του χρέους κάτι το οποίο θα έχει αρνητική επίδραση στην

παραγωγή. Επιπλέον, οι άνθρωποι θα πρέπει να διαθέτουν περισσότερα χρήματα για φόρους κάτι το οποίο επιδρά αρνητικά στην αποταμίευση.

2. **Επιδράσεις στην διανομή.** Το δημόσιο χρέος επηρεάζει την διανομή εισοδήματος σε μία χώρα. Αν η διανομή του εισοδήματος, ως αποτέλεσμα του δημοσίου χρέους, λαμβάνει χώρα από την πλούσια τάξη στις φτωχότερες τάξεις τότε αυτή η επίδραση είναι θετική. Η αντίστροφη επίδραση είναι αρνητική. Το δημόσιο χρέος έχει θετικές επιδράσεις για την διανομή του εισοδήματος κάτω από τις ακόλουθες συνθήκες: Αν το δημόσιο χρέος χρησιμοποιείται για παραγωγικές δραστηριότητες τότε θα παρέχεται εργασία στο αδύναμο τμήμα της κοινωνίας. Θα επέλθει αύξηση του εισοδήματος αυτών των ομάδων και θα μειωθούν οι κοινωνικές ανισότητες. Γενικά η ανισότητα στην διανομή του εισοδήματος αυξάνεται με την αύξηση του δημοσίου χρέους. Το δημόσιο χρέος έχει αρνητικές επιδράσεις στην διανομή του εισοδήματος για τους ακόλουθους λόγους. Το δημόσιο εσωτερικό χρέος λαμβάνεται κυρίως από την ανώτερη τάξη της χώρας. Η αποπληρωμή αυτών των χρεών και των τόκων των δανείων θα γίνει προς αυτή τη χώρα. Όταν το δημόσιο χρέος χρησιμοποιείται για μη παραγωγικούς σκοπούς οι νέοι φόροι που εισάγονται για την αποπληρωμή αυτών των χρεών βαρύνουν κυρίως τα μεσαία και κατώτερα κοινωνικά στρώματα. Συνεπώς αυξάνεται η ανισότητα στην διανομή του εισοδήματος.
3. **Επιδράσεις στην κατανάλωση.** Ως αποτέλεσμα της αύξησης του δημοσίου χρέους επέρχεται αύξηση της κατανάλωσης. Η παραγωγή μίας χώρας αυξάνεται όταν το χρέος χρησιμοποιείται για παραγωγικούς σκοπούς, η προμήθεια των καταναλωτικών αγαθών αυξάνεται με αποτέλεσμα την αύξηση της κατανάλωσης. Εάν το δημόσιο χρέος χρησιμοποιείται για μη παραγωγικούς σκοπούς, επιπρόσθετοι φόροι θα απαιτηθούν για την αποπληρωμή του κάτι το οποίο θα έχει ως αποτέλεσμα την μείωση της κατανάλωσης.
4. **Επίδραση στον πληθωρισμό και στον αντιπληθωρισμό.** Το δημόσιο χρέος έχει επίδραση στον πληθωρισμό και στον αντιπληθωρισμό. Οι τιμές των αγαθών τείνουν να αυξάνονται σε περιόδους με πληθωρισμό. Εάν η κυβέρνηση πωλεί ομόλογα για τον έλεγχο των τιμών, η ποσότητα χρήματος στο δημόσιο θα μειωθεί, η ζήτηση θα είναι χαμηλή και αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την πτώση των τιμών. Στην άλλη περίπτωση όπου υπάρχει αντιπληθωρισμός η κυβέρνηση θα πρέπει να αποπληρώσει δάνεια που πήρε από το δημόσιο αλλά θα πρέπει να βάλει ενέχυρο

δάνεια από την κεντρική τράπεζα της χώρας ή από άλλες τράπεζες. Η ποσότητα της πίστωσης θα αυξηθεί με αυτήν την μέθοδο και η χρηματοδότηση του ελλείμματος θα γίνει δυνατή. Ως αποτέλεσμα θα λάβει χώρα αύξηση της κυβερνητικής δαπάνης, η απασχόληση θα αυξηθεί και θα είναι δυνατή η μετακίνηση από την οικονομική ύφεση στη χώρα.

Η δυναμική του δημοσίου χρέους επηρεάζεται από παράγοντες οι οποίοι βρίσκονται στον άμεσο έλεγχο των ασκούντων οικονομικής πολιτικής όπως είναι οι ιδιωτικοποιήσεις και η δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων. Υπάρχουν όμως και παράγοντες όπως ο ρυθμός ανάπτυξης, οι μεταβολές των επιτοκίων, του πληθωρισμού και των συναλλαγματικών ισοτιμιών οι οποίοι δεν βρίσκονται στον άμεσο έλεγχο των ασκούντων οικονομικής πολιτικής αλλά επηρεάζουν την δυναμική του δημοσίου χρέους (Συργούδη, 2012). Από τις παραπάνω ειδικές συνθήκες εξαρτάται η σχέση δημοσίου χρέους και ΑΕΠ. Συνήθως θεωρείται ότι αν το ετήσιο βάρος για την εξυπηρέτηση του χρέους αντιστοιχεί σε σχετικά μικρό ποσοστό του ΑΕΠ (π.χ. 1%, 2% ή 3%) δεν υπάρχει πρόβλημα στην οικονομία. Όταν όμως το εν λόγω βάρος είναι μεγάλο υπάρχει σοβαρότατο πρόβλημα καθώς απαιτείται συνεχώς η σύναψη νέων δανείων για την πληρωμή των τοκοχρεολυσίων των παλαιότερων δανείων (Κώττη και Κώττη, 2000). Η ευθύνη της μείωσης του δημοσίου χρέους έγκειται στην κυβέρνηση. Οι μέθοδοι μείωσης του χρέους είναι συνοπτικά οι εξής (Jain and Kaur, 2010):

1. Πλεόνασμα στον προϋπολογισμό. Είναι η ευκολότερη μέθοδος αποπληρωμής του δημοσίου χρέους και για αυτό απαιτείται από την κυβέρνηση η δημιουργία πλεονάσματος στον προϋπολογισμό. Έτσι, τα έσοδα της κυβέρνησης θα πρέπει να είναι περισσότερα από τα έξοδα.
2. Ετήσιες πρόσοδοι. Σε αυτήν την περίπτωση η κυβέρνηση αποπληρώνει το ποσό του δημοσίου χρέους σε ετήσιες προσόδους. Η κυβέρνηση αποφασίζει πρώτα σε πόσα έτη το συνολικό χρέος και οι τόκοι θα εξοφληθούν. Έπειτα προσδιορίζονται οι ετήσιες πρόσοδοι του δημοσίου χρέους. Το πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι ότι η συνολική επιβάρυνση του χρέους κατανέμεται σε μία περίοδο μερικών ετών και η κυβέρνηση πρέπει να πληρώσει ένα μέρος του χρέους κάθε χρόνο.
3. Χρεολυτικό κεφάλαιο. Ένα σταθερό ποσό κατατίθεται σε αυτό το κεφάλαιο κάθε έτος. Το ποσό αυτό επενδύεται κάπου. Οι τόκοι αυτού του επενδυμένου ποσού προστίθενται στο αρχικό κεφάλαιο. Το πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι ότι

καταθέτοντας ένα σταθερό ποσό κάθε χρόνο ο κρατικός προϋπολογισμός δεν επιβαρύνεται.

4. Μετατροπή ή αγορά δανείου. Είναι μία δημοφιλής μέθοδος απομείωσης του δημοσίου χρέους. Σε αυτήν την περίπτωση όταν η ώρα πληρωμής πλησιάζει, η κυβέρνηση εξασφαλίζει νέα δάνεια. Το ποσό που λαμβάνεται μέσα από αυτό το νέο δάνειο χρησιμοποιείται για την μείωση του παλαιού χρέους. Στους παλαιούς πιστωτές δίνεται η δυνατότητα αγοράς νέων δανείων έναντι των παλαιών. Εάν τα νέα δάνεια έχουν υψηλότερο επιτόκιο οι πιστωτές ανταλλάσσουν εύκολα τα παλαιά με τα νέα δάνεια.
5. Άρνηση πληρωμής ή αποκήρυξη χρέους. Μερικές φορές η κυβέρνηση αρνείται να αποπληρώσει ένα δάνειο εξ' αιτίας καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης στην χώρα και το χρέος αποκηρύσσεται. Δεν ενδείκνυται σαν μέθοδος καθώς εάν η κυβέρνηση αρνηθεί μία φορά την αποπληρωμή ενός δανείου τότε δεν είναι εύκολη η εξασφάλιση ενός νέου δανείου από τους πιστωτές.
6. Μέθοδος ειδικών εισπράξεων επί του κεφαλαίου. Σε αυτήν την περίπτωση η κυβέρνηση θέτει έναν ειδικό φόρο στην περιουσία των πολιτών. Το ποσό αυτό συλλέγεται για την απομείωση του δημοσίου χρέους.

Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται τα είκοσι μεγαλύτερα μεγέθη δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ παγκοσμίως.

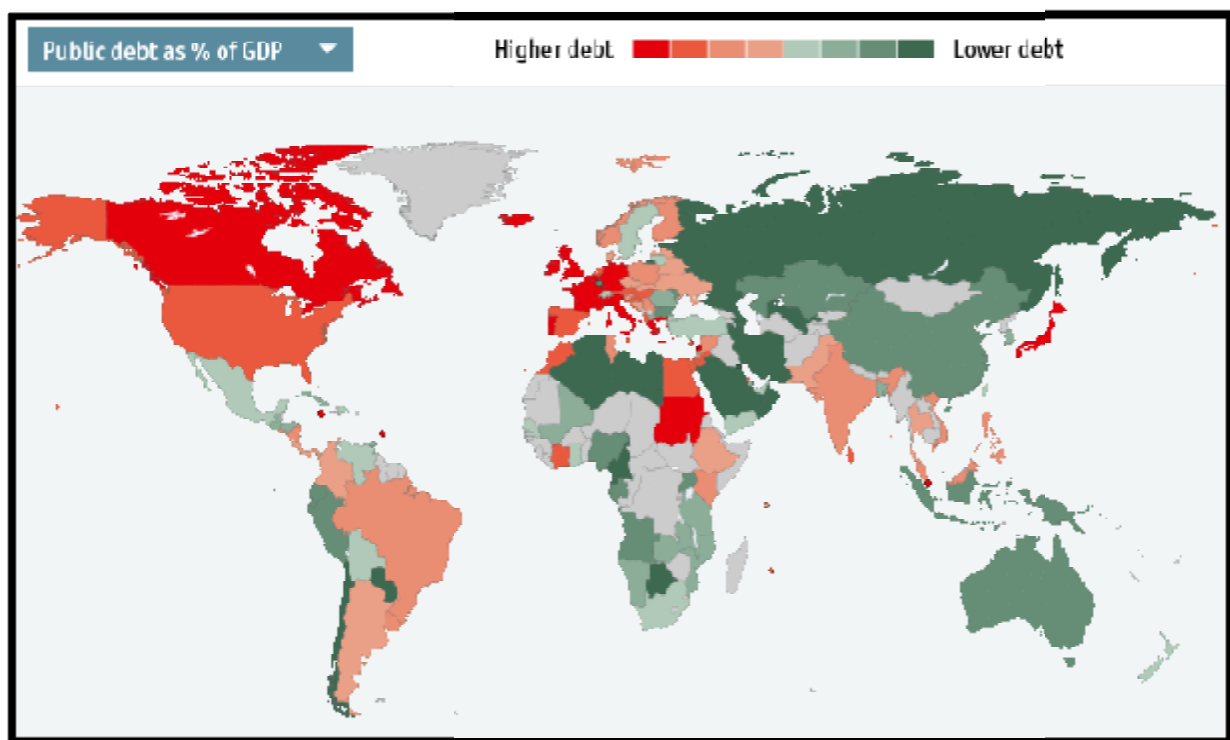
Πίνακας 5: Τα είκοσι μεγαλύτερα μεγέθη δημοσίου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ

Zimbabwe	219,7%
Japan	205,5%
Saint Kitts and Nevis	200%
Greece	165,3%
Lebanon	134%
Iceland	128,60%
Jamaica	127,6%
Italy	120,1%
Eritrea	118,5%
Singapore	118,2%
Ireland	108,2%
Portugal	107,8%
Belgium	98%
Sudan	89,2%
Belize	88,5%
Canada	87,4%
France	86,1%

United Kingdom	85,3%
Egypt	83,6%
Hungary	80,8%

Πηγή: CIA World Factbook 2011

Στο σχήμα που ακολουθεί απεικονίζονται ο παγκόσμιος χάρτης του δημοσίου χρέους. Οι χώρες με υψηλό δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ απεικονίζονται με κόκκινο χρώμα ενώ αυτές με χαμηλό χρέος με πράσινο χρώμα. Έντονο πρόβλημα αντιμετωπίζουν οι Ευρωπαϊκές χώρες, οι χώρες τις Βόρειας Αμερικής και η Ιαπωνία.

Σχήμα 2: Τα μεγέθη δημοσίου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ ανά τον κόσμο για το 2012

Πηγή: Economist Intelligent Unit (www.economist.com)

Κεφάλαιο 3^ο: Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη των Κρατών

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται μία ανάλυση της παρούσας κατάστασης στα μακροοικονομικά μεγέθη των μεγαλύτερων οικονομιών παγκοσμίως και της Ελλάδας. Πιο συγκεκριμένα παρέχονται πληροφορίες αναφορικά με την οικονομία των ΗΠΑ, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Κίνας, της Ιαπωνίας, της Γερμανίας και της Ελλάδας.

Το 2011, η παγκόσμια παραγωγή - και το κατά κεφαλήν εισόδημα - συνέχισε να ανακάμπτει από την ύφεση του 2008-09, την πρώτη παγκόσμια ύφεση από το 1946. Το Παγκόσμιο Ακαθάριστο Προϊόν (GWP) αυξήθηκε κατά 3,7%, σημειώνοντας επιβράδυνση σε σχέση με το ρυθμό του 2010 (5,2%). Η ανάπτυξη είναι άνισα κατανομημένη: χώρες με χαμηλά εισοδήματα - οι με κατά κεφαλήν εισόδημα κάτω από 30.000 δολάρια ανά έτος - σημείωσαν κατά μέσο όρο αύξηση 4,1%, ενώ υψηλότερου εισοδήματος χώρες - με κατά κεφαλήν εισόδημα πάνω από 30.000 δολάρια - σημείωσαν κατά μέσο όρο αύξηση 2,2%. Μεταξύ των μεγάλων οικονομιών, η Κίνα (+9,2%), Αργεντινή (+8,9%), η Ινδία (+7,2%), η Νιγηρία (+7,2%), και η Σαουδική Αραβία (+6,8%) κατέγραψαν τις μεγαλύτερες αυξήσεις του ΑΕΠ. Λόγω της αβεβαιότητας στις χρηματοπιστωτικές αγορές σημειώθηκε επιβράδυνση της ανάπτυξης στην Ισπανία (+0,7%), στην Ιταλία (+0,4%), και στην Ελλάδα (-6,9%), ενώ το τσουνάμι και η πυρηνική καταστροφή στην Φουκουσίμα έπληξαν την Ιαπωνία (-0,7%) (CIA World Factbook, 2011).

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2008-09 έχει παρουσιάσει στην παγκόσμια οικονομία με μια νέα μεγάλη πρόκληση, μαζί με αρκετές μακροχρόνιες. Οι δέσμες φορολογικών μέτρων που έχουν τεθεί σε εφαρμογή την περίοδο 2009-11 έχουν οδηγήσει τις περισσότερες χώρες στην εμφάνιση ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό. Για την πληρωμή των δαπανών έχουν εκδοθεί ομόλογα συνολικού ύψους 6,5 τρισεκατομμυρίων δολαρίων από το 2008 (CIA World Factbook, 2011). Βέβαια, από την διεθνή κρίση του 2008-09 έχει επέλθει ανάκαμψη η οποία όμως έχει αποδυναμωθεί. Στις προηγμένες οικονομίες, η ανάπτυξη είναι τώρα πολύ χαμηλή για να επέλθει σημαντική μείωση της ανεργίας. Και στις μεγάλες αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς, η αύξηση που ήταν ισχυρή νωρίτερα έχει επίσης μειωθεί (IMF, 2012).

3.1 Η Οικονομική Κατάσταση στην Ελλάδα

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ το 1979 και η μετά 22 χρόνια υιοθέτηση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος κατατάσσουν την χώρα όχι απλώς στην κατηγορία των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών, αλλά και στον πυρήνα των περισσότερο διεθνοποιημένων χωρών αυτής της κατηγορίας. Σε αντίθεση με ότι ορισμένες φορές υποστηρίζεται, η ελληνική οικονομία ανέκαθεν (δηλαδή από τη συγκρότηση ήδη του πρώτου νεοελληνικού κράτους) υπήρξε μια οικονομία «ευρωπαϊκή», δηλαδή μια οικονομία στην οποία κυριαρχούσαν οι καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής και συνεπώς υπήρχαν οι προϋποθέσεις της ανάπτυξης και της διεθνοποίησης (Μήλιος, 2010). Η υποκατάσταση των εισαγωγών μέσω προστατευτισμού δικαιολογείται στην οικονομική θεωρία ως βραχυπρόθεσμο μέτρο για την προστασία νηπιακών κλάδων, έως ότου στηθούν και είναι σε θέση να ανταγωνισθούν στις διεθνείς αγορές. Εφόσον ο προστατευτισμός διαγωνισθεί, οδηγεί σε στασιμότητα, καθώς οι προστατευμένοι κλάδοι δεν υφίστανται την πίεση των διεθνών αγορών για συνεχή βελτίωση της παραγωγικότητάς τους. Στην ελληνική περίπτωση, μονάχα η ναυτιλία και ο τουρισμός αποτέλεσαν σημαντικούς εξαγωγικούς κλάδους. Η υπόλοιπη οικονομία ως επί το πλείστον γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη κατά της πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες, αλλά στη συνέχεια περιήλθε σε φάση στασιμότητας, όπως φαίνεται από τον πίνακα περί ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης (οι περίοδοι στον πίνακα αναφέρονται όπως στις στατιστικές του ΟΟΣΑ). (Παπασωτηρίου, 2009)

Πίνακας 6: Μέσοι ετήσιοι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδας

1960-73	1973-79	1979-89	1989-2000
7,7%	3,3%	0,8%	2,1%

Πηγή: Παπασωτηρίου (2009)

Η ελληνική οικονομία καθ' όλο τον 20ό αιώνα παρακολουθούσε την πορεία των ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών οικονομιών. Η οικονομική εξέλιξη της χώρας κατά τον 20ό αιώνα δεν είναι «γραμμική», αλλά γνωρίζει καμπές, διακυμάνσεις και ανακατατάξεις, που συνδέονται με τα μεγάλα –εσωτερικά και διεθνή– πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά συμβάντα της περιόδου: Την επανάσταση στο Γουδί (1909) και την

«ανορθωτική»- μεταρρυθμιστική κίνηση που ακολούθησε, τους πολέμους της δεκαετίας 1912-1922 και την αλλαγή των συνόρων του ελληνικού κράτους, τη Μικρασιατική Καταστροφή και την εθνική αναδίπλωση, την παγκόσμια οικονομική κρίση 1929-1933, τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τον εμφύλιο, σήμερα την παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 (Μήλιος, 2010). Αν εξετάσει κανείς ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο, είναι εμφανές ότι με τη συμμετοχή της στο οικονομικό σύστημα της Δύσης η Ελλάδα εξασφάλισε ένα αναπτυξιακό άλμα. Αυτό φαίνεται από τους δείκτες βιοτικού επιπέδου του 1961 που παρατίθενται, οι οποίοι αναδεικνύουν τον πρωτόγονο από τη δική μας σκοπιά τρόπο ζωής των περισσότερων Ελλήνων πριν από τεσσερισήμισι μόλις δεκαετίες. Έκτοτε το βιοτικό επίπεδο του μέσου Έλληνα έχει αλλάξει θεμελιωδώς (Παπασωτηρίου, 2009).

Πίνακας 7 : Βιοτικό Επίπεδο Ελλήνων 1961

Κατοικίες με:	Τρεχούμενο νερό	Ηλεκτρικό	Τουαλέτες με καζανάκι	Μπάνιο
Ποσοστά	39%	50%	14%	10%

Πηγή : Ο.Ο.Σ.Α. <http://www.oecd.org>

Η ελληνική οικονομία είναι εμφανές ότι σημείωσε μεγάλη ανάπτυξη σε σχέση με το ΑΕΠ και συγκριτικά με τις άλλες χώρες της ΕΕ. Ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ ανά κάτοικο στην Ελλάδα ήταν 3,4% μεταξύ 1960 και 2008, συγκρινόμενος με 2,3% στην ΕΕ-15. Ως αποτέλεσμα, το ΑΕΠ ανά κάτοικο σε σταθερές τιμές το 2008 ήταν περίπου 5 φορές υψηλότερο από το 1960 στην Ελλάδα ενώ στην ΕΕ-15 ήταν 3 φορές υψηλότερο. Για την περιγραφή της διαδικασίας της πραγματικής σύγκλισης των ετών 1960-2007, χρησιμοποιείται ο δείκτης σύγκλισης, δηλαδή το ΑΕΠ ανά κάτοικο (σε σταθερές τιμές) στην Ελλάδα ως ποσοστό του αντίστοιχου μέσου όρου στην ΕΕ-15 (Ιωακείμογλου, 2008). Ωστόσο η μεταπολεμική ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας είχε ταχείς ρυθμούς κυρίως κατά τις δεκαετίες του 1950 και 1960. Η ανάπτυξη των δύο εκείνων δεκαετιών στηρίχθηκε στη στρατηγική της υποκατάστασης των εισαγωγών μέσω εγχώριας παραγωγής, που υιοθετήθηκε και από τα κράτη της Λατινικής Αμερικής. Η στρατηγική αυτή έχει αποδειχθεί μακροπρόθεσμα κατώτερη από την στρατηγική της ανάπτυξης μέσω εξαγωγών, δηλαδή μέσω μιας εντονότερης συμμετοχής στο ανοικτό διεθνές οικονομικό σύστημα, που υιοθετήθηκε από τους «τίγρεις» της Απω Ανατολής. (Παπασωτηρίου, 2009)

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα είναι το σύνολο όλων των προϊόντων (υλικών και άυλων) που παράχθηκαν μέσα στην επικράτεια μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες, ακόμα και αν μέρος αυτού παράχθηκε από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού. Διαφέρει από το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν γιατί δεν συμπεριλαμβάνει το εισόδημα που απέκτησαν οι κάτοικοι μιας χώρας στο εξωτερικό. (Ιωακείμογλου, 2008). Οι ρυθμοί μεταβολής του ΑΕΠ στην Ελλάδα κατά τα έτη 1960-2007 ήταν υψηλότεροι από τους αντίστοιχους ρυθμούς στις περισσότερες από τις οικονομικά προηγμένες οικονομίες της Ευρώπης. Οι οικονομίες αυτές αποτελούν τα «τεχνολογικά σύνορα» τα οποία η Ελλάδα τείνει να προσεγγίσει υιοθετώντας τεχνολογικές και οργανωτικές μεθόδους που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί με επιτυχία στις πιο αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης. Η ενσωμάτωση αυτών των μεθόδων στις εργασιακές διαδικασίες στην Ελλάδα, όπου η παραγωγικότητα πιο χαμηλή, οδηγεί σε ρυθμούς ανάπτυξης που ξεπερνάν σε μακροπρόθεσμο στόχο, τους αντίστοιχους ρυθμούς στις πιο προηγμένες ευρωπαϊκές οικονομίες, καθώς οι οικονομίες αυτές, έχοντας ήδη χρησιμοποιήσει τις πιο σύγχρονες τεχνολογικές και οργανωτικές μεθόδους, έχουν λιγότερες ευκαιρίες ανάπτυξης (Abramovitz 1986). Η ταχύτερη μεγέθυνση του ΑΕΠ στην Ελλάδα έχει οδηγήσει σε πραγματική σύγκλιση, δηλαδή σε μείωση της διαφοράς του επιπέδου ανάπτυξης μεταξύ της Ελλάδας και των περισσότερο αναπτυγμένων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Gibson 2002). Γενικά, σε μια χώρα στην οποία η παραγωγικότητα της εργασίας είναι χαμηλότερη σε σχέση με τις προηγμένες οικονομίες, δρουν αντίθετες δυνάμεις που τείνουν τόσο στην πραγματική σύγκλιση όσο και στην πραγματική απόκλιση (Bliss and de Macedo, 1990). Το συνδυασμένο αποτέλεσμα αυτών των αντίρροπων δυνάμεων (που οδηγούν είτε σε σύγκλιση είτε σε απόκλιση) εξαρτάται από τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε ξεχωριστή χώρα. Στην περίπτωση της Ελλάδας, οι δυνάμεις της σύγκλισης επικράτησαν μετά το 1955 (παρόλο που η τάση της σύγκλισης ανατράπηκε για μια χρονική περίοδο περίπου 15 ετών, 1980-1995), καθώς οι «κοινωνικές ικανότητες» του εργατικού δυναμικού που αφορούν στη χρήση νέων τεχνολογιών και στην υιοθέτηση νέων οργανωτικών μεθόδων συνέβαλαν σημαντικά στην αποτελεσματική χρήση των εισαγόμενων τεχνολογιών (Palloix, 1981).

Από το 1953 η ελληνική οικονομία εισέρχεται σε μια περίοδο ταχύρρυθμης μεγέθυνσης στο πλαίσιο της οποίας αποφασιστικό ρόλο εξακολουθεί να παίζει η τόνωση της οικονομίας από το κράτος (έργα υποδομής, κρατικές επενδύσεις σε βιομηχανίες

«εθνικής σημασίας» – ηλεκτρισμός, ζάχαρη, λιπάσματα). Μπορούμε να την περιγράψουμε ως «περίοδο ανάπτυξης υπό την αιγίδα του κράτους». Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της Ελλάδας κατά την περίοδο 1952-61 είναι 5,7% και συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων επιδόσεων ανάμεσα στις χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ. (Καθ' όλη την περίοδο, ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της βιομηχανικής παραγωγής ξεπερνούσε το 8%): Σε διεθνή σύγκριση, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της Ελλάδας την περίοδο 1952-61 ήταν ψηλότερος από τους αντίστοιχους ρυθμούς της Ιταλίας (5,6%), της Γαλλίας (4,56%), της Βρετανίας (2,64%), των ΗΠΑ (2,51%), αλλά μικρότερος από τους αντίστοιχους ρυθμούς της Ιαπωνίας (7,73%) και της Γερμανίας (7,70%) (Ιωακείμογλου, 2008). Στα τέλη της δεκαετίας του '50 εμφανίζονται όμως έντονα φαινόμενα κρίσης: επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου μετά το 1955, πενιχρά αποτελέσματα σε σχέση με την εισροή ξένου κεφαλαίου και τέλος ραγδαία μείωση των ρυθμών μεγέθυνσης του ΑΕΠ το 1961-62. Η κρίση αυτή αποτέλεσε αφετηρία για τον αναπροσανατολισμό της οικονομικής στρατηγικής του ελληνικού κράτους, ο οποίος βασίζεται σε δύο άξονες (Ιωακείμογλου, 2008):

- 1) Την «έξοδο στη διεθνή αγορά», σε αντιστοιχία με την ήδη εξελισσόμενη διαδικασία οικονομικής ολοκλήρωσης της Δυτικής Ευρώπης, που αποκρυσταλλώνεται στη Σύνδεση με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1962.
- 2) Τη «στροφή στην ιδιωτική πρωτοβουλία», που υλοποιείται με την αύξηση της δανειακής χρηματοδότησης προς τη βιομηχανία και τη συστηματοποίηση και ενίσχυση της νομοθεσίας των κινήτρων, φοροαπαλλαγών και επιδοτήσεων προς το ιδιωτικό κεφάλαιο (π.χ. νόμοι 4002/1959 και 4171/1961).

Από το 1963 ο ελληνικός καπιταλισμός εισέρχεται σε μια φάση αναπτυξιακού άλματος: Στη δεκαετία που ακολουθεί συντελούνται σημαντικοί διαρθρωτικοί μετασχηματισμοί τόσο στο εσωτερικό της ελληνικής οικονομίας ως σύνολο, όσο και στο εσωτερικό της βιομηχανίας και του ευρύτερου επιχειρηματικού τομέα της οικονομίας. Κατά την περίοδο 1963-1973 οι ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας (μέγιστη τιμή 10,1% το 1963, ελάχιστη 4,7% το 1967, βλ. Πίνακα 3) υπερτερούν έναντι των αντίστοιχων ρυθμών των άλλων χωρών του ΟΟΣΑ (με εξαίρεση της Ιαπωνίας και της Ισπανίας)(Ιωακείμογλου, 2008). Όπως γίνεται φανερό από τον Πίνακα 3, το αναπτυξιακό άλμα της ελληνικής οικονομίας ανακόπτεται με τη διεθνή κρίση του 1974. Ακολουθεί η περίοδος 1975-79, που χαρακτηρίζεται από χαμηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο 1962-73. Παράλληλα είναι εμφανή τα

αποτελέσματα της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης (ψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού, ανεργία κλπ.), η οποία προσλαμβάνει το χαρακτήρα μιας κρίσης υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου: Το επενδυμένο κεφάλαιο στην οικονομία «πλεονάζει», με την έννοια ότι τα κέρδη που παράγονται με τη χρήση του δεν επαρκούν για να εξασφαλίσουν ικανοποιητικούς ρυθμούς κερδοφορίας, επένδυσης και μεγέθυνσης (Ιωακείμογλου - Μηλιός 1990). Καθώς όμως οι ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας εξακολουθούν να είναι σαφώς ψηλότεροι από τους αντίστοιχους ρυθμούς των άλλων ευρωπαϊκών χωρών (4,7% έναντι 3,0%), η περίοδος 1975-79 αποτελεί μάλλον μεταβατική φάση στη διαδικασία εκδήλωσης της κρίσης(Ιωακείμογλου - Μηλιός 1990).

Είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι και η περίοδος αυτή εντάσσεται στη μακρά μεταπολεμική φάση πραγματικής σύγκλισης της ελληνικής οικονομίας προς τις περισσότερο αναπτυγμένες οικονομίες της Δυτικής Ευρώπης. Η περίοδος 1980-95 χαρακτηρίζεται από πτώση όλων των δεικτών με βάση τους οποίους μπορεί να μελετηθεί η εξέλιξη και ο δυναμισμός της οικονομίας, και από χαμηλές τιμές του ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ, με τάση για βελτίωση μόνο στο τέλος της περιόδου (Μήλιος, 2010). Χαρακτηριστική των φάσεων μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας είναι η διαχρονική εξέλιξη των ακαθάριστων επενδύσεων ως ποσοστού του ΑΕΠ. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 ο δείκτης αυτός φθίνει, διατηρείται σε σχετικά χαμηλές τιμές την πρώτη πενταετία της δεκαετίας του 1980, για να ακολουθήσει κατόπιν η περίοδος ραγδαίας μείωσης του δείκτη: 1985-96. Η περίοδος αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί ως η καθαυτό φάση της κρίσης υπερσυσσώρευσης κεφαλαίου στην Ελλάδα. Από το 1996, ωστόσο, οι ρυθμοί μεγέθυνσης της ελληνικής οικονομίας (ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ σε ετήσια βάση) σταθεροποιούνται σε επίπεδα αισθητά ψηλότερα εκείνων των περισσότερων χωρών του αναπτυγμένου κόσμου και ειδικότερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Επίσης, η μακροχρόνια τάση των επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ μεταβάλλεται στην Ελλάδα και μετατρέπεται σε ανοδική (Μήλιος, 2010). Πρόκειται για ένα σημείο σημαντικής διαφοροποίησης ως προς τον μέσο όρο της ΕΕ, ο οποίος δεν επιδεικνύει σημεία ανάκαμψης. Η βελτίωση της επενδυτικής επίδοσης στην Ελλάδα συνεχίζεται επί σειρά ετών και ως εκ τούτου θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένδειξη μονιμότερων αλλαγών στην ελληνική οικονομία. Ο καινούργιος μηχανολογικός εξοπλισμός μεταφέρει τις νέες τεχνολογίες στις παραγωγικές διαδικασίες και αυξάνει έτσι την παραγωγικότητα της εργασίας και την κερδοφορία του κεφαλαίου. Έτσι, η περίοδος 1996-2008 συνιστά φάση

πραγματικής σύγκλισης (δηλαδή κάλυψης της αναπτυξιακής διαφοράς) της ελληνικής οικονομίας ως προς τις περισσότερο αναπτυγμένες οικονομίες της ΕΕ.

Το εισοδηματικό μερίδιο της εργασίας στο ΑΕΠ, στην Ελλάδα, βρισκόταν στα ποσοστά 70%-75% κατά το 1978-1983, και 65%-70% το 1984-1990, ενώ μειώθηκε θεαματικά κατά την τριετία 1991-1993 και σταθεροποιήθηκε στο 62% από το 1994. Αντιστρόφως, μεγάλη αύξηση σημειώθηκε στα κέρδη, τους τόκους και τις προσόδους, δηλαδή στα εισοδήματα της ιδιοκτησίας . (Μήλιος, 2010).

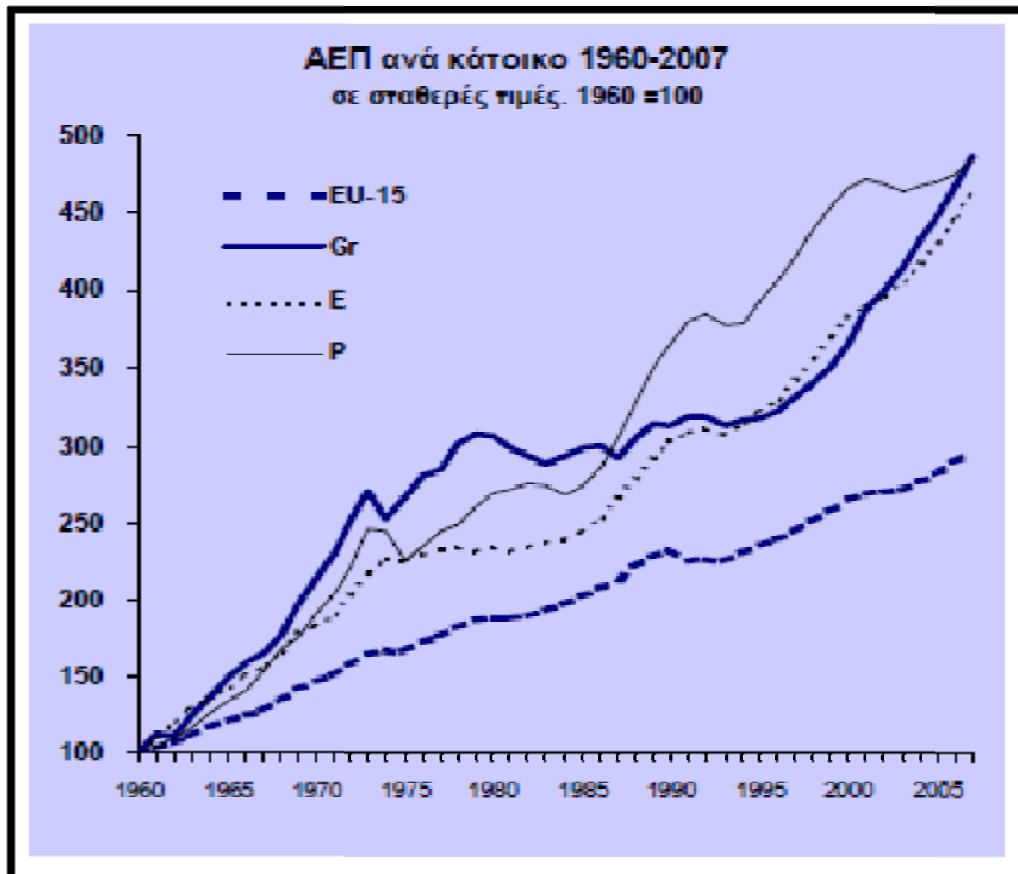
Πίνακας 8: Η διαχρονική εξέλιξη του ΑΕΠ στην Ελλάδα

Έτος	ΑΕΠ	Ρυθμός Μεταβολής ΑΕΠ %	Έτος	ΑΕΠ	Ρυθμός Μεταβολής ΑΕΠ %
1960	93.225	3,1	1986	5.514.700	1,7
1961	104.921	11,3	1987	6.258.500	-0,5
1962	110.907	0,6	1988	9.169.000	4,9
1963	123.467	10,1	1989	10.895.200	6,1
1964	138.671	7,5	1990	13.143.100	-3,5
1965	157.956	9,2	1991	16.230.500	3,4
1966	174.81	5,3	1992	18.678.000	0,8
1967	188.416	4,7	1993	21.106.200	-0,5
1968	202.632	5,7	1994	23.984.000	1,4
1969	228.995	9,3	1995	27.235.200	2,2
1970	258	8,3	1996	29.689.000	2,4
1971	287,42	8	1997	32.752.000	3,6
1972	329,97	9,1	1998	36.042.150	3,4
1973	428,21	8,3	1999	38.397.755	3,4
1974	507,32	0	2000	136.281	4,5
1975	593,18	0,1	2001	146.428	4,2
1976	728,73	0,1	2002	156.615	3,4
1977	963,7	2,9	2003	172.431	5,9
1978	1.161,400	6,4	2004	185.266	4,4
1979	1.428.800	3,6	2005	194.819	2,3
1980	1.711,000	2,1	2006	211,3	5,2
1981	2.050,100	0,2	2007	227,074	4,3
1982	2.574,600	0,6	2008	236,917	1
1983	3.079,200	0,4	2009	235,017	-2
1984	3.605,700	2,9	2010	230,173	-4,5
1985	4.617,800	3,4	2011	222,788	-4

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος

Στο διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζεται η εξέλιξη του ΑΕΠ ανά κάτοικο στην Ελλάδα σε σύγκριση με τις Ευρωπαϊκές χώρες

Διάγραμμα 2: Η διαχρονική εξέλιξη του ελληνικού ΑΕΠ ανά κάτοικο σε σύγκριση με τις χώρες της Ευρώπης

Πηγή: Ιωακείμογλου (2008)

Παράλληλα με την αύξηση του ΑΕΠ, έχει εμφανίσει αύξηση το ποσοστό ανεργίας. Η κοινωνική αναγνώριση και καθιέρωση της έννοιας της ανεργίας, συνδέεται πρακτικά, με τη θέσπιση νομικών και διοικητικών διαδικασιών διαχείρισης της χειρωνακτικής εργασίας. Η επέκταση της κοινωνικής ασφάλισης προς την κάλυψη των ανέργων οργανώνεται προοδευτικά από το τέλος του προηγούμενου αιώνα και πιο συστηματικά πλέον μετά την οικονομική κρίση του 1929 και τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο (Λουκάς, 2011). Ανεργία είναι η κατάσταση ενός ατόμου, που ενώ είναι ικανό, πρόθυμο και διαθέσιμο να απασχοληθεί δεν δύναται να βρει εργασία. Η ανεργία λοιπόν ορίζεται ως το πηλίκο των ανέργων μιας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό

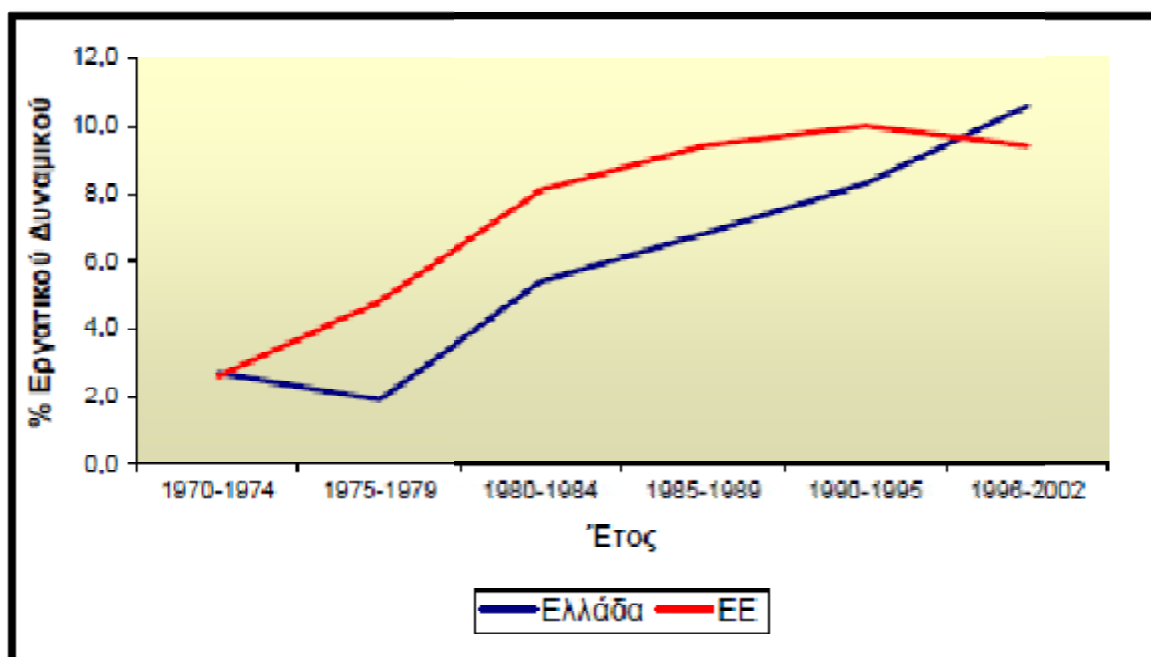
σε αυτήν. Εκφράζεται ως ποσοστό επί της εκατό του εργατικού δυναμικού της συγκεκριμένης περιοχής. Αναλυτικά:

- Το εργατικό δυναμικό αποτελείται από όσους έχουν εργασία(απασχολούμενοι) και εκείνους που δεν απασχολούνται(άνεργοι) αλλά έχουν δηλώσει ότι επιθυμούν και είναι διαθέσιμοι να εργασθούν.
- Το μη-εργατικό δυναμικό είναι το μέρος του ενήλικου πληθυσμού που ασχολείται με τα οικιακά, είναι συνταξιούχοι ,ασθενούν σοβαρά ώστε να απέχουν από την εργασία ή δεν ψάχνουν για εργασία.
- Το ποσοστό ανεργίας είναι ο αριθμός των ανέργων διαιρούμενος με το σύνολο του εργατικού δυναμικού.(Λουκάς, 2011).

Η δυσκολία μέτρησης της ανεργίας οφείλεται στο ότι μεγάλα τμήματα του πληθυσμού βρίσκονται σε ενδιάμεσες καταστάσεις, μεταξύ εργασίας, ανενεργού πληθυσμού και ανεργίας. Η ταυτοποίηση αυτών των κατηγοριών και η κατανοήση των λειτουργιών τους εντός της αγοράς εργασίας είναι πιο χρήσιμη από το να αγνοηθεί η ύπαρξή τους, θέτοντας αυθαίρετα όρια.

Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα εμφανίζει μία έντονα αυξητική τάση τα τελευταία χρόνια και συμβαδίζει με τις τάσεις που υπάρχουν στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια. Είναι ενδιαφέρον να συγκριθεί ο δείκτης της ανεργίας στην Ελλάδα με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο. Αυτό φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 3: Η εξέλιξη του ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα και της ΕΕ

Πηγή: Κοντεός (2008)

Η φυσική αύξηση του πληθυσμού της Ελλάδας επιβραδύνεται διαρκώς τις τελευταίες δεκαετίες. Έτσι, τα στοιχεία εμφανίζουν μια δραματική μείωση του ποσοστού των ηλικιών μέχρι 15 ετών στο συνολικό πληθυσμό της χώρας, ενώ αντίθετα, υπάρχει μια αισθητή αύξηση του ποσοστού των ηλικιών 65 και άνω στο σύνολο. Σε ότι αφορά στον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, υπάρχει μια διαρκής αύξηση η οποία ωστόσο υπολείπεται της αύξησης του εργατικού δυναμικού, το οποίο αυξάνει με υψηλότερους ρυθμούς λόγω της εισόδου σε αυτό γυναικών και οικονομικών μεταναστών. Κατά τη διάρκεια των χρόνων 1986-90 και ενώ υπήρχε έντονη οικονομική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, που οδήγησε σε μια αύξηση της απασχόλησης κατά περίπου 6%, στην Ελλάδα είχαμε την εφαρμογή ενός σταθεροποιητικού προγράμματος αυστηρής δημοσιονομικής πειθαρχίας, με αποτέλεσμα αύξηση της απασχόλησης μόλις κατά 3%. Η ανεργία μειώθηκε μόλις κατά μισή μονάδα, επομένως η αύξηση της απασχόλησης οφείλεται στην αύξηση του εργατικού δυναμικού και ειδικότερα στην αυξημένη συμμετοχή των γυναικών ηλικίας 15-54 ετών (Κοντεός, 2008).

Μετά το 1990 και μέχρι το 1999, είχαμε μια περίοδο ραγδαίας αύξησης της ανεργίας, η οποία έπληξε κυρίως γυναίκες και νέους. Η Ελλάδα ήταν από τις πρώτες χώρες που χτυπήθηκαν από την ύφεση των αρχών της δεκαετίας του 1990. Το 1991 η ανεργία έφτανε το 7%, η απασχόληση έπεσε κατά 2% και το εργατικό δυναμικό μειώθηκε κατά 1,5%. Ο δείκτης συμμετοχής των ανδρών έπεσε κατά μία μονάδα ενώ ο αντίστοιχος των γυναικών κατά 3%. Το 1994 και ενώ η κρίση έφτανε στο τέλος της, η ανεργία έφτασε το 9%. Ο δείκτης ανεργίας των γυναικών έφτασε την ίδια χρονιά το 13,7% ενώ των ανδρών το 6% (Κοντεός, 2008). Μετά το 1990 και μέχρι το 1999, είχαμε μια περίοδο ραγδαίας αύξησης της ανεργίας, η οποία έπληξε κυρίως γυναίκες και νέους. Η Ελλάδα ήταν από τις πρώτες χώρες που χτυπήθηκαν από την ύφεση των αρχών της δεκαετίας του 1990. Το 1991 η ανεργία έφτανε το 7%, η απασχόληση έπεσε κατά 2% και το εργατικό δυναμικό μειώθηκε κατά 1,5%. Ο δείκτης συμμετοχής των ανδρών έπεσε κατά μία μονάδα ενώ ο αντίστοιχος των γυναικών κατά 3%. Το 1994 και ενώ η κρίση έφτανε στο τέλος της, η ανεργία έφτασε το 9%. Ο δείκτης ανεργίας των γυναικών έφτασε την ίδια χρονιά το 13,7% ενώ των ανδρών το 6% (Κοντεός, 2008). Η αυτό-απασχόληση αντιθέτως είναι υψηλότερη. Περίπου 40% του συνόλου των απασχολούμενων αυτό – απασχολούνται. Ακόμα και συγκρινόμενο με άλλες χώρες του νότου, που επίσης έχουν σχετικά υψηλά ποσοστά, η αυτό-απασχόληση στην Ελλάδα είναι σε πολύ υψηλότερο

επίπεδο (2,5 φορές πάνω από την Ισπανία) (ΟΟΣΑ, 2008). Το μεγαλύτερο μέρος των αυτοαπασχολούμενων είναι άνδρες, ενώ η συντριπτική πλειοψηφία των αυτοαπασχολούμενων δεν απασχολεί προσωπικό, είναι δηλαδή μικροί μαγαζάτορες και ελεύθεροι επαγγελματίες. Διαχρονικά, υπάρχει μια σχετική μείωση του ποσοστού των αυτοαπασχολούμενων χωρίς προσωπικό και μια αντίστοιχη αύξηση αυτών με προσωπικό. Επίσης, υπάρχει μια σχετικά μικρή πτώση του ποσοστού των αυτοαπασχολούμενων ως προς το σύνολο της απασχόλησης και μια μικρή αύξηση του ποσοστού της εξαρτημένης εργασίας, ωστόσο η αυτό απασχόληση για πολλά χρόνια ακόμα θα αποτελεί σημαντικότατο μέρος της απασχόλησης της χώρας.

Το ποσοστό απασχόλησης αυξήθηκε από 59,4% το 2004, σε 61% το 2006 και 61,4% το 2007. Το μέσο ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα μειώθηκε από 10,5% το 2004 σε 8,3% το 2007, ενώ εμφανίζει πτωτική τάση (6,6 % το Μάιο του 2008 έναντι 7,7% το αντίστοιχο διάστημα του 2007) Από την άλλη πλευρά, προκαλεί προβληματισμό η σταθερά μεγάλη σημασία των παραγόντων «φύλο» και «ηλικία», όσον αφορά στην απασχόληση και την ανεργία. Παρά την έμφαση στις πολιτικές ενίσχυσης της γυναικείας απασχόλησης και της καταπολέμησης της ανεργίας των νέων, εξακολουθεί να υφίσταται σημαντική διαφοροποίηση ως προς τα ποσοστά απασχόλησης και ανεργίας. Ειδικότερα, η γυναικεία απασχόληση (σύνολο απασχολούμενων ως ποσοστό του συνολικού πληθυσμού της ηλικιακής ομάδας 15-64 ετών), παρουσιάζει αύξηση τα τελευταία χρόνια από 46,1% που ήταν το 2005, σε 47,9% το 2007, παραμένει όμως σε πολύ χαμηλά επίπεδα συγκριτικά με την απασχόληση των ανδρών, (74,9% το 2007) αλλά και την απασχόληση των γυναικών στις χώρες της ΕΕ-27, 58,3%. Η αύξηση της γυναικείας απασχόλησης επέδρασε θετικά στην μείωση της ανεργίας των γυναικών η οποία μειώθηκε το 2007 στο 12,8% από 15,3% που ήταν το 2005. Παρόλα τα μέτρα και τις πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί για την αύξηση της γυναικείας απασχόλησης.

http://topa.applied-maths.gr/modules/module_8065/greece_el.pdf

Επιπλέον, παρατηρείται σημαντική μείωση της μακροχρόνιας ανεργίας. Το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων μειώθηκε από 5,1% που ήταν το 2005 στο 4,1% το 2007, παραμένοντας όμως υψηλότερο από το μέσο όρο των χωρών της ΕΕ-27, που είναι 3%. Επισημάνεται ότι οι μακροχρόνια άνεργοι ανέρχονταν περίπου σε 210.000 άτομα το 2007, έχοντας υποχωρήσει κατά 33.000 από το 2006 και αναλογούσαν στο 51,7% του συνόλου των ανέργων. Οι νέοι εισερχόμενοι άνεργοι ήταν 143.200, αριθμός μικρότερος κατά 13.400 από το 2006.

http://topa.applied-maths.gr/modules/module_8065/greece_el.pdf

Ωστόσο με τη δημοσιονομική κρίση έρχεται ξανά σε τεράστια ποσοστά και η ανεργία στην Ελλάδα. Σύμφωνα με έκθεση του ΟΟΣΑ, οι νέοι στις χώρες-μέλη του Οργανισμού, έχουν πραγματικά "χτυπηθεί" από την οικονομική κρίση, με αποτέλεσμα το ποσοστό ανεργίας στις νεαρές ηλικίες να είναι αρκετά υψηλό και να αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω τους επόμενους μήνες. Από τον Μάιο του 08 και το 6.6% ανεργία, το 2011 το ποσοστό αυτό έχει τριπλασιαστεί με σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία και έφτασε το 16,6 τα εκατό τον μήνα Μάιο.

Σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού, το ποσοστό ανεργίας τον Μάιο του 2011 ανήλθε στο 16,6% του εργατικού δυναμικού έναντι 12,0% τον Μάιο του 2010 και 15,8% τον Απρίλιο του 2011 (Δελτίο Τύπο ΕΣΥΕ, Μάιος 2011).

Το σύνολο των απασχολούμενων ήταν 4.131.528 άτομα, οι άνεργοι 822.719 και ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός (όσοι δήλωσαν ότι δεν αναζητούν εργασία τον τελευταίο μήνα, δηλαδή πολλοί απελπισμένοι πλέον άνεργοι, αλλά βεβαίως και παιδιά, υπερήλικοι, νοικοκυρές και όσοι δεν θέλουν να βρουν δουλειά) ανήλθε σε 4.383.374 άτομα. Οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 299.798 άτομα σε σχέση με τον Μάιο του 2010 (μείωση 6,8%) και κατά 51.804 άτομα σε σχέση με τον Απρίλιο του 2011 (μείωση 1,24%). Οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 220.534 άτομα σε σχέση με τον Μάιο του 2010 (αύξηση 36,6%) και κατά 36.260 άτομα σε σχέση με τον Απρίλιο του 2011 (αύξηση 4,6%) (Δελτίο Τύπο ΕΣΥΕ, Μάιος 2011).

Η Βόρεια Ελλάδα φέρει βαρύ φορτίο ανέργων, με τα ποσοστά να φτάνουν στο 20,2% στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, στο 19,8% στην Κεντρική Μακεδονία και στο 24,9% στη Δυτική Μακεδονία. Κάτω από το μέσο όρο κινείται η ανεργία στο Βόρειο Αιγαίο (12,8), την Ήπειρο (13,1%), τη Θεσσαλία (12,8%), τη Στερεά Ελλάδα (14,8%), ενώ στην Αττική διαμορφώνεται στο 15,6%. Η ανεργία τριπλασιάστηκε από το 2008 στους άνδρες (από το 4,2% στο 14,1%) και διπλασιάστηκε στις γυναίκες από το ήδη υψηλό 10% το 2008. Χτυπά πιο πολύ από όλους τους νέους: το 40,1% των ατόμων ηλικίας 15-24 ετών είναι άνεργοι. Το ίδιο ισχύει για το 22% των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών και το 14,4% όσων διανύουν τη 10ετία 35-44 ετών (Ελευθεροτυπία, 12 Αυγούστου 2011).

Οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 336.589 άτομα σε σχέση με το Φεβρουάριο του 2011 (μείωση 8,0%) και κατά 19.729 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2012 (μείωση 0,5%). Οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 318.435 άτομα σε σχέση με το Φεβρουάριο

του 2011 (αύξηση 42,3%) και κατά 14.237 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2012 (αύξηση 1,3%). Οι οικονομικά μη ενεργοί, δηλαδή τα άτομα που δεν εργάζονται ούτε αναζητούν εργασία, αυξήθηκαν κατά 25.930 άτομα σε σχέση με το Φεβρουάριο του 2011 (αύξηση 0,8%) και κατά 7.824 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2012 (αύξηση 0,2%). Στις γυναίκες το ποσοστό ανεργίας είναι 25,7%, ενώ πάνω από πέντε στους δέκα νέους ηλικίας από 15 μέχρι 24 ετών, δεν έχει δουλειά αφού εκεί το ποσοστό ανεργίας φθάνει στο 53,8% (Δελτίο Τύπου ΕΣΥΕ, Φεβρουάριος 2012).

Η ανεργία το τελευταίο διάστημα έχει ξεπεράσει το 25% κάτι που οφείλεται στην δημοσιονομική κρίση χρέους της Ελλάδας και στην ύφεση που έχει δημιουργηθεί ως προέκταση αυτού του γεγονότος.

Η Ελλάδα από χώρα σχεδόν μηδενικής ανεργίας έχει μετατραπεί σε χώρα έντονης και επίμονης διαρθρωτικής ανεργίας. Πολλά από τα επιμέρους χαρακτηριστικά της ανεργίας είναι ιδιαίτερα προβληματικά. Η μακροχρόνια ανεργία είναι πολύ υψηλή και το χειρότερο είναι ότι διαχρονικά, το ποσοστό των μακροχρόνια άνεργων αυξάνει (Κοντεός, 2008).

Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (την τότε Ε.Ο.Κ.) ήταν από τα πιο καθοριστικά σημεία στην πορεία της οικονομίας, καθώς από τότε άρχισε η άμεση σύγκριση με τις οικονομίες των λοιπών ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών, ενώ αρκετά χρόνια αργότερα, στα πλαίσια της Ο.Ν.Ε. η Ελλάδα υποχρεώθηκε να ικανοποιήσει αρκετά κριτήρια, για τη σύγκλιση και την ένταξη στη ζώνη του Ευρώ. Η πορεία του πληθωρισμού παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, με σημαντικές μεταβολές και ιδιαίτερα αξιόλογη βελτίωση, ύστερα από επίπονες προσπάθειες που κατέβαλαν όλες οι κυβερνήσεις για να προσεγγίσουν το απαιτούμενο όριο για τη σύγκλιση με τις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές οικονομίες (Γαϊτάνου, 2006). Πιο συγκεκριμένα, πληθωρισμός είναι η τάση προς συνεχιζόμενη και αυτοτροφοδοτούμενη αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών σε μια οικονομία. Από αυτόν τον ορισμό προκύπτει ότι τα στοιχεία της έννοιας του πληθωρισμού είναι τα εξής (Γαϊτάνου, 2006) :

α) Ο πληθωρισμός αναφέρεται στην αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών. Άρα, επιδίωξη των φορέων της οικονομικής πολιτικής είναι η σταθερότητα των τιμών κατά μέσον όρο, η αύξηση του οποίου όχι μόνο δε συνδέεται με τα επιθυμητά αποτελέσματα, αλλά αντίθετα με σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις, οι οποίες αναφέρονται κυρίως στην κατανομή του πραγματικού εισοδήματος και πλούτου, στην οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη, στα δημόσια έσοδα, καθώς και στο ισοζύγιο πληρωμών.

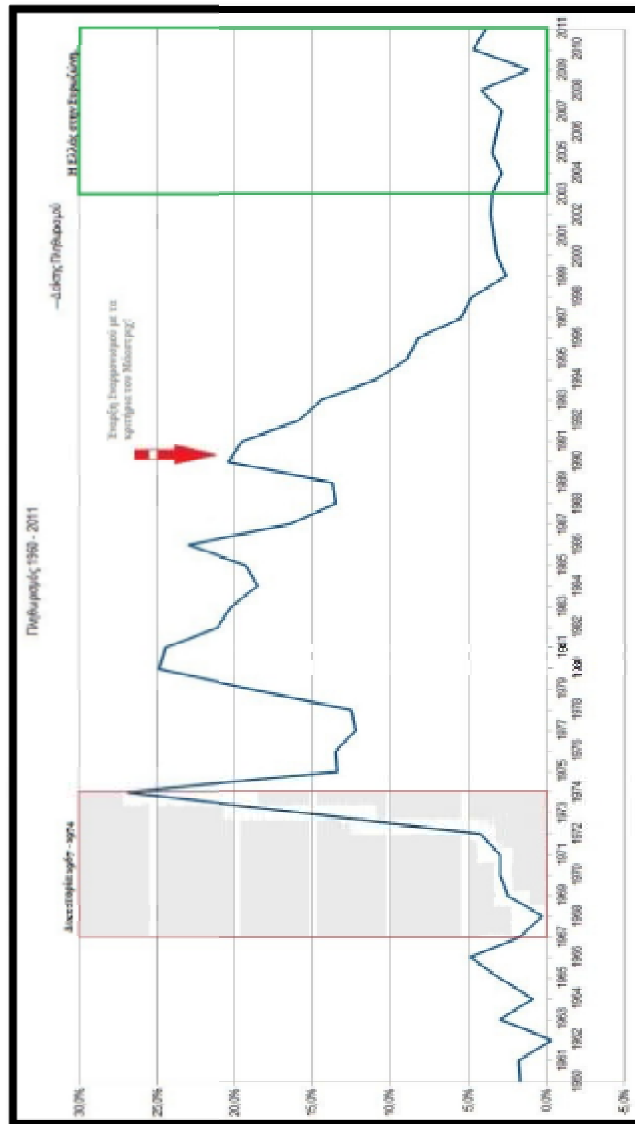
β) Ο πληθωρισμός είναι μια τάση (ροπή) προς συνεχιζόμενη αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών. Αυτό σημαίνει ότι ο πληθωρισμός είναι μια δυναμική διαδικασία συνεχιζόμενης αύξησης του γενικού επιπέδου των τιμών, η οποία παρατηρείται για μια σχετικά εκτεταμένη χρονική περίοδο και η οποία είναι πιθανό να διακόπτεται πρόσκαιρα. Αν, λοιπόν, εξαιτίας της επίδρασης διάφορων παραγόντων, το γενικό επίπεδο των τιμών παραμένει μεν σταθερό, υπάρχει όμως μια τάση αύξησης του που είναι συγκαλυμμένη πρόσκαιρα, πρέπει να γίνει αποδεκτή η ύπαρξη πληθωριστικών τάσεων στη συγκεκριμένη οικονομία.

γ) Ο πληθωρισμός αποτελεί μια αυτοτροφοδοτούμενη διαδικασία, δηλαδή μια διαδικασία κατά την οποία ορισμένες αυξήσεις των τιμών προκαλούν νέες περαιτέρω αυξήσεις. Η άνοδος των τιμών είναι αποτέλεσμα των οικονομικών δυνάμεων που αναπτύσσονται στην αγορά. Σε πολλές όμως περιπτώσεις η κρατική πολιτική ελέγχει τη διαμόρφωση των τιμών, όπως συμβαίνει στην περίπτωση αγαθών πρώτης ανάγκης (τρόφιμα), καθορίζοντας ανώτατα όρια τιμών. Άνοδος του γενικού επιπέδου των τιμών δε σημαίνει αναγκαία και άνοδο της τιμής όλων των αγαθών. Μπορεί να παρατηρηθεί άνοδος του γενικού επιπέδου με ταυτόχρονη μείωση ή σταθερότητα των τιμών ορισμένων αγαθών.

Στην περίοδο 1954-1973, ο μέσος πληθωρισμός στην Ελλάδα ήταν της τάξης του 4%, όσο και ο μέσος όρος των χωρών του ΟΟΣΑ. Κατά τη δεκαετία 1960-1969 ο μέσος ρυθμός ετήσιας μεταβολής του δείκτη τιμών καταναλωτή ανήλθε σε 1,95%, ενώ στην περίοδο 1970-1988 ήταν οκταπλάσιος (15,9%). Στην περίοδο 1990-1998 ο πληθωρισμός κυμάνθηκε σε αισθητά χαμηλότερα επίπεδα. Στην επόμενη εικοσαετία, ο πληθωρισμός ανήλθε στο 16%, ποσοστό που ξεπερνούσε κατά 10 περίπου ποσοστιαίες μονάδες τον αντίστοιχο μέσο των χωρών του ΟΟΣΑ. Μόνο μετά την έναρξη της προσπάθειας για τη συμμετοχή της Ελλάδος στην Ευρωζώνη, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ξεκίνησε η μεγάλη πτώση του πληθωρισμού. Άλλωστε, η μείωση του πληθωρισμού σε μόνιμη βάση, ήταν ίσως και ο βασικός λόγος συμμετοχής της χώρας στη ζώνη του Ευρώ (Γαϊτάνου, 2006). Στο ακόλουθο διάγραμμα απεικονίζεται η εξέλιξη του πληθωρισμού από το 1960 έως το 2011.

Διάγραμμα 4: Η εξέλιξη του πληθωρισμού στην Ελλάδα από το 1960 έως το 2011

Πηγή: ekapitalistis.wordpress.com

Μετά την εισαγωγή του ευρώ, η οποία είχε ως αποτέλεσμα μια προσωρινή επιτάχυνση του πληθωρισμού λόγω κερδοσκοπικών ανατιμήσεων, ο πληθωρισμός παρέμεινε σε χαμηλά επίπεδα. Ωστόσο, δεν επιτεύχθηκε πλήρης σύγκλιση του πληθωρισμού με τον μέσο όρο της ευρωζώνης, που παραμένει χαμηλότερος από τον ελληνικό πληθωρισμό.

Το μερίδιο του δημοσίου τομέα στην ελληνική οικονομία διευρύνθηκε θεαματικά τα τελευταία τριάντα χρόνια για να φθάσει σήμερα σε επίπεδα που πολλές πλευρές τα

χαρακτηρίζουν ανησυχητικά. Η συχνότητα των εκλογικών αναμετρήσεων, η εκτεταμένη χρήση επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής που στόχο είχε τον περιορισμό των οικονομικών προβλημάτων και τα σημαντικά πολιτικά και οικονομικά γεγονότα που έλαβαν χώρα εντός και εκτός συνόρων αποτελούν τους κύριους παράγοντες που συνέβαλαν στην αύξηση του δημοσίου τομέα στην Ελλάδα. Αυτοί είναι και οι λόγοι που ο δημόσιος τομέας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα της οικονομικής πολιτικής του τόπου, εξαιτίας των τεράστιων ελλειμμάτων και των προβλημάτων που αυτά δημιουργούν (Συργούδη, 2012).

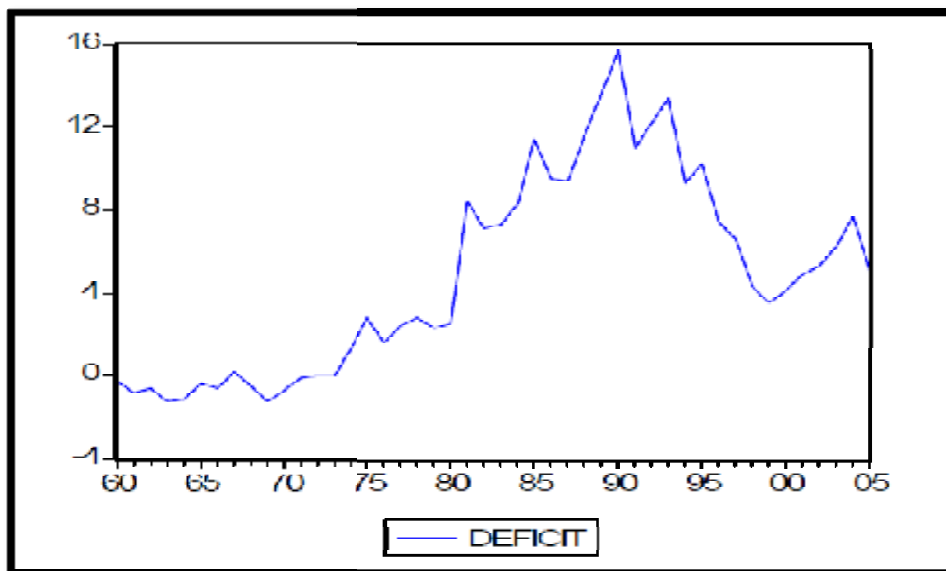
Η οικονομία της Ελλάδας την εικοσαετία 1970-1990 βρισκόταν σε ένα εξαιρετικά δύσκολο σταυροδρόμι όπου το μέγεθος και η σύνθεση των δαπανών αποτελούσαν το επίκεντρο των συζητήσεων. Αυτό γίνεται αντιληπτό από τη συνεχόμενη αύξηση του ελλείμματος που παρατηρήθηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1970 και που οφείλεται στην αύξηση των δημοσίων δαπανών με ρυθμούς ταχύτερους από τους ρυθμούς αύξησης των φορολογικών εσόδων (Μουσαφίρης, 2008). Την δεκαετία του 1990 το έλλειμμα εμφανίζει μια πτωτική πορεία με μικρές περιόδους αύξησης. Η πτωτική πορεία του ελλείμματος για πολλούς είναι αποτέλεσμα του δεύτερου σταθεροποιητικού προγράμματος που εφαρμόστηκε το 1990, αλλά και της έναρξης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων που στόχο είχαν την είσοδο της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) (Κήττα, 2008). Στα πλαίσια του ελέγχου των δημοσίων δαπανών, η προσοχή στράφηκε στη δημιουργία μηχανισμών με τους οποίους επιδιώκεται ο συνεχής έλεγχος και περιορισμός των δημοσίων δαπανών μέσα από τη διαδικασία κατάρτισης του κρατικού προϋπολογισμού. Στην Ελλάδα το μέγεθος του Κρατικού Προϋπολογισμού θα μπορούσε να αποτελέσει ένα σημαντικό μέσο άσκησης οικονομικής πολιτικής. Η ύπαρξη όμως δαπανών, οι οποίες είναι αδύνατο να περικοπούν σε σημαντικό βαθμό, καθιστούν δύσκολη τη χρήση του Τακτικού Προϋπολογισμού για άσκηση οικονομικής πολιτικής. Τα αίτια της αύξησης των ελλειμμάτων του δημοσίου τομέα οφείλονται σε πλήθος παραγόντων (Τάτσος, 1994) :

1. Μια από τις σημαντικότερες αιτίες αποτελεί η άνοδος των κρατικών ελλειμμάτων σε συνθήκες στασιμοπληθωρισμού.
2. Επιπλέον, η αύξηση των ανελαστικών δαπανών για μισθούς, συντάξεις κλπ., στο σύνολο των δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα αίτια της αδυναμίας της κυβέρνησης να ελέγξει τη συνεχή ανοδική τάση των ελλειμμάτων.

3. Ένας άλλος παράγοντας που συνετέλεσε στη διόγκωση των κρατικών ελλειμμάτων είναι η απόκλιση που παρατηρήθηκε μεταξύ των προβλεφθέντων και πραγματοποιηθέντων φορολογικών εσόδων την περίοδο 1980-1990.

Η εξέλιξη του δημοσιονομικού ελλείμματος στην Ελλάδα απεικονίζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 5: Η εξέλιξη του δημοσιονομικού ελλείμματος από το 1960 έως το 2005 (σε ποσοστά %)

Πηγή: Καραβίτης (2008)

Η πιο επιζήμια ίσως αρνητική επίπτωση στην ανάπτυξη της οικονομίας, ως συνέπεια των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, είναι η διόγκωση του συνολικού εσωτερικού και εξωτερικού χρέους της χώρας. Το δημόσιο χρέος αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας. Η εξέλιξή του, όπως και του ελλείμματος, προσδιορίζει σε σημαντικό βαθμό την πορεία των δημοσιονομικών αλλά και άλλων μακροοικονομικών ζητημάτων. Η σημαντική αύξηση του δημοσίου χρέους είναι επακόλουθο της προσπάθειας της κυβέρνησης να χρηματοδοτήσει το έλλειμμα προσφεύγοντας σε εσωτερικό και εξωτερικό δανεισμό (Μουσαφίρης, 2008). Επιπλέον, η χρήση νομισματικής πολιτικής, ως μέσο χρηματοδότησης των ελλειμμάτων, έχει ως αποτέλεσμα την τροφοδότηση πληθωριστικών πιέσεων. Η αύξηση του πληθωρισμού πιθανόν να οδηγήσει σε αύξηση των επιτοκίων και σε χαμηλότερα επίπεδα επενδύσεων, αποδυναμώνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, εκτοπίζοντας τα ελληνικά προϊόντα από τα ξένα στην εγχώρια και διεθνή αγορά, ενώ επιβαρύνει με

άδικο τρόπο τις επερχόμενες γενεές⁴. Περαιτέρω, η Ελλάδα τη δεκαετία του 1980 ήταν η μοναδική χώρα της ΕΟΚ όπου το ύψος των πραγματικών βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων επιτοκίων ήταν αρνητικό. Το αρνητικό πρόσημο των επιτοκίων αποθάρρυνε τόσο τη ροπή προς αποταμίευση όσο και τη ροπή προς επένδυση (Μουσαφίρης, 2008). Η Ελλάδα στο σύνολο των 15 Ευρωπαϊκών χωρών αποτελεί μαζί με την Ιταλία και το Βέλγιο τις πλέον υπερχρεωμένες χώρες, δεδομένου ότι το ύψος του χρέους κυμάνθηκε σε επίπεδα κατά 50% του ΑΕΠ υψηλότερα του κοινοτικού μέσου όρου που απαιτεί η συνθήκη του Μάαστριχτ (Γεωργακόπουλος, 1997). Η εξέλιξη του ελληνικού δημοσίου χρέους απεικονίζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 9 Η εξέλιξη του ελληνικού δημοσίου χρέους από το 1960 έως το 2011 (ποσά σε εκατομμύρια ευρώ)

Έτος	Σύνολο Δημοσίου Χρέους	Δημόσιο Χρέος ως % του ΑΕΠ	Έτος	Σύνολο Δημοσίου Χρέους	Δημόσιο Χρέος ως % του ΑΕΠ
1960	9,7	10,40%	1986	3.230,00	58,60%
1961	11,6	11,10%	1987	4.045,00	64,60%
1962	13,2	11,90%	1988	5.383,00	58,70%
1963	17,6	14,30%	1989	6.699,00	61,50%
1964	21,5	15,50%	1990	9.383,00	71,40%
1965	25,4	16,10%	1991	12.335,00	76,00%
1966	32,1	18,40%	1992	15.557,00	83,30%
1967	38,7	20,50%	1993	23.429,80	111,00%
1968	45,3	22,40%	1994	28.093,00	117,10%
1969	56,7	24,80%	1995	31.981,40	117,40%
1970	63,8	24,70%	1996	36.216,00	122,10%
1971	72,2	25,10%	1997	39.040,00	119,20%
1972	87,5	26,50%	1998	41.552,00	115,30%
1973	94,3	22,00%	1999	44.014,00	114,60%
1974	114,3	22,50%	2000	143.606,00	105,40%
1975	150,8	25,40%	2001	155.836,00	106,40%
1976	182,6	25,10%	2002	171.020,00	109,20%
1977	215,7	22,40%	2003	182.350,00	105,80%
1978	341,4	29,40%	2004	201.244,00	108,60%
1979	394,6	27,60%	2005	215.416,00	110,60%
1980	473,8	27,70%	2006	226.216,00	107,10%
1981	672	32,60%	2007	239.658,00	105,50%
1982	929	36,10%	2008	267.071,00	110,00%
1983	1.269,00	41,20%	2009	298.706,00	127,10%
1984	1.833,00	52,20%	2010	328.588,00	142,80%
1985	2.673,00	57,90%	2011	364.000,00	163,40%

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία (www.statistics.gr)

Από το 1953, η Ελλάδα καταγράφει συνεχώς ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών της, κάτι το οποίο είναι αναμενόμενο για μια ταχέως αναπτυσσόμενη οικονομία. Προσπαθώντας να κερδίσει το χαμένο έδαφος, καθώς οι εγχώριοι πόροι ήταν και είναι ανεπαρκείς για τη χρηματοδότηση των απαιτούμενων επενδύσεων, παρουσίαζε γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης. Σε μια τέτοια περίπτωση σαν της Ελλάδας, τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αποτελούν συχνά ένδειξη δυναμισμού και σηματοδοτούν εμπιστοσύνη στις προοπτικές της οικονομίας αυτής. Το 1953, μετά την υποτίμηση της δραχμής κατά 50% έναντι του δολαρίου, τα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδος παρέμεναν ελλειμματικά σε όλο το διάστημα που ίσχυε η συμφωνία του Bretton Woods , χωρίς να δημιουργούν προβλήματα χρηματοδότησης,. Μια ένδειξη της ισχυρής θέσης του ισοζυγίου πληρωμών είναι ότι η Ελλάδα δεν αναγκάστηκε να υποτιμήσει το νόμισμα της για δεύτερη φορά έναντι του δολαρίου παρά μόνο μετά την πρώτη πετρελαϊκή κρίση (Παπαδοπούλου, 2010). Παρατηρώντας το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών σε σχέση με το ΑΕΠ, έχουμε τα εξής ποσοστά ανά περίοδο : την περίοδο 1960-1973, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ήταν κατά μέσο όρο κάτω του 3% του ΑΕΠ, το 1973 αυξήθηκε σε 6,3% του ΑΕΠ, έπεσε στο 4,2% κατά μέσο όρο την περίοδο 1973-1980, κράτησε το ίδιο ποσοστό την περίοδο 1981-1990 και κατόπιν υποχώρησε σε 2,9% του ΑΕΠ την περίοδο 1991-2000 (Τσαβέας, 2002). Στη διεύρυνση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών οδήγησαν οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του '70 καθώς και η υιοθέτηση χαλαρής πολιτικής ύστερα από καθέναν από τους δύο γύρους αυξήσεων της τιμής του πετρελαίου. Ο περιορισμός των εμπορικών φραγμών μετά την ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1981, θεωρήθηκε επίσης υπαίτιος για τη διεύρυνση των ελλειμμάτων του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, αν και πρέπει να αναγνωριστεί, όπως θα δούμε και παρακάτω, ότι η απελευθέρωση του εμπορίου καθυστέρησε μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80, ενώ η διαδικασία διεύρυνσης των ελλειμμάτων άρχισε νωρίτερα (Τσαβέας, 2002). Όσον αφορά τις εισαγωγές και εξαγωγές των χωρών είναι οι ακόλουθοι :

- Εξαγωγές είναι τα αγαθά και οι υπηρεσίες που παράγονται στο εσωτερικό και πωλούνται στο εξωτερικό.
- Εισαγωγές είναι τα αγαθά και οι υπηρεσίες που παράγονται στο εξωτερικό και πωλούνται στην εγχώρια αγορά.

- Καθαρές εξαγωγές είναι η αξία των εξαγωγών μιας χώρας μείον την αξία των εισαγωγών. Οι καθαρές εξαγωγές ονομάζονται και εμπορικό ισοζύγιο. Πιο συγκεκριμένα, όταν αναφερόμαστε στις εξαγωγές, εννοούμε τις δαπάνες που γίνονται για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην εγχώρια οικονομία και αγοράζονται από αλλοδαπούς (Παπαδοπούλου, 2010). Οι εξαγωγές διακρίνονται σε 3 βασικές κατηγορίες όσον αφορά τις καταρτιζόμενες στατιστικές του εξωτερικού εμπορίου. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

1. Κανονικές εξαγωγές: Σ' αυτές περιλαμβάνονται όλα τα εξαγόμενα εμπορεύματα που έχουν παραχθεί στο στατιστικό έδαφος της χώρας, ή που έχουν εισαχθεί και βρίσκονται στην ελεύθερη διάθεση των εισαγωγέων.

2. Εξαγωγές ύστερα από τελειοποίηση στο εσωτερικό: Σ' αυτές περιλαμβάνονται τα εξαχθέντα έτοιμα προϊόντα που προέρχονται από την τελειοποίηση των εισαχθέντων με το καθεστώς της « ενεργητικής τελειοποίησης ».

3. Εξαγωγές προς τελειοποίηση στο εξωτερικό: Σ' αυτές περιλαμβάνονται τα αποστελλόμενα στο εξωτερικό εγχώρια προϊόντα προς τελειοποίηση και επανεισαγωγή. Στην περίπτωση αυτή ισχύει το καθεστώς της « παθητικής τελειοποίησης » (Παπαδοπούλου, 2010).

Ως προς τις εξαγωγές υπηρεσιών, οι βασικότερες μορφές στην Ελλάδα είναι ο τουρισμός, η εμπορική μας ναυτιλία, η εργασία των Ελλήνων μεταναστών στο εξωτερικό, οι κατασκευές στο εξωτερικό από Ελληνικές εταιρίες, κ.λ.π. Είναι βέβαια ιδιαίτερα αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι εξαγωγές υπηρεσιών μας αποφέρουν κάθε χρόνο σημαντικότερα ποσά συναλλάγματος και μάλιστα μεγαλύτερα σε αριθμό από τις εξαγωγές αγαθών (Παπαδοπούλου, 2010). Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται οι εισαγωγές και εξαγωγές της Ελλάδας από το 1960 μέχρι το 2005 σε τιμές 1990 από στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε, τα γενικά στοιχεία του ισοζυγίου σε εκατομμύρια δολάρια από το 1960 καθώς και ένα διάγραμμα των εισαγωγών και εξαγωγών από το 1960 έως το 2007 σε εκατομμύρια ευρώ.

Πίνακας 10: Εισαγωγές – Εξαγωγές σε τιμές 1990

Έτος	Εξαγωγές	Εισαγωγές
1960	1014,23	1859,43
1961	1172,71	2060,16
1962	1181,51	2062,8
1963	1365,52	2450,18
1964	1404,26	2905,36
1965	1439,27	3262,94
1966	2011,4	3352,33
1967	1909,23	3237,4
1968	1867,73	3577,74
1969	2149,96	4133,91
1970	2050,84	3759,87
1971	2331,12	4163,2
1972	2860,16	4887,45
1973	3639,62	6449,89
1974	3908,24	6228,22
1975	4247,44	6770,42
1976	4684,08	6879,24
1977	4600,38	6896,32
1978	5163,95	7228,02
1979	5274,01	7623,65
1980	6298,46	7904,33
1981	6136,11	8078,34
1982	5389,15	8411,86
1983	5758,75	8743,47
1984	6388,68	8825,31
1985	6346,99	9826,27
1986	6727,88	9293,32
1987	7289,72	9455,57
1988	6893,21	9591,74
1989	7025,29	10604,9
1990	6485,11	10826,12
1991	6425,37	10745,4
1992	6781,66	10637,02

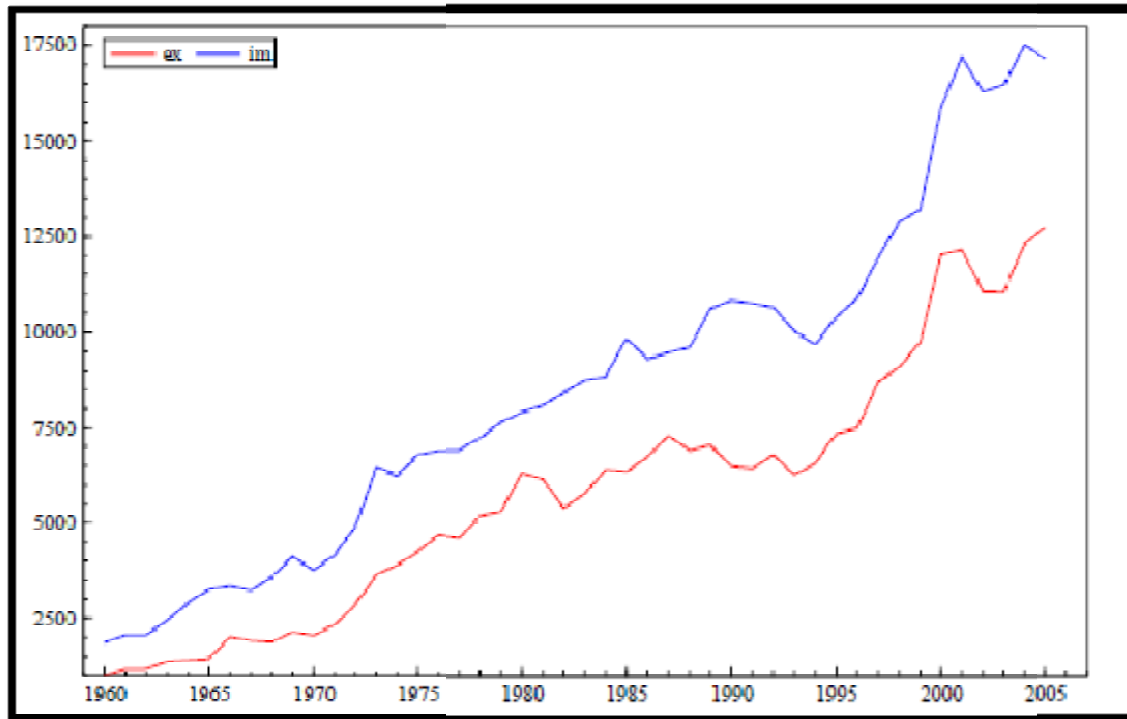
1993	6259,34	10027,63
1994	6556,36	9668,62
1995	7340,15	10386,49
1996	7470,75	10872,15
1997	8694,34	11938,75
1998	9062,18	12876,08
1999	9727,49	13212,31
2000	12020,5	15844,3
2001	12148,67	17210,62
2002	11062,5	16275
2003	11060,44	16463,74
2004	12300,53	17522,12
2005	12738,23	17164,51

Πηγή : Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος www.statistics.gr

Η διαχρονική πορεία των ελληνικών εισαγωγών και εξαγωγών απεικονίζεται στο διάγραμμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 6: Η πορεία των ελληνικών εισαγωγών και εξαγωγών

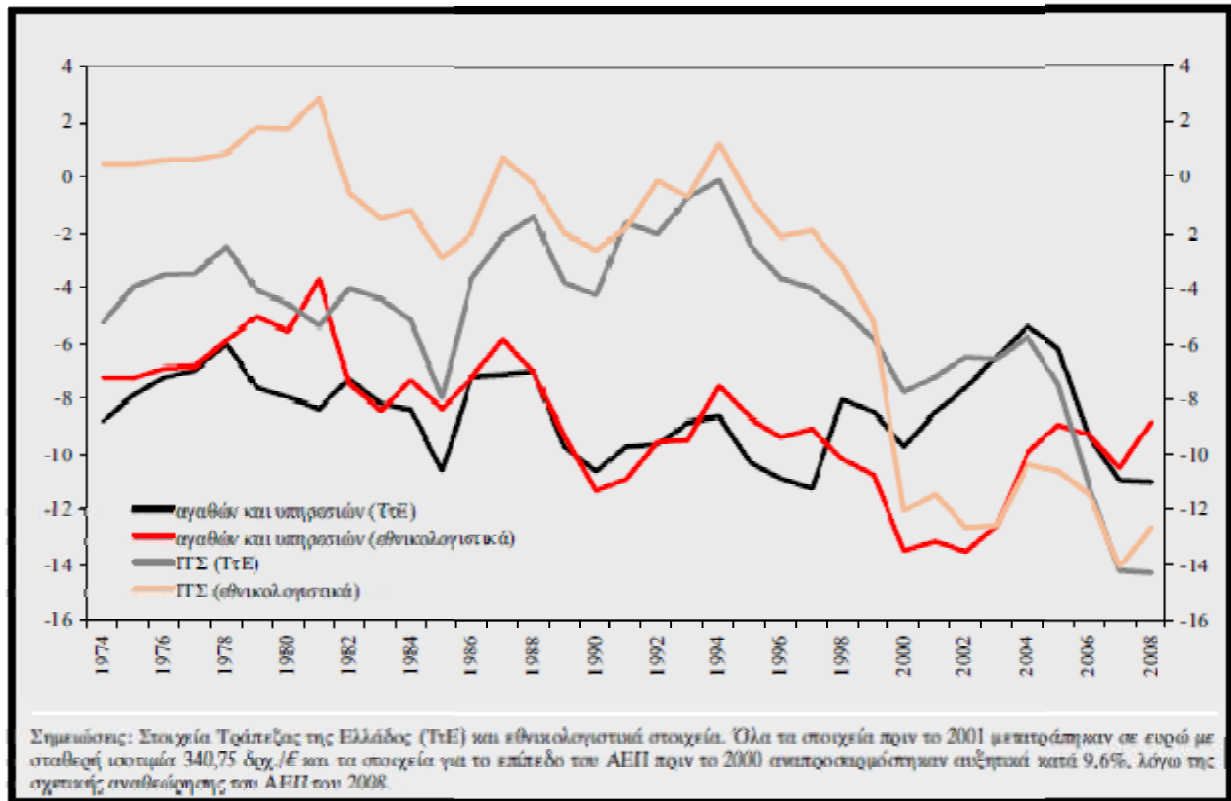

Πηγή: Παπαδοπούλου (2010)

Οι ελληνικές εισαγωγές είναι από το 1960 αρκετά λιγότερες από τις ελληνικές εξαγωγές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το ελληνικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών να εμφανίζει ελλείμματα. Στο ακόλουθο διάγραμμα απεικονίζεται η εξέλιξη του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας από το 1974 έως το 2008.

Διάγραμμα 7: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών 1974 – 2008

(Ποσοστά % του ΑΕΠ)

Πηγή: Οικονόμου κ.α. (2010)

Αξίζει να σημειωθεί ότι το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ήταν πλεονασματικό στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Μετατράπηκε σε ελλειμματικό στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Η ελλειμματικότητα του έγινε πολύ πιο έντονη με την επιτάχυνση των ρυθμών ανάπτυξης από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και κυρίως μετά την εισαγωγή του ευρώ. Μετά την εισαγωγή του ευρώ, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών παρέμεινε επίμονα σε επίπεδα της τάξης του 10% του ΑΕΠ, ή και υψηλότερα. Λόγω όμως του ενιαίου νομίσματος, και της μεγάλης αυτόνομης εισροής κεφαλαίων στην ελληνική οικονομία, το ισοζύγιο έπαψε να λειτουργεί ως περιοριστικός παράγων για την μακροοικονομική πολιτική (Παπαδοπούλου, 2010).

Η υιοθέτηση χαλαρής δημοσιονομικής πολιτικής το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του '80 συνέβαλε επιπλέον στην επιδείνωση των εξωτερικών ανισορροπιών. Υπό τις συνθήκες αυτές, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε περαιτέρω, φθάνοντας το ανώτατο επίπεδο του 8% του ΑΕΠ το 1985. Στη συνέχεια, αντανάκλωντας την εφαρμογή του διετούς σταθεροποιητικού προγράμματος από τον Οκτώβριο του 1985, καθώς και τις

χαμηλότερες τιμές του πετρελαίου παγκοσμίως, το έλλειμμα υποχώρησε σε 1,5% του ΑΕΠ το 1988. Ωστόσο, η μείωση του μετά το 1985 αντιστράφηκε το 1989 και το 1990, καθώς η δημοσιονομική πολιτική έγινε και πάλι χαλαρή. Η επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης σε 1% περίπου κατά μέσο όρο την περίοδο 1991-94 συνέβαλε σε περιορισμό του ελλείμματος, το οποίο υποχώρησε σε 0,1% του ΑΕΠ το 1994. Την περίοδο 1995-2000 το έλλειμμα εμφάνισε και πάλι αυξητικές τάσεις, καθώς η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος ήταν ταχύτερη από αυτή των κυριότερων εμπορικών εταίρων της (Τσαβέας, 2002).

Οι επενδύσεις είναι ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο για την οικονομία της Ελλάδος. Τα υψηλά επίπεδα των επενδύσεων αντικατοπτρίζονται στο μόνιμο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδος, η οποία χαρακτηρίζεται από σχετικά υψηλό ποσοστό ακαθάριστων επενδύσεων, το οποίο παραμένει ως επί το πλείστον άνω του 20%, φθάνοντας το ανώτατο σημείο του 33% το 1979. Το ποσοστό αποταμίευσης του ιδιωτικού τομέα σε σχέση με το ΑΕΠ ήταν αντίστοιχα υψηλό μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90. Αφού έφθασε στο ανώτατο επίπεδο του 28% του ΑΕΠ το 1973, κυμάνθηκε μεταξύ 15% και 20% μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90. Η δημόσια κατανάλωση συγκρατήθηκε στο 10% του ΑΕΠ περίπου μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70 και ο δημόσιος τομέας συνέβαλε θετικά στην εθνική αποταμίευση μέχρι το 1979. Έκτοτε διακρίνουμε σταδιακή αύξηση της δημόσιας κατανάλωσης και αυξανόμενη ρευστοποίηση προηγούμενων αποταμιεύσεων του δημόσιου τομέα, η οποία έφθασε στο ανώτατο σημείο της 10,1% του ΑΕΠ το 1989 (Τσαβέας, 2002). Μεταξύ 1989 και 1999 σημειώθηκε σημαντική μεταστροφή της αποταμιευτικής συμπεριφοράς. Ενώ ο δημόσιος τομέας επέτυχε αύξηση της αποταμίευσης του κατά 12 εκατοστιαίες μονάδες και πλέον σε σχέση με το ΑΕΠ, η αποταμίευση του ιδιωτικού τομέα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσίασε περίπου ισόποση μείωση. Την ίδια περίοδο, οι συνολικές ακαθάριστες επενδύσεις παρέμειναν σταθερές ως ποσοστό του ΑΕΠ. Για το λόγο αυτό, ενώ τη δεκαετία του '80 τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ήταν αποτέλεσμα της δημοσιονομικής επέκτασης, πιο πρόσφατα αντανakλούν τη μείωση της ιδιωτικής αποταμίευσης.

3.2 Η Οικονομική Κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Εσωτερικά, η ΕΕ έχει καταργήσει τους φραγμούς εμπορίου, υιοθέτησε ένα κοινό νόμισμα, και αγωνίζεται προς την κατεύθυνση της σύγκλισης του βιοτικού επιπέδου. Σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ έχει ως στόχο να ενισχύσει τη θέση του εμπορίου της Ευρώπης και την πολιτική και οικονομική της βαρύτητα. Λόγω των μεγάλων διαφορών στο κατά κεφαλήν εισόδημα μεταξύ των κρατών μελών (από \$ 7.000 έως \$ 78.000) και στην εθνική στάση απέναντι σε θέματα όπως ο πληθωρισμός, το χρέος, και το εξωτερικό εμπόριο, η ΕΕ αντιμετωπίζει δυσκολίες στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των κοινών πολιτικών. Έντεκα κράτη μέλη της ΕΕ, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), εισήγαγαν το ευρώ ως το κοινό τους νόμισμα την 1η Ιανουαρίου 1999 (η Ελλάδα το έκανε δύο χρόνια αργότερα). Μεταξύ του 2004 και του 2007, 12 κράτη έχουν προσχωρήσει στην ΕΕ, που είναι, σε γενικές γραμμές, λιγότερο προηγμένα οικονομικά από τα άλλα 15 κράτη μέλη. Από τα 12 πιο πρόσφατα νεοεισερχόμενα μέλη, μόνο η Σλοβενία (1η Ιανουαρίου 2007), η Κύπρος, η Μάλτα (1η Ιανουαρίου 2008), η Σλοβακία (1η Ιανουαρίου 2009), και η Εσθονία (1η Ιανουαρίου 2011) έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Υπάρχουν 10 μη κράτη μέλη του ευρώ, εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Δανία, που απαιτείται από τις συνθήκες της ΕΕ να υιοθετήσουν το κοινό νόμισμα για την κάλυψη φορολογικών και νομισματικών κριτηρίων σύγκλισης (CIA World Factbook 2011).

Μετά το 2008-09 και την παγκόσμια οικονομική κρίση, η οικονομία της ΕΕ σημείωσε μέτρια αύξηση του ΑΕΠ το 2010 και το 2011, και η κρίση χρέους στη ζώνη του ευρώ έχει ενταθεί από το 2011 και έγινε κορυφαία οικονομική και πολιτική προτεραιότητα. Παρά τα προγράμματα προσαρμογής της ΕΕ και του ΔΝΤ στην Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία, καθώς και τα μέτρα εξυγίανσης σε πολλά άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι για την ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένων των υψηλών φορτίων δημοσίου χρέους, της γήρανσης του πληθυσμού, των επαχθών ρυθμίσεων, και των φόβων μετάδοσης της κρίσης χρέους. Σε απάντηση, οι ηγέτες της ευρωζώνης, για να ενισχύσουν τα επίπεδα της χρηματοδότησης ίδρυσαν το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) με σχεδόν 600 δισεκατομμύρια δολάρια, για να κάνει τους όρους των δανείων ευνοϊκότερους για τις πληγείσες από την κρίση χρέους χώρες, και έφεραν τον μόνιμο Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθεροποίησης (ESM) σε απευθείας σύνδεση τον Ιούλιο του 2012, ένα χρόνο νωρίτερα από ό, τι είχε

αρχικά προγραμματιστεί. Επιπλέον, 25 από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ (όλα εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο και Τσεχία) έχουν δηλώσει την πρόθεσή τους να θεσπίσουν μία «δημοσιονομική συμπαγή» συνθήκη για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης δημοσιονομικής πειθαρχίας και του συντονισμού (CIA World Factbook 2011). Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζεται τα μακροοικονομικά μεγέθη της ΕΕ των 27.

Πίνακας 11: Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη στην ΕΕ

ΑΕΠ	\$15,48 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (1) \$15,25 τρις (2010) \$14,93 τρις (2009)
Δείκτης Ανάπτυξης ΑΕΠ	1,6% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (167) 2,2% (2010) -4,2% (2009)
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ	34100\$ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (38) 33700\$ (2010) 33100\$ (2009)
ΑΕΠ ανά οικονομικό κλάδο	Πρωτογενής Τομέας 1,8% (2011) Δευτερογενής Τομέας 24,9% (2011) Τριτογενής Τομέας 73,2% (2011)
Εργατικό Δυναμικό	228,3 εκατομμύρια (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (3)
Εργατικό Δυναμικό ανά επάγγελμα	Πρωτογενής Τομέας 4,7% (2011) Δευτερογενής Τομέας 28,7% (2011) Τριτογενής Τομέας 66,6% (2011)
Ανεργία	9,5% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (106) 9,4% (2010)
Επενδύσεις	18,5% του ΑΕΠ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (113)
Πληθωρισμός	3,1% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (66) 1,8% (2010)
Επιτόκιο Κεντρικής Τράπεζας	1,75% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (125) 1,75% (2010)

Ρυθμός Ανάπτυξης Βιομηχανικής Παραγωγής	2,7% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (110)
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-\$32,72 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (185) -\$23,27 δις (2010)
Εισαγωγές	\$2 τρις (2010) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (2) \$1,68 τρις (2009)
Εξαγωγές	\$1,791 τρις (2010) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (2) \$1,53 τρις (2009)
Αποθέματα Ξένου Συναλλάγματος και Χρυσού	\$812,1 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (3)
Εξωτερικό Χρέος	\$16,08 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (1) \$13,72 τρις (2010)

Πηγή: CIA World Factbook 2011

3.3 Η Οικονομική Κατάσταση στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Οι ΗΠΑ έχουν τη μεγαλύτερη και τεχνολογικά πιο ισχυρή οικονομία στον κόσμο, με κατά κεφαλήν ΑΕΠ 48.100 δολάρια. Σε αυτήν την οικονομία που είναι προσανατολισμένη στην αγορά, ιδιώτες και επιχειρήσεις παίρνουν τις περισσότερες αποφάσεις και οι ομοσπονδιακές και πολιτειακές κυβερνήσεις αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες κατά κύριο λόγο από την ιδιωτική αγορά. Οι επιχειρήσεις στις ΗΠΑ απολαμβάνουν μεγαλύτερη ευελιξία από ό, τι οι ομόλογοί τους στη Δυτική Ευρώπη και την Ιαπωνία σε αποφάσεις σχετικά με την επέκταση των εργοστασίων, την απόλυση του πλεονάζοντος προσωπικού, καθώς και την ανάπτυξη νέων προϊόντων. Ταυτόχρονα, αντιμετωπίζουν μεγαλύτερα εμπόδια εισόδου σε ξένες αγορές από τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν ξένες εταιρίες στις ΗΠΑ. Οι επιχειρήσεις των ΗΠΑ είναι στην πρώτη γραμμή της τεχνολογικής προόδου, ιδίως σε υπολογιστές, ιατρική, αεροδιαστημική, στρατιωτικό εξοπλισμό. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας εξηγεί σε μεγάλο βαθμό τη σταδιακή ανάπτυξη «δύο ταχυτήτων στην αγορά εργασίας», στην οποία υπάρχουν αυτοί που έχουν έλλειψη εκπαίδευσης και επαγγελματικών / τεχνικών δεξιοτήτων σε σχέση με αυτούς που βρίσκονται στην κορυφή και συνεπώς αποτυγχάνουν να πάρουν ανάλογη αμοιβή, ασφαλιστική κάλυψη υγείας, και άλλα οφέλη. Από το 1975, σχεδόν όλα τα κέρδη

στο εισόδημα των νοικοκυριών έχουν πάει στο 20% των νοικοκυριών. Από το 1996, τα μερίσματα και τα κεφαλαιακά κέρδη έχουν αυξηθεί ταχύτερα από τους μισθούς ή οποιαδήποτε άλλη κατηγορία του μετά-φόρου εισοδήματος (CIA World Factbook 2011).

Το εισαγόμενο πετρέλαιο αποτελεί σχεδόν το 55% της κατανάλωσης στις ΗΠΑ. Οι τιμές του πετρελαίου διπλασιάστηκαν μεταξύ του 2001 και του 2006, και οι τιμές βασικών αγαθών αυξήθηκαν. Οι υψηλότερες τιμές της βενζίνης επηρέασαν τους προϋπολογισμούς των καταναλωτών και πολλά άτομα έμειναν πίσω στις πληρωμές των δανείων τους. Οι τιμές του πετρελαίου αυξήθηκαν επιπλέον 50% μεταξύ του 2006 και του 2008. Το 2008, οι τιμές του πετρελαίου έφτασαν στα ύψη τον πληθωρισμό με αποτέλεσμα να προκαλέσει επιδείνωση του εμπορικού ελλείμματος των ΗΠΑ, το οποίο έφθασε στα 840 δισ. δολάρια. Το 2009, με την παγκόσμια ύφεση βαθύτερη, οι τιμές του πετρελαίου μειώθηκαν κατά 40% και το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ συρρικνώθηκε, καθώς η αμερικανική εγχώρια ζήτηση μειώθηκε. Το 2011 το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου έφτασε τα 803 δισεκατομμύρια δολάρια, καθώς οι τιμές του πετρελαίου αυξήθηκαν για μια ακόμη φορά (CIA World Factbook 2011).

Η παγκόσμια οικονομική ύφεση, οι πτωχεύσεις τραπεζών και οι σφικτές πιστωτικές πολιτικές ώθησαν τις Ηνωμένες Πολιτείες σε ύφεση από το 2008. Το ΑΕΠ συρρικνώθηκε μέχρι το τρίτο τρίμηνο του 2009, καθιστώντας αυτή τη συρρίκνωση ως τη μεγαλύτερη μετά τη μεγάλη ύφεση του 1930. Το 2010 και το 2011, το έλλειμμα του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού έφτασε σχεδόν το 9% του ΑΕΠ. Τα συνολικά κρατικά έσοδα από φόρους και άλλες πηγές είναι μικρότερα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, από εκείνα των περισσότερων ανεπτυγμένων χωρών. Οι πόλεμοι στο Ιράκ και το Αφγανιστάν, απαίτησαν σημαντικές αλλαγές στους εθνικούς πόρους από την πολιτική για στρατιωτικούς σκοπούς και συνέβαλαν στην αύξηση του ελλείμματος του προϋπολογισμού των ΗΠΑ και του δημόσιου χρέους. Έως το 2011, οι άμεσες δαπάνες των πολέμων ανήλθαν σε σχεδόν 900 δισεκατομμύρια δολάρια, σύμφωνα με στοιχεία της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Στα μακροχρόνια προβλήματα της οικονομίας των ΗΠΑ συμπεριλαμβάνονται οι ανεπαρκείς επενδύσεις στις υποδομές, η ραγδαία αύξηση των ιατρικών δαπανών και δαπανών για τις συντάξεις, το αρκετά μεγάλο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και τα δημοσιονομικά ελλείμματα - συμπεριλαμβανομένων των σημαντικών ελλείψεων στους προϋπολογισμούς των ομοσπονδιακών κυβερνήσεων - η έλλειψη ενέργειας, και η στασιμότητα των μισθών των οικονομικά ασθενέστερων οικογενειών

(CIA World Factbook 2011). Στον πίνακα που ακολουθεί απεικονίζονται τα κυριότερα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας των ΗΠΑ.

Πίνακας 12: Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη στις ΗΠΑ

ΑΕΠ	\$15,08 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (2) \$14,81 τρις (2010) \$14,46 τρις (2009)
Δείκτης Ανάπτυξης ΑΕΠ	1,8% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (157) 2,4% (2010) -3,1% (2009)
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ	48300\$ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (11) 47800\$ (2010) 47100\$ (2009)
ΑΕΠ ανά οικονομικό κλάδο	Πρωτογενής Τομέας 1,2% (2011) Δευτερογενής Τομέας 19,2% (2011) Τριτογενής Τομέας 79,6% (2011)
Εργατικό Δυναμικό	153,6 εκατομμύρια (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (4)
Εργατικό Δυναμικό ανά επάγγελμα	Πρωτογενής Τομέας 0,7% (2011) Δευτερογενής Τομέας 20,3% (2011) Τριτογενής Τομέας 79% (2011)
Ανεργία	9% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (104) 9,6% (2010)
Επενδύσεις	12,1% του ΑΕΠ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (144)
Πληθωρισμός	3,1% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (65) 1,6% (2010)
Επιτόκιο Κεντρικής Τράπεζας	0,5% (2010) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (139) 0,5% (2009)
Ρυθμός Ανάπτυξης Βιομηχανικής Παραγωγής	4,1% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (79)

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-\$465,9 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (194) -\$442 δις (2010)
Εισαγωγές	\$2,236 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (1) \$1,934 τρις (2010)
Εξαγωγές	\$1,497 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (4) \$1,289 τρις (2010)
Αποθέματα Ξένου Συναλλάγματος και Χρυσού	\$148 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (19)
Εξωτερικό Χρέος	\$14,71 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (2) \$13,98 τρις (2010)
Προϋπολογισμός	Έσοδα: \$2,303 τρις Έξοδα: \$3,599 τρις
Έλλειμμα ή Πλεόνασμα Προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	-8,7% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (192)
Δημόσιο Χρέος (% του ΑΕΠ)	67,8% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (35) 62,9% (2010) *Δεν συμπεριλαμβάνεται το ενδοκυβερνητικό χρέος το οποίο προκαλεί μία αύξηση του χρέους της τάξης του 1/3 του ΑΕΠ

Πηγή: CIA World Factbook 2011

3.4 Η Οικονομική Κατάσταση στην Ιαπωνία

Στα χρόνια που ακολούθησαν τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η συνεργασία κυβέρνησης - βιομηχανίας, το ισχυρό ηθικό στην εργασία, ο έλεγχος της υψηλής τεχνολογίας, καθώς και ένα συγκριτικά μικρό ποσοστό στην δαπάνη για άμυνα - 1% του ΑΕΠ – βοήθησαν την Ιαπωνία να αναπτύξει μια τεχνολογικά προηγμένη οικονομία. Δύο αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά της οικονομίας μετά τον πόλεμο ήταν η στενή συνεργασία των κατασκευαστών, των προμηθευτών, των παραγωγών και των διανομέων, που είναι γνωστή ως keiretsu, και η εγγύηση της απασχόλησης εφ' όρου ζωής για ένα σημαντικό τμήμα του αστικού εργατικού δυναμικού. Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά είναι τώρα κάτω από την πίεση του παγκόσμιου ανταγωνισμού και της εγχώριας δημογραφικής αλλαγής. Ο βιομηχανικός τομέας της Ιαπωνίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από

εισαγόμενες πρώτες ύλες και καύσιμα. Υπάρχει μικρός γεωργικός τομέας που επιδοτείται και προστατεύεται, με τις αποδόσεις των καλλιεργειών να είναι από τις υψηλότερες στον κόσμο. Η Ιαπωνία είναι αυτάρκης σε ρύζι και εισάγει περίπου το 60% των τροφίμων της. Η Ιαπωνία διατηρεί έναν από τους μεγαλύτερους αλιευτικούς στόλους στον κόσμο και η αλίευση υπολογίζεται στο 15% των παγκόσμιων αλιευμάτων. Για τρεις δεκαετίες η συνολική πραγματική οικονομική ανάπτυξη ήταν εντυπωσιακή - 10% κατά μέσο όρο το 1960, 5% κατά μέσο όρο τη δεκαετία του 1970, και ένα 4% κατά μέσο όρο τη δεκαετία του 1980. Η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε σημαντικά στη δεκαετία του 1990, κατά μέσο όρο μόλις 1,7%, κυρίως λόγω των επιπτώσεων των ανεπαρκών επενδύσεων και από μια φούσκα των τιμών στα τέλη της δεκαετίας του 1980 όπου και απαιτήθηκε μια παρατεταμένη χρονική περίοδος για τις επιχειρήσεις ώστε να μειώσουν το υπερβολικό χρέος, το κεφάλαιο και την εργασία (CIA World Factbook 2011).

Η Ιαπωνία το 2011 διαμορφώθηκε ως η τέταρτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο μετά την δεύτερη θέση της Κίνας, η οποία ξεπέρασε την Ιαπωνία το 2001, και την τρίτη θέση της Ινδίας, η οποία άφησε έξω την Ιαπωνία για το 2011. Μια απότομη πτώση των επιχειρηματικών επενδύσεων και η παγκόσμια ζήτηση για τις εξαγωγές της Ιαπωνίας στα τέλη του 2008 ώθησε περαιτέρω την Ιαπωνία σε ύφεση. Οι κυβερνητικές δαπάνες βοήθησαν την οικονομία να ανακάμψει στα τέλη του 2009 και του 2010, αλλά η οικονομία συρρικνώθηκε και πάλι το 2011, λόγω του σεισμού μεγέθους 9 βαθμών της κλίμακας ρίχτερ όπου και υπήρξε διακοπή της παραγωγής. Η προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας παραμένει δύσκολη, γιατί η Ιαπωνία έχει προσωρινά κλείσει σχεδόν το σύνολο των πυρηνικών σταθμών της αφού παρέλυσαν από το σεισμό και το τσουνάμι που προέκυψε. Οι εκτιμήσεις των άμεσων δαπανών της ζημίας - ανακατασκευή σπιτιών, εργοστασίων και υποδομών - κυμάνθηκαν από 235 δισεκατομμύρια δολάρια σε 310 δισεκατομμύρια δολάρια, και έτσι το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 0,5% περίπου το 2011. Η Ιαπωνία διαθέτει ένα τεράστιο δημόσιο χρέος που υπερβαίνει το 200% του ΑΕΠ. Ο αποπληθωρισμός, η εξάρτηση από τις εξαγωγές για την κατεύθυνση της ανάπτυξης, η γήρανση και η συρρίκνωση του πληθυσμού είναι μερικές από τις σημαντικές μακροπρόθεσμες προκλήσεις για την οικονομία (CIA World Factbook 2011). Στον πίνακα 8 απεικονίζονται τα σημαντικότερα μακροοικονομικά μεγέθη της Ιαπωνίας.

Πίνακας 13: Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη της Ιαπωνίας

ΑΕΠ	\$4,444 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (4) \$4,478 τρις (2010) \$4,284 τρις (2009)
Δείκτης Ανάπτυξης ΑΕΠ	-0,8% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (203) 4,5% (2010) -5,5% (2009)
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ	34700\$ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (37) 35000\$ (2010) 33500\$ (2009)
ΑΕΠ ανά οικονομικό κλάδο	Πρωτογενής Τομέας 1,2% (2011) Δευτερογενής Τομέας 27,3% (2011) Τριτογενής Τομέας 71,6% (2011)
Εργατικό Δυναμικό	65,91 εκατομμύρια (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (9)
Εργατικό Δυναμικό ανά επάγγελμα	Πρωτογενής Τομέας 3,9% (2011) Δευτερογενής Τομέας 26,2% (2011) Τριτογενής Τομέας 69,8% (2011)
Ανεργία	4,6% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (46) 5% (2010)
Επενδύσεις	20,7% του ΑΕΠ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (87)
Πληθωρισμός	-0,3% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (4) -0,7% (2010)
Επιτόκιο Κεντρικής Τράπεζας	0,3% (2010) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (141) 0,3% (2009)
Ρυθμός Ανάπτυξης Βιομηχανικής Παραγωγής	-3,5% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (158)
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	119,1 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (4) 203,9 δις (2010)
Εισαγωγές	\$807,6 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (5) \$639,1 δις (2010)

Εξαγωγές	\$787 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (5) \$730,1 δις (2010)
Αποθέματα Ξένου Συναλλάγματος και Χρυσού	\$1,296 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (2)
Εξωτερικό Χρέος	\$2,719 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (6) \$2,441 τρις (2010)
Προϋπολογισμός	Έσοδα: \$1,956 τρις Έξοδα: \$2,514 τρις
Έλλειμμα ή Πλεόνασμα Προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	-9,7% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (197)
Δημόσιο Χρέος (% του ΑΕΠ)	205,5% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (2) 192,7% (2010)

Πηγή: CIA World Factbook 2011

3.5 Η Οικονομική Κατάσταση στην Κίνα

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 η οικονομία της Κίνας έχει μετακινηθεί από ένα κλειστό σύστημα κεντρικού σχεδιασμού σε μια προσέγγιση προσανατολισμένη στην αγορά και αυτό παίζει σημαντικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο. Το 2010 η Κίνα έγινε ο μεγαλύτερος εξαγωγέας στον κόσμο. Οι μεταρρυθμίσεις ξεκίνησαν με τη σταδιακή κατάργηση της κολεκτιβοποίησης στη γεωργία, και επεκτάθηκαν για να συμπεριλάβουν τη σταδιακή απελευθέρωση των τιμών, τη δημοσιονομική αποκέντρωση, την αυξημένη αυτονομία για τις κρατικές επιχειρήσεις, τη δημιουργία ενός διαφοροποιημένου τραπεζικού συστήματος, την ανάπτυξη των χρηματιστηριακών αγορών, την ταχεία ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, καθώς και το άνοιγμα για το εξωτερικό εμπόριο και τις επενδύσεις. Η Κίνα έχει θέσει σε εφαρμογή τις μεταρρυθμίσεις σταδιακά. Τα τελευταία χρόνια, η Κίνα έχει ανανεώσει την υποστήριξή της για τις κρατικές επιχειρήσεις σε τομείς που θεωρεί σημαντικό ότι προάγουν την «οικονομική ασφάλεια» και θέλει να προωθήσει την οικονομία της σε παγκόσμιο επίπεδο. Αφού διατήρησε το νόμισμά της στενά συνδεδεμένο με το δολάριο ΗΠΑ εδώ και χρόνια, τον Ιούλιο του 2005 η Κίνα

αναπροσάρμοσε το νόμισμά της κατά 2,1% έναντι του δολαρίου ΗΠΑ και μετακινήθηκε σε ένα σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών που αναφέρεται σε ένα σύνολο νομισμάτων. Από τα μέσα του 2005 έως τα τέλη του 2008 η σωρευτική ανατίμηση του γουάν έναντι του δολαρίου ΗΠΑ ήταν πάνω από 20%, αλλά η συναλλαγματική ισοτιμία παρέμεινε ουσιαστικά σταθερή. Η αναδιάρθρωση της οικονομίας και η αύξηση της αποτελεσματικότητας που προέκυψε συνέβαλαν σε περισσότερες από δέκα φορές αύξηση του ΑΕΠ από το 1978. Η Κίνα το 2010 στάθηκε ως η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο μετά τις ΗΠΑ, αφού ξεπέρασε την Ιαπωνία το 2001. Οι τιμές των γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων της Κίνας υπερβαίνουν αυτές των ΗΠΑ. Η Κίνα είναι το δεύτερο κράτος μετά τις ΗΠΑ στην αξία των υπηρεσιών που παράγει. Παρόλα αυτά, το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι κάτω από τον παγκόσμιο μέσο όρο. Η κινεζική κυβέρνηση αντιμετωπίζει πολλές οικονομικές προκλήσεις, όπως οι εξής: (α) μείωση του υψηλού ποσοστού εγχώριας αποταμίευσης και της αντίστοιχα χαμηλής εγχώριας ζήτησης, (β) διατήρηση επαρκούς αύξησης των θέσεων εργασίας για τα δεκάδες εκατομμύρια των μεταναστών και των νεοεισερχομένων στο εργατικό δυναμικό, (γ) τη μείωση της διαφθοράς και άλλων οικονομικών εγκλημάτων και (δ) αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζημιών και της κοινωνικής σύγκρουσης που σχετίζονται με την ταχεία μεταμόρφωση της οικονομίας (CIA World Factbook 2011).

Η οικονομική ανάπτυξη έχει προχωρήσει περισσότερο στις παράκτιες επαρχίες από ό, τι στο εσωτερικό, και μέχρι το 2011 πάνω από 250 εκατομμύρια μετανάστες εργαζόμενοι και οι οικογένειές τους είχαν μεταφερθεί σε αστικές περιοχές για να βρουν δουλειά. Μία από τις συνέπειες της πολιτικής ελέγχου του πληθυσμού είναι ότι η Κίνα είναι τώρα μία από τις χώρες με την μεγαλύτερη αύξηση γήρανσης στον κόσμο. Η επιδείνωση στο περιβάλλον - ιδίως η ατμοσφαιρική ρύπανση, η διάβρωση του εδάφους, καθώς και η σταθερή πτώση του υδροφόρου ορίζοντα, ιδιαίτερα στη Βόρεια Κίνα - είναι ένα άλλο μακροπρόθεσμο πρόβλημα. Η Κίνα συνεχίζει να χάνει καλλιεργήσιμη γη, λόγω της διάβρωσης και της οικονομικής ανάπτυξης. Η κινεζική κυβέρνηση προσπαθεί να προσθέσει παραγωγή ενέργειας από άλλες πηγές εκτός από τον άνθρακα και το πετρέλαιο, με έμφαση στην πυρηνική ενέργεια και τις εναλλακτικές πηγές ενέργειας. Η αύξηση του ΑΕΠ επιβραδύνθηκε κατά σχεδόν 9% για το 2011. Η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρώπη αναμένεται να επηρεάσει την περαιτέρω ανάπτυξη της Κίνας το 2012 (CIA World Factbook 2011). Ο ακόλουθος πίνακας δείχνει τα κυριότερα μακροοικονομικά μεγέθη της Κινεζικής οικονομίας.

Πίνακας 14: Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη της Κίνας

ΑΕΠ	\$11,3 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (3) \$10,34 τρις (2010) \$9,366 τρις (2009)
Δείκτης Ανάπτυξης ΑΕΠ	9,2% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (9) 10,4% (2010) 9,2% (2009)
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ	8400\$ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (122) 7700\$ (2010) 7000\$ (2009)
ΑΕΠ ανά οικονομικό κλάδο	Πρωτογενής Τομέας 10% (2011) Δευτερογενής Τομέας 46,6% (2011) Τριτογενής Τομέας 43,3% (2011)
Εργατικό Δυναμικό	795,5 εκατομμύρια (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (1)
Εργατικό Δυναμικό ανά επάγγελμα	Πρωτογενής Τομέας 36,7% (2011) Δευτερογενής Τομέας 28,7% (2011) Τριτογενής Τομέας 34,6% (2011)
Ανεργία	6,5% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (68) 6,1% (2010)
Επενδύσεις	46,2% του ΑΕΠ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (3)
Πληθωρισμός	5,5% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (142) 3,2% (2010)
Επιτόκιο Κεντρικής Τράπεζας	2,25% (2010) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (100) 3,25% (2009)
Ρυθμός Ανάπτυξης Βιομηχανικής Παραγωγής	13,9% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (6)
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	201,7 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (2) 237,8 δις (2010)
Εισαγωγές	\$1,66 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (3) \$1,327 δις (2010)
Εξαγωγές	\$1,904 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (1)

	\$1,581 τρις (2010)
Αποθέματα Ξένου Συναλλάγματος και Χρυσού	\$3,213 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (1)
Εξωτερικό Χρέος	\$656,3 δις τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (19) \$548,6 δις (2010)
Προϋπολογισμός	Έσοδα: \$1,646 τρις Έξοδα: \$1,729 τρις
Έλλειμμα ή Πλεόνασμα Προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	-1,2% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (65)
Δημόσιο Χρέος (% του ΑΕΠ)	43,5% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (72) 43,5% (2010)

Πηγή: CIA World Factbook 2011

3.6 Η Οικονομική Κατάσταση στην Γερμανία

Η γερμανική οικονομία - η πέμπτη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο σε όρους ΑΕΠ και η μεγαλύτερη της Ευρώπης - είναι ο κορυφαίος εξαγωγέας μηχανημάτων, οχημάτων, χημικών προϊόντων, και οικιακού εξοπλισμού και ωφελείται από ένα εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Όπως οι υπόλοιπες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, η Γερμανία αντιμετωπίζει σημαντικές δημογραφικές προκλήσεις για βιώσιμη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Τα χαμηλά ποσοστά γονιμότητας και η μείωση της καθαρής μετανάστευσης εντείνουν την πίεση για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας της χώρας και απαιτούνται διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις που ξεκίνησε η κυβέρνηση του καγκελαρίου Γκέρχαρντ Σρέντερ (1998-2005), που κρίθηκαν αναγκαίες για την αντιμετώπιση των χρονίως υψηλών ποσοστών ανεργίας και του χαμηλού μέσου όρου ανάπτυξης, συνέβαλαν στην ενίσχυση της ανάπτυξης το 2006 και το 2007 και στη μείωση της ανεργίας.

Το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 5,1% το 2009, αλλά αυξήθηκε κατά 3,6% το 2010 και 2,7% το 2011. Η ανάκαμψη αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην παραγωγή και στις εξαγωγές – κατά κύριο λόγο έξω από τη ζώνη του ευρώ. Σύμφωνα με την κεντρική τράπεζα το ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 0,6% το 2012, γεγονός που αντικατοπτρίζει την επιδείνωση της κατάστασης στην ευρωζώνη λόγω της οικονομικής κρίσης και την

οικονομική επιβάρυνση για τη Γερμανία, καθώς και τη μείωση της ζήτησης για τις γερμανικές εξαγωγές. Η εγχώρια ζήτηση είναι η πιο σημαντική κινητήρια δύναμη της οικονομικής ανάπτυξης της Γερμανίας. Οι προσπάθειες σταθεροποίησης που ξεκίνησαν το 2008 και το 2009 και οι φορολογικές ελαφρύνσεις που εισήχθησαν από την καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ αύξησαν το έλλειμμα του προϋπολογισμού της Γερμανίας στο 3,3% το 2010, αλλά η μείωση των δαπανών και η αύξηση των φορολογικών εσόδων βοήθησαν στη μείωση του ελλείμματος στο 1,7% για το 2011, κάτω από το 3% που αποτελεί περιορισμό της ΕΕ. Σύμφωνα με συνταγματική τροποποίηση που εγκρίθηκε το 2009, το όριο της ομοσπονδιακής κυβέρνησης για τα διαρθρωτικά ελλείμματα δεν πρέπει υπερβαίνει το 0,35% του ΑΕΠ ετησίως από το 2016. Μετά το Μάρτιο του 2011 και την πυρηνική καταστροφή στην Φουκουσίμα, η καγκελάρια Άνγκελα Μέρκελ ανακοίνωσε τον Μάιο του 2011 ότι οκτώ από τους 17 πυρηνικούς αντιδραστήρες της χώρας θα πρέπει να κλείσουν αμέσως και ότι τα υπόλοιπα εργοστάσια θα κλείσουν μέχρι το 2022. Η Γερμανία ελπίζει να αντικαταστήσει την πυρηνική ενέργεια με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Πίνακας 15: Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη της Γερμανίας

ΑΕΠ	\$3,114 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (6) \$3,02 τρις (2010) \$2,904 τρις (2009)
Δείκτης Ανάπτυξης ΑΕΠ	3,1% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (118) 4% (2010) -5,1% (2009)
Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ	38100\$ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (26) 36900\$ (2010) 35500\$ (2009)
ΑΕΠ ανά οικονομικό κλάδο	Πρωτογενής Τομέας 0,8% (2011) Δευτερογενής Τομέας 28,6% (2011) Τριτογενής Τομέας 70,6% (2011)
Εργατικό Δυναμικό	43,67 εκατομμύρια (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (14)

Εργατικό Δυναμικό ανά επάγγελμα	Πρωτογενής Τομέας 1,6% (2011) Δευτερογενής Τομέας 24,6% (2011) Τριτογενής Τομέας 73,8% (2011)
Ανεργία	6% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (62) 7,1% (2010)
Επενδύσεις	18,1% του ΑΕΠ (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (116)
Πληθωρισμός	2,5% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (39) 1,2% (2010)
Επιτόκιο Κεντρικής Τράπεζας	1,75% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (114) 1,75% (2010)
Ρυθμός Ανάπτυξης Βιομηχανικής Παραγωγής	8% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (26)
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	204,3 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (1) 200,7 δις (2010)
Εισαγωγές	\$1,333 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (4) \$1,106 τρις (2010)
Εξαγωγές	\$1,547 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (3) \$1,315 δις (2010)
Αποθέματα Ξένου Συναλλάγματος και Χρυσού	\$238,9 δις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (12)
Εξωτερικό Χρέος	\$5,624 τρις (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (5) \$4,713 τρις (2010)
Προϋπολογισμός	Έσοδα: \$1,598 τρις Έξοδα: \$1,633 τρις
Έλλειμμα ή Πλεόνασμα Προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	-1% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (60)
Δημόσιο Χρέος (% του ΑΕΠ)	80,6% (2011) Συγκριτικά με τον υπόλοιπο κόσμο (22) 82,4% (2010)

Πηγή: CIA World Factbook 2011

Κεφάλαιο 4^ο: Μεθοδολογία Ανάλυσης των Μακροοικονομικών Μεγεθών σε ΕΕ, Ελλάδα, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Κίνα, Γερμανία

4.1 Σκοποί – Στόχοι Έρευνας

Το επίπεδο στο οποίο βρίσκονται τα μακροοικονομικά μεγέθη σε ένα κράτος προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό το επίπεδο σχετικά με την ποιότητα ζωής και την ευημερία. Τα τελευταία χρόνια, με το ξέσπασμα της κρίσης στις ΗΠΑ το 2008 και έπειτα, έχει αναδειχθεί η σημασία των μακροοικονομικών μεγεθών και γίνεται προσπάθεια διατήρησης και συγκράτησής τους σε επίπεδα που να ευνοούν την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και προοπτική. Η παρούσα εργασία έχει τρεις στόχους:

1. Να προσδιορίσει το επίπεδο των μακροοικονομικών μεγεθών των κρατών της ανάλυσης.
2. Να προσδιορίσει την διαχρονική εξέλιξη των μακροοικονομικών μεγεθών των υπό ανάλυση οικονομιών και να τα ταξινομήσει.
3. Να προσδιορίσει την σχέση ανάμεσα στα μακροοικονομικά μεγέθη των υπό ανάλυση οικονομιών.

4.2 Ερευνητικός Σχεδιασμός

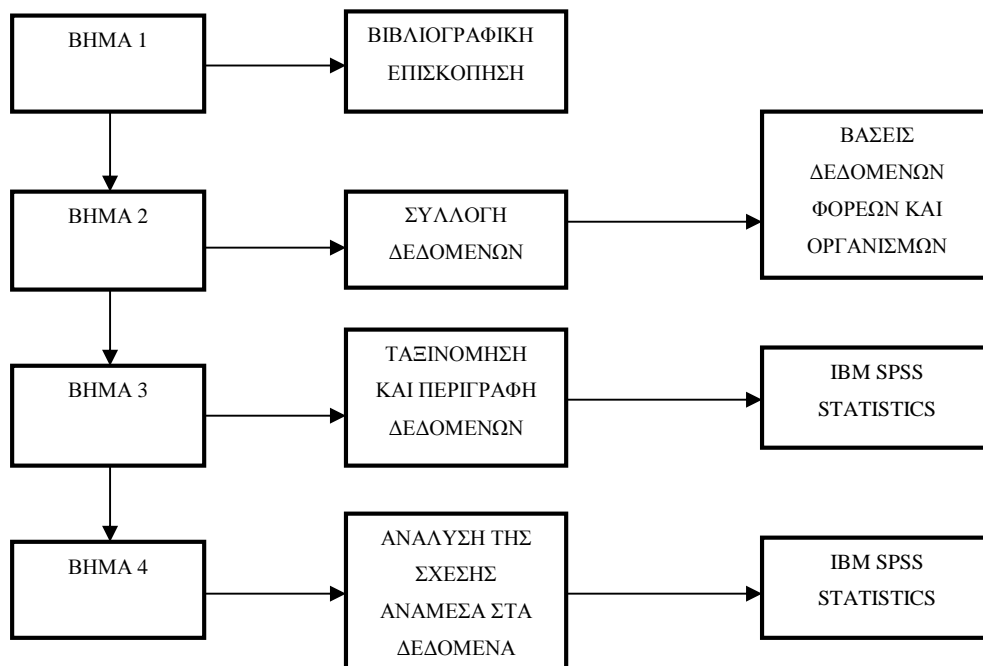
Για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων της παρούσης εργασίας ακολουθήθηκαν ορισμένα συγκεκριμένα βήματα. Αρχικά πραγματοποιήθηκε μία βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με τα μακροοικονομικά μεγέθη που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες οικονομίες και σχετικά με τα χαρακτηριστικά των υπό μελέτη οικονομιών. Η μελέτη αυτή πραγματοποιήθηκε με στόχο την κατανόηση της σχέσης ανάμεσα στα μακροοικονομικά μεγέθη των οικονομιών και το πώς αυτά επηρεάζουν τα κράτη. Κατόπιν, έγινε η συλλογή των δεδομένων σε σχέση με τα μακροοικονομικά μεγέθη από επίσημους φορείς και τα οποία αναλύθηκαν και ταξινομήθηκαν. Η συλλογή των δευτερογενών δεδομένων (secondary data) της παρούσας εργασίας έγινε μέσα από κρατικούς οργανισμούς και φορείς όπως η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, η Παγκόσμια Τράπεζα και η Υπηρεσία Πληροφοριών των ΗΠΑ.

4.3 Διαδικασία Συλλογής Δεδομένων

Αναφορικά με τον προσδιορισμό και την ανάλυση των μακροοικονομικών μεγεθών τα απαιτούμενα δεδομένα προς επεξεργασία συλλέχθηκαν από τις βάσεις δεδομένων και από δελτία τύπου κρατικών φορέων και οργανισμών. Οι κύριοι φορείς συλλογής δεδομένων της παρούσας εργασίας είναι η Παγκόσμια Τράπεζα, η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία και η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία.

4.4 Μέθοδοι Ανάλυσης Δεδομένων

Η επεξεργασία των δευτερογενών δεδομένων που αντλήθηκαν από τους προαναφερθέντες κρατικούς φορείς και οργανισμούς έγινε μέσω του στατιστικού πακέτου IBM SPSS Statistics v20 (2011). Μέσω του συγκεκριμένου στατιστικού πακέτου έγινε η εξαγωγή περιγραφικών στατιστικών πληροφοριών των υπό επεξεργασία μεταβλητών καθώς και η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στις υπό εξέταση μεταβλητές. Στο σχήμα 3 απεικονίζεται το ερευνητικό πλαίσιο της παρούσης εργασίας.

Σχήμα 3: Research Framework

Κεφάλαιο 5^ο: Τα Μακροοικονομικά Μεγέθη των Οικονομιών της Ανάλυσης την Περίοδο 1981 – 2011

5.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Στην ενότητα αυτή αναλύεται το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν των οικονομιών της ανάλυσης. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται προσδιορισμός της ετήσιας μεταβολής στο ΑΕΠ στις οικονομίες της Ελλάδας, των ΗΠΑ, της Γερμανίας, της Ιαπωνίας, της Κίνας και της ΕΕ. Στους πίνακες 16 έως 19 και στο διάγραμμα 8 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη στις μεταβολές του ΑΕΠ από το 1981 έως το 2011.

Πίνακας 16: Η ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ των εξεταζόμενων οικονομιών την περίοδο 1981 – 1990 (%)

ΧΩΡΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΕΠ									
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
ΕΛΛΑΔΑ	-1,55	-1,13	-1,08	2,01	2,51	0,52	-2,26	4,29	3,80	0,00
ΗΠΑ	2,54	-1,98	4,52	7,19	4,11	3,43	3,17	4,10	3,56	1,86
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	0,53	-0,39	1,57	2,82	2,33	2,29	1,40	3,71	3,90	5,26
ΙΑΠΩΝΙΑ	4,18	3,38	3,06	4,46	6,33	2,83	4,11	7,15	5,37	5,57
ΚΙΝΑ	5,20	9,10	10,90	15,20	13,50	8,80	11,60	11,30	4,10	3,80
ΕΕ	-0,17	0,85	1,94	2,53	2,44	2,88	2,93	4,05	3,49	2,63

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1980 φαίνεται ότι όλες οι οικονομίες της ανάλυσης σημειώνουν θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης πέρα από κάποια αρνητικά ποσοστά στις αρχές της δεκαετίας σε Ελλάδα, Γερμανία και ΕΕ. Όπως φαίνεται, η Ελληνική οικονομία παρουσιάζει την μικρότερη σχετικά ανάπτυξη συγκριτικά με τις υπόλοιπες οικονομίες ενώ την μεγαλύτερη ανάπτυξη παρουσιάζει η Κινέζικη οικονομία η οποία έχει αρχίσει ήδη να απελευθερώνεται.

Πίνακας 17: Η ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ των εξεταζόμενων οικονομιών την περίοδο 1991 – 2000 (%)

ΧΩΡΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΕΠ									
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	3,10	0,70	-1,60	2,00	2,10	2,36	3,64	3,36	3,42	4,48
ΗΠΑ	-0,26	3,40	2,87	4,11	2,55	3,79	4,51	4,40	4,87	4,17
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	5,11	1,91	-1,00	2,47	1,68	0,79	1,74	1,86	1,87	3,06
ΙΑΠΩΝΙΑ	3,32	0,82	0,17	0,86	1,94	2,61	1,60	-2,00	-0,20	2,26
ΚΙΝΑ	9,20	14,20	14,00	13,10	10,90	10,00	9,30	7,80	7,60	8,40
ΕΕ	1,10	0,94	-0,06	2,93	2,92	2,04	2,75	2,90	2,96	3,99

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1990 όλες οι οικονομίες φαίνεται να αναπτύσσονται, άλλες με αργό και άλλες με γρήγορο ρυθμό. Η Ελληνική οικονομία βρίσκεται σε περίοδο ανάκαμψης καθώς η ετήσια μεταβολή κάθε χρόνου είναι μεγαλύτερη από αυτή του προηγούμενου. Οι μεγάλοι εξαγωγείς της δεκαετίας του 1990 δηλαδή η Ιαπωνία και η Γερμανία σημειώνουν χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης σχετικά με τις ΗΠΑ, πόσο μάλλον με την Κίνα η οποία εξακολουθεί να καταγράφει θεαματικούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ.

Πίνακας 18: Η ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ των εξεταζόμενων οικονομιών την περίοδο 2001 – 2010 (%)

ΧΩΡΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΕΠ									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ΕΛΛΑΔΑ	4,20	3,44	5,94	4,37	2,28	5,51	3,54	-0,21	-3,14	-4,94
ΗΠΑ	1,09	1,83	2,55	3,48	3,08	2,66	1,91	-0,36	-3,53	3,02
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1,51	0,01	-0,38	1,16	0,68	3,70	3,27	1,08	-5,13	4,16
ΙΑΠΩΝΙΑ	0,36	0,29	1,69	2,36	1,30	1,69	2,19	-1,04	-5,53	4,44
ΚΙΝΑ	8,30	9,10	10,00	10,10	11,30	12,70	14,20	9,60	9,20	10,40
ΕΕ	2,26	1,43	1,64	2,64	2,29	3,59	3,43	0,55	-4,21	2,05

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Πίνακας 19: Η ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ των εξεταζόμενων οικονομιών το 2011 (%)

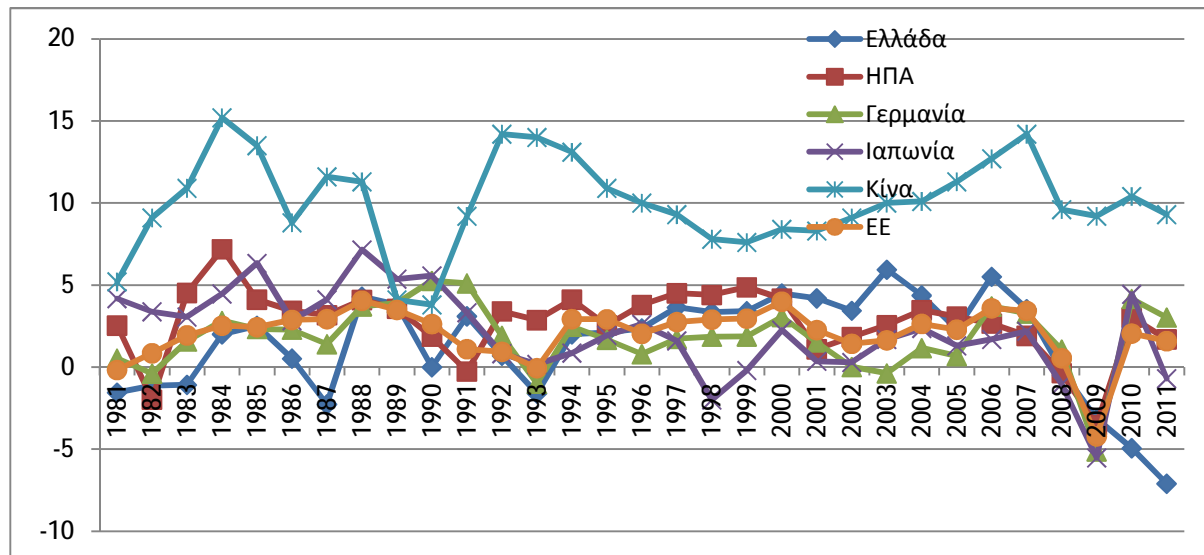
ΧΩΡΑ	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΕΠ
	2011
ΕΛΛΑΔΑ	-7,1
ΗΠΑ	1,7
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	3,03
ΙΑΠΩΝΙΑ	-0,7
ΚΙΝΑ	9,30
ΕΕ	1,59

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Σύμφωνα με τους πίνακες 15 και 16, κατά την περίοδο από το 2000 και έπειτα υπάρχουν αξιοσημείωτες αλλαγές στους ρυθμούς ανάπτυξης των οικονομιών. Η Κινέζικη οικονομία αναπτύσσεται έως σήμερα με γοργούς ρυθμούς που κυμαίνονται γύρω από το 10%. Οι υπόλοιπες οικονομίες ενώ ξεκίνησαν από τις αρχές της δεκαετίας με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, αργότερα επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση του 2007 και εμφάνισαν πτώση ή ακόμη και αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Στο διάγραμμα 8 φαίνεται η διαχρονική εξέλιξη των μεταβολών του ΑΕΠ από το 1981 έως το 2011. Είναι γεγονός ότι η Κινέζικη οικονομία ξεχωρίζει από πλευράς ανάπτυξης. Οι υπόλοιπες οικονομίες ακολουθούν μία παρόμοια τροχιά μεταξύ τους που χαρακτηρίζεται από ρυθμούς ανάπτυξης οι οποίοι σε ορισμένες περιπτώσεις είναι ελαφρώς αρνητικοί (αρνητική κορύφωση αποτελεί η πτώση του Ελληνικού ΑΕΠ το 2011 λόγω της κρίσης χρέους και των μέτρων λιτότητας που ενισχύουν την ύφεση) και στις περισσότερες περιπτώσεις κυμαίνεται από 0 έως 5%. Τέλος είναι προφανές ότι όλες οι οικονομίες επηρεάστηκαν από την οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2007 καθώς όπως φαίνεται και από το διάγραμμα από εκείνη την περίοδο υπάρχει μία πτωτική τάση στην μεταβολή του ΑΕΠ.

Διάγραμμα 8: Η ετήσια μεταβολή (%) του ΑΕΠ των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 - 2011

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από: World Bank και IMF

5.2 Ανεργία

Στην συγκεκριμένη υποενότητα γίνεται εκτίμηση της διαχρονικής εξέλιξης του επιπέδου της ανεργίας στις οικονομίες της ανάλυσης. Η ανεργία αποτελεί ένα φαινόμενο που έχει τόσο μακροοικονομικές όσο και μικροοικονομικές προεκτάσεις. Σκοπός των κυβερνήσεων είναι η ελαχιστοποίησή της. Στους πίνακες 20 έως 23 και στο διάγραμμα 9 φαίνονται τα ποσοστά ανεργίας για κάθε οικονομία από το 1981 έως το 2011.

Πίνακας 20: Η ανεργία των οικονομιών της ανάλυσης για την περίοδο 1981 – 1990 (ποσοστό επί τοις % του εργατικού δυναμικού)

ΧΩΡΑ	ΑΝΕΡΓΙΑ									
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
ΕΛΛΑΔΑ	4,00	5,80	7,80	8,10	7,80	7,40	7,40	7,70	7,50	7,00
ΗΠΑ	7,60	9,70	9,60	7,50	7,20	7,00	6,20	5,50	5,30	5,60
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	4,80	6,70	8,10	8,00	8,10	7,80	7,80	7,70	6,80	6,20
ΙΑΠΩΝΙΑ	2,30	2,30	2,70	2,70	2,60	2,80	2,90	2,50	2,30	2,10
ΚΙΝΑ	3,80	3,20	2,30	1,90	1,80	2,00	2,00	2,00	2,60	2,50

ΕΕ	7,10	8,50	9,40	10,00	10,10	10,20	10,00	9,40	8,50	7,90
-----------	------	------	------	-------	-------	-------	-------	------	------	------

Πηγή: World Bank Database; Vinals and Jimeno, 1998

Κατά την δεκαετία του 1980 τα ποσοστά ανεργίας είναι παρόμοια για τις οικονομίες της Ελλάδας, της Γερμανίας και των ΗΠΑ. Η ΕΕ ακολουθεί μία πορεία με σχετικά υψηλότερο δείκτη ανεργίας ενώ η Ιαπωνία και η Κίνα έχουν σημαντικά χαμηλά ποσοστά ανεργίας. Αυτό είναι απολύτως λογικό αφενός γιατί η Κίνα χαρακτηρίζονταν από Κομμουνιστικό καθεστώς και αφετέρου γιατί η Ιαπωνία αποτελεί μία χώρα με διαφορετική κουλτούρα από τον δυτικό κόσμο και η οποία εστιάζει σε κοινωνική πρόνοια και σεβασμό στον άνθρωπο. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι στην Ιαπωνία πολλοί άνθρωποι εργάζονται σε μία επιχείρηση ακόμη και για όλη τους τη ζωή.

Πίνακας 21: Η ανεργία των οικονομιών της ανάλυσης για την περίοδο 1991 – 2000 (ποσοστό επί τοις % του εργατικού δυναμικού)

ΧΩΡΑ	ΑΝΕΡΓΙΑ									
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	7,70	7,80	9,00	8,90	9,10	9,70	9,60	10,80	11,70	11,10
ΗΠΑ	6,80	7,50	6,90	6,10	5,60	5,40	4,90	4,50	4,20	4,00
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	5,60	6,60	7,90	8,40	8,10	8,90	9,80	9,20	8,40	7,70
ΙΑΠΩΝΙΑ	2,10	2,20	2,50	2,90	3,20	3,40	3,40	4,10	4,70	4,80
ΚΙΝΑ	2,30	2,30	2,60	2,80	2,90	3,00	3,10	3,10	3,10	3,10
ΕΕ	10,30	10,40	10,10	10,50	10,20	10,20	10,00	9,50	8,70	7,90

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1990 (πίνακας 18) η ανεργία φαίνεται ότι αυξάνεται στην Ελλάδα και στην Γερμανία. Επίσης αύξηση σημειώνεται και στην ανεργία σε Κίνα και Ιαπωνία όμως παρ' όλα αυτά παραμένει σε χαμηλά επίπεδα. Μείωση της ανεργίας υπάρχει σε ΗΠΑ και ΕΕ.

Η εξέλιξη της ανεργίας από το 2000 και έπειτα είναι αρκετά ενδιαφέρουσα. Η ανεργία σε Ελλάδα και Γερμανία αυξάνεται μέχρι τα μέσα της δεκαετίας. Ακολούθως, στην Γερμανία εξακολουθεί να μειώνεται μέχρι το 2011 ενώ στην Ελλάδα μειώνεται μέχρι το 2010 και εκτινάσσεται το 2011 σε ποσοστό 17,4% ως αποτέλεσμα της βαθιάς

ύφεσης. Παράλληλα υπάρχει αύξηση της ανεργίας σε ΗΠΑ και ΕΕ ενώ οι ανατολικές οικονομίες εμφανίζουν μέχρι το 2011 χαμηλά ποσοστά ανεργίας.

Πίνακας 22: Η ανεργία των οικονομιών της ανάλυσης για την περίοδο 2001 – 2010 (ποσοστό επί τοις % του εργατικού δυναμικού)

ΧΩΡΑ	ΑΝΕΡΓΙΑ									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ΕΛΛΑΔΑ	7,80	8,60	9,30	10,30	11,10	10,30	8,60	7,50	7,70	7,10
ΗΠΑ	4,70	5,80	6,00	5,50	5,10	4,60	4,60	5,80	9,30	9,60
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	7,80	8,60	9,30	10,30	11,10	10,30	8,60	7,50	7,70	7,10
ΙΑΠΩΝΙΑ	5,00	5,40	5,20	4,70	4,40	4,10	3,90	4,00	5,00	5,00
ΚΙΝΑ	3,60	4,00	4,30	4,20	4,20	4,10	4,00	4,00	4,30	4,00
ΕΕ	7,30	7,70	8,10	9,30	9,10	8,30	7,20	7,10	9,00	9,70

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Πίνακας 23: Η ανεργία των οικονομιών της ανάλυσης το 2011 (ποσοστό επί τοις % του εργατικού δυναμικού)

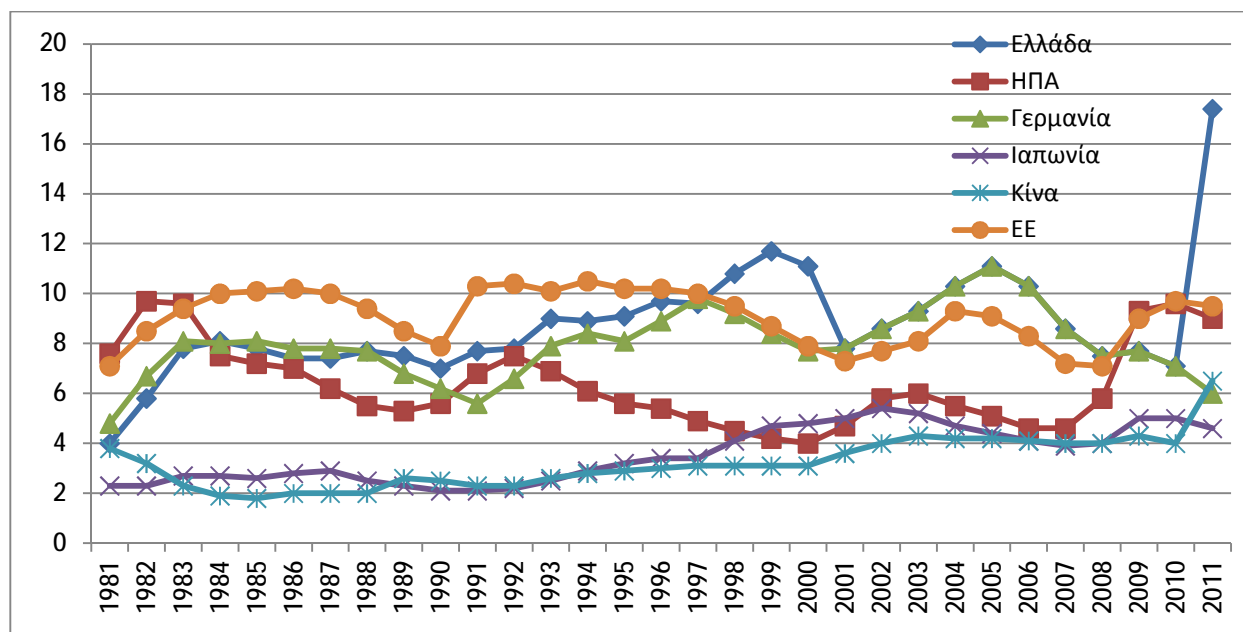
ΧΩΡΑ	ΑΝΕΡΓΙΑ
	2011
ΕΛΛΑΔΑ	17,4
ΗΠΑ	9
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	6
ΙΑΠΩΝΙΑ	4,6
ΚΙΝΑ	6,5
ΕΕ	9,5

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Στο διάγραμμα 9 όπου απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας από το 1981 έως το 2011 φαίνεται καθαρά ότι τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας ανήκουν στις οικονομίες της Κίνας και της Ιαπωνίας. Επίσης, φαίνεται ότι οι αυξομειώσεις στα ποσοστά ανεργίας των υπόλοιπων οικονομιών ακολουθούν παρόμοια πορεία από πλευράς αυξομειώσεων στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Χαρακτηριστική είναι η εκτίναξη

της ανεργίας στην Ελλάδα το 2011 και το γεγονός ότι η ανεργία αυξήθηκε με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του 2007 σε όλες τις οικονομίες.

Διάγραμμα 9: Τα ποσοστά ανεργίας των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 – 2011 (% του εργατικού δυναμικού)

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από: World Bank και IMF

5.3 Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός αποτελεί ένα αρκετά σημαντικό μακροοικονομικό μέγεθος καθώς επηρεάζει το διαθέσιμο πραγματικό εισόδημα των μονάδων σε μία οικονομία. Κατά την περίοδο από το 1981 έως το 2011 ο πληθωρισμός στις οικονομίες της ανάλυσης ακολούθησε ταραχώδη πορεία. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 ο πληθωρισμός στις περισσότερες οικονομίες είχε αρκετές διακυμάνσεις. Στη συνέχεια η εξέλιξή του ήταν αρκετά πιο ομαλή.

Πίνακας 24: Ο πληθωρισμός των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 – 1990 (επί τοις % μεταβολή του επιπέδου των τιμών)

ΧΩΡΑ	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ									
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
ΕΛΛΑΔΑ	24,46	20,92	20,24	18,45	19,30	23,02	16,38	13,53	13,70	20,40
ΗΠΑ	10,32	6,16	3,21	4,32	3,56	1,86	3,74	4,01	4,83	5,40
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	6,35	5,25	3,30	2,41	2,07	-0,13	0,25	1,27	2,78	2,70
ΙΑΠΩΝΙΑ	4,91	2,72	1,87	2,29	2,04	0,60	0,14	0,66	2,28	3,03
ΚΙΝΑ	6	2,38	1,50	2,82	9,30	6,50	7,22	18,74	18,33	3,06
ΕΕ	12,18	13,87	8,72	9,35	6,10	4,08	4,08	5,81	13,91	27,63

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1980 (πίνακας 24) ο πληθωρισμός ήταν αρκετά υψηλός για την Ελληνική οικονομία ως αποτέλεσμα της αύξησης του εισοδήματος των εργαζομένων. Επίσης, ο πληθωρισμός ήταν υψηλός για την Κινέζικη οικονομία προς το τέλος της δεκαετίας ενώ για την ΕΕ ήταν υψηλός εκτός από τα μέσα της δεκαετίας. Οι υπόλοιπες τρεις οικονομίες είχαν σχετικά χαμηλότερους ρυθμούς αύξησης του επιπέδου των τιμών.

Πίνακας 25: Ο πληθωρισμός των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1991 – 2000 (επί τοις % μεταβολή του επιπέδου των τιμών)

ΧΩΡΑ	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ									
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	19,47	15,87	14,41	10,92	8,94	8,20	5,54	4,77	2,64	3,17
ΗΠΑ	4,23	3,03	2,95	2,61	2,81	2,93	2,34	1,55	2,19	3,38
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	4,04	5,08	4,43	2,74	1,72	1,45	1,88	0,94	0,57	1,47
ΙΑΠΩΝΙΑ	3,30	1,71	1,27	0,69	-0,12	0,13	1,76	0,66	-0,33	-0,65
ΚΙΝΑ	3,54	6,34	14,58	24,24	16,90	8,32	2,81	-0,84	-1,41	0,26
ΕΕ	12,96	9,76	9,63	7,01	5,01	4,66	9,88	2,92	2,24	3,11

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1990 παρατηρείται μία πτώση στην αύξηση του επιπέδου των τιμών για την ελληνική οικονομία όπως επίσης και για την ΕΕ. Οι οικονομίες της Ιαπωνίας και της Κίνας χαρακτηρίζονται από χαμηλούς ρυθμούς αύξησης ή και αρνητικούς ρυθμούς σχετικά με την μεταβολή των τιμών ενώ η αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών σε ΗΠΑ και Γερμανία ακολουθεί πτωτική πορεία.

Πίνακας 26: Ο πληθωρισμός των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 2001 – 2010 (επί τοις % μεταβολή του επιπέδου των τιμών)

ΧΩΡΑ	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ΕΛΛΑΔΑ	3,37	3,63	3,53	2,90	3,55	3,20	2,90	4,15	1,21	4,71
ΗΠΑ	2,83	1,59	2,27	2,68	3,39	3,23	2,85	3,84	-0,36	1,64
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1,98	1,40	1,04	1,67	1,56	1,57	2,29	2,63	0,31	1,14
ΙΑΠΩΝΙΑ	-0,80	-0,90	-0,25	-0,01	-0,27	0,24	0,06	1,37	-1,35	-0,72
ΚΙΝΑ	0,72	-0,77	1,16	3,88	1,82	1,46	4,75	5,86	-0,70	3,31
ΕΕ	2,97	2,51	2,19	2,29	2,27	2,28	2,37	3,64	0,88	1,97

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

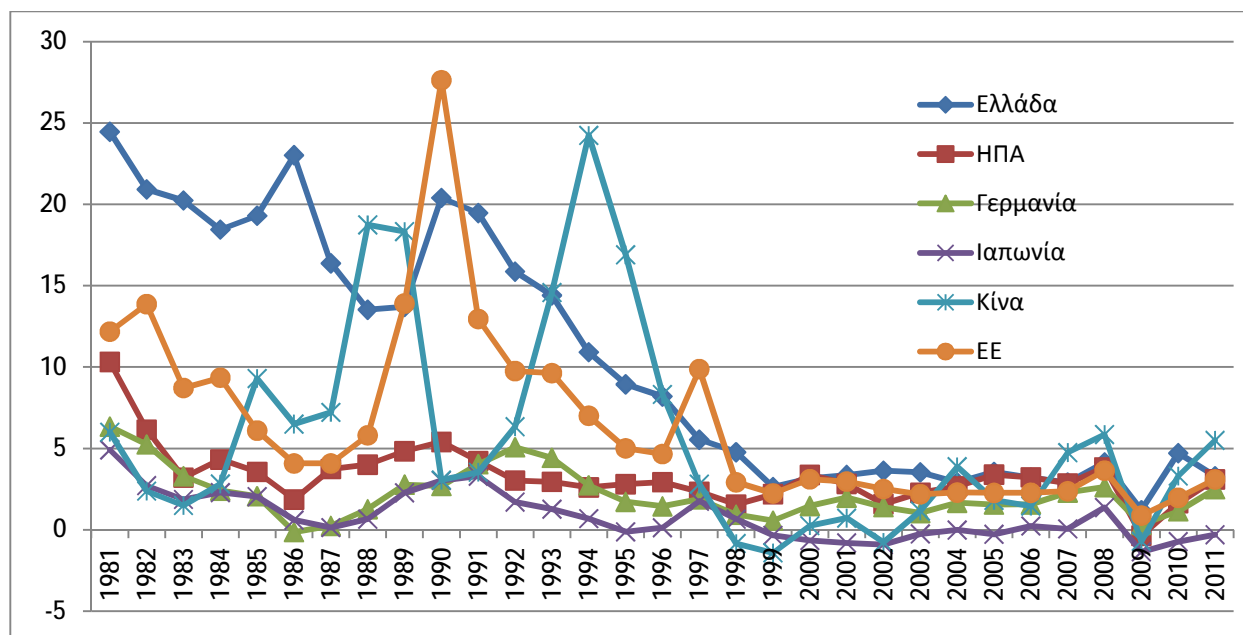
Πίνακας 27: Ο πληθωρισμός των οικονομιών της ανάλυσης το 2011 (επί τοις % μεταβολή του επιπέδου των τιμών)

ΧΩΡΑ	ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ
	2011
ΕΛΛΑΔΑ	3,3
ΗΠΑ	3,1
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	2,5
ΙΑΠΩΝΙΑ	-0,3
ΚΙΝΑ	5,5
ΕΕ	3,1

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την περίοδο από το 2000 και έπειτα φαίνεται ότι ο πληθωρισμός στις οικονομίες της ανάλυσης ακολουθεί μία σχετικά ομαλοποιημένη πορεία. Επίσης, όπως φαίνεται στους πίνακες 26 και 27 η οικονομία της Ιαπωνίας χαρακτηρίζεται από μείωση του επιπέδου των τιμών για τα περισσότερα έτη της περιόδου.

Διάγραμμα 10: Ο πληθωρισμός των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 – 2011 (% μεταβολή του επιπέδου των τιμών)

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από: World Bank και IMF

Στο διάγραμμα 10 φαίνεται ξεκάθαρα ότι ο πληθωρισμός για την Ελλάδα, την ΕΕ και την Κίνα ακολούθησε μία πορεία με σχετικά μεγάλες διακυμάνσεις συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Από εκεί και πέρα φαίνεται ότι η πορεία των μεταβολών είναι ομαλοποιημένη με μικρές διακυμάνσεις.

5.4 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών

Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών ή ισοζύγιο πληρωμών δείχνει την ανταγωνιστικότητα των παραγόμενων προϊόντων μίας οικονομίας και αντικατοπτρίζει την εξωστρέφειά της. Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών αποτιμάται συνήθως ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ένα αρνητικό ποσοστό του ισοζυγίου εξωτερικών πληρωμών δεν

είναι απαραίτητα μειονέκτημα καθώς είναι πιθανό να υποδεικνύει ότι μία οικονομία βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης και έχει ανάγκη από πόρους του εξωτερικού. Στους πίνακες 28 έως 31 και στο διάγραμμα 11 απεικονίζεται η εξέλιξη του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών για τις οικονομίες της ανάλυσης.

Πίνακας 28: Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 – 1990 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ									
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
ΕΛΛΑΔΑ	-4,82	-3,63	-3,98	-4,66	-7,18	-3,12	-1,95	-1,32	-3,39	-3,79
ΗΠΑ	0,15	-0,36	-1,26	-2,54	-2,97	-3,33	-3,42	-2,40	-1,83	-1,37
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	-0,68	0,73	0,58	1,31	2,54	3,82	3,52	3,98	4,21	2,71
ΙΑΠΩΝΙΑ	0,40	0,61	1,71	2,70	3,69	4,19	3,39	2,63	2,10	1,42
ΚΙΝΑ	2,45	2,79	1,86	0,79	-3,72	-2,36	0,11	-1,23	-1,26	3,36
ΕΕ	-1,36	-1,06	-0,30	0,01	0,05	0,86	0,39	-0,01	-0,29	-0,66

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1980 το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών ήταν κατά κύριο λόγο αρνητικό για την Ελλάδα, τις ΗΠΑ και την ΕΕ. Για τις υπόλοιπες οικονομίες το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών ήταν κατά κύριο λόγο θετικό και αυτό είναι απολύτως λογικό καθώς η Γερμανία, η Ιαπωνία και η Κίνα αποτελούν τους μεγαλύτερους εξαγωγείς παγκοσμίως, κυρίως στον τομέα των βιομηχανικών προϊόντων.

Πίνακας 29: Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1991 – 2000 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ									
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	-1,57	-1,93	-0,72	-0,13	-2,19	-3,30	-3,61	-4,44	-5,48	-7,89
ΗΠΑ	0,05	-0,82	-1,29	-1,74	-1,55	-1,61	-1,70	-2,46	-3,24	-4,21
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	-1,35	-1,11	-0,96	-1,45	-1,19	-0,59	-0,47	-0,73	-1,30	-1,72
ΙΑΠΩΝΙΑ	1,93	2,92	2,98	2,69	2,08	1,40	2,24	3,03	2,59	2,53
ΚΙΝΑ	3,50	1,51	-2,64	1,24	0,22	0,85	3,88	3,09	1,95	1,71
ΕΕ	-1,30	-1,12	-0,006	0,17	0,42	0,66	0,97	0,43	-0,15	-0,10

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1990 φαίνεται ότι η Ελλάδα εξακολουθεί να έχει αρνητικό πρόσημο αναφορικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών ενώ το ίδιο συμβαίνει για τις οικονομίες της Γερμανίας και των ΗΠΑ. Η Κίνα και Ιαπωνία έχουν θετικό ποσοστό στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών ενώ αυτό της ΕΕ κυμαίνεται λίγο πάνω ή λίγο κάτω από το 0.

Πίνακας 30: Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 2001 – 2010 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ΕΛΛΑΔΑ	-7,24	-6,56	-6,64	-5,91	-7,59	-11,28	-14,62	-15,04	-11,16	-10,33
ΗΠΑ	-3,88	-4,32	-4,68	-5,33	-5,94	-6,01	-5,09	-4,76	-2,72	-3,26
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	0,00	2,03	1,92	4,67	5,07	6,28	7,48	6,24	6,01	6,16
ΙΑΠΩΝΙΑ	2,11	2,82	3,17	3,70	3,63	3,93	4,86	3,29	2,92	3,72
ΚΙΝΑ	1,31	2,44	2,62	3,57	5,87	8,55	10,11	9,30	4,87	4,01
ΕΕ	-0,32	0,15	0,15	0,51	0,06	-0,19	-0,36	-0,94	-0,001	0,035

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Πίνακας 31: Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών των οικονομιών της ανάλυσης το 2011 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
	2011
ΕΛΛΑΔΑ	-9,78
ΗΠΑ	-3,14
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	5,68
ΙΑΠΩΝΙΑ	2,03
ΚΙΝΑ	2,76
ΕΕ	0,20

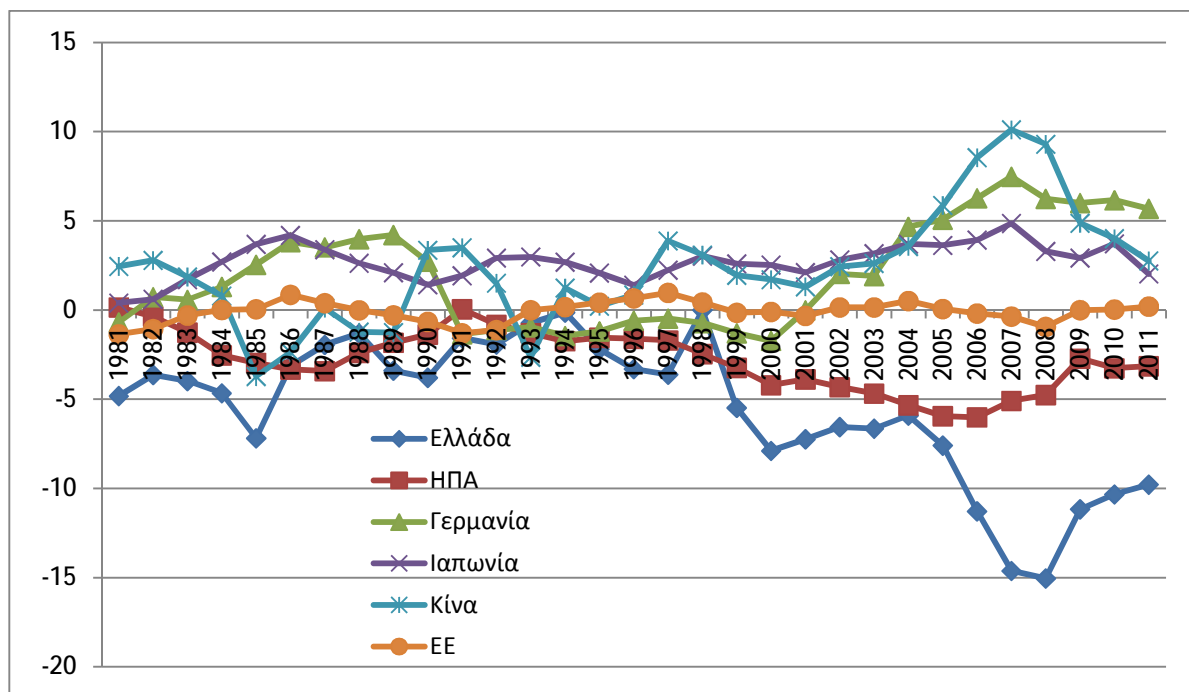
Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Στους πίνακες 30 και 31 φαίνεται ότι η Ελλάδα εξακολουθεί να έχει αρνητικό πρόσημο στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών ενώ από τα μέσα της δεκαετίας το ποσοστό αγγίζει διψήφιο νούμερο. Το 2011 υπάρχει μία μείωση η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο στην οικονομική απραξία της ελληνικής οικονομίας, στα μέτρα λιτότητας και στην ύφεση λόγω της κρίσης χρέους. Παράλληλα, οι ΗΠΑ έχουν και αυτές αρνητικό ποσοστό στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας. Η Γερμανία, η Κίνα και η Ιαπωνία έχουν θετικό ποσοστό στο ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών κάτι που δείχνει ότι αποτελούν μεγάλες εξαγωγικές δυνάμεις της παγκόσμιας οικονομίας.

Στο διάγραμμα 11 φαίνεται ξεκάθαρα το ποιες οικονομίες διακρίνονται για την εξωστρέφεια και την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους. Κατά την εξεταζόμενη περίοδο από το 1981 έως το 2011 φαίνεται ότι η Γερμανία, η Ιαπωνία και η Κίνα αποτελούν χώρες με έντονη εξωστρέφεια καθώς διατηρούν ένα θετικό ποσοστό στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών. Αντιθέτως οι οικονομίες της Ελλάδας και των ΗΠΑ διακρίνονται από ένα αρνητικό ποσοστό στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και το μεγαλύτερο εκ των δύο για το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα είναι αυτό της Ελλάδας. Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών της ΕΕ είναι είτε θετικό είτε αρνητικό και κινείται γύρω από το μηδέν καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου.

Διάγραμμα 11: Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 – 2011 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από: World Bank και IMF

5.5 Δημοσιονομικό Έλλειμμα/Πλεόνασμα

Η δημοσιονομική κατάσταση μίας χώρας είναι κριτικής σημασίας για την συνολική μακροοικονομική της θέση και την μακροπρόθεσμη και βιώσιμη ανάπτυξή της. Η δημοσιονομική κατάσταση εκφράζεται σε μεγάλο βαθμό από το κατά πόσο εύστοχος είναι ο προϋπολογισμός εσόδων και εξόδων. Μία χώρα με συνεχόμενους ελλειμματικούς προϋπολογισμούς είναι επόμενο κάποια στιγμή να αρχίσει να αντιμετωπίζει προβλήματα. Αντίθετα ένα δημοσιονομικό πλεόνασμα μπορεί να ενισχύσει την ευημερία καθώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί για κοινωνικές παροχές, για μείωση του δημοσίου χρέους και για την λήψη μέτρων με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Στους πίνακες 32 έως 35 και στο διάγραμμα 12 απεικονίζονται οι θέσεις των οικονομιών ως προς την δημοσιονομική τους κατάσταση. Να σημειωθεί πως η καταγραφή των δεδομένων σχετικά με την ΕΕ ξεκινάει από το 1995.

Πίνακας 32: Το δημοσιονομικό έλλειμμα / πλεόνασμα των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 - 1990 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ									
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
ΕΛΛΑΔΑ	-7,578	-5,751	-6,503	-7,638	-10,311	-9,240	-8,628	-10,394	-12,981	-14,506
ΗΠΑ	-2,600	-4,000	-6,000	-4,800	-5,100	-5,000	-3,200	-3,100	-2,800	-3,900
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	-4,000	-3,500	-2,900	-2,000	-1,100	-1,100	-1,800	-2,000	0,100	-2,000
ΙΑΠΩΝΙΑ	-4,206	-4,093	-4,259	-2,830	-1,484	-1,471	-0,437	0,437	1,227	1,761
ΚΙΝΑ	-1,221	-1,334	-1,610	-1,443	-0,455	-1,820	-2,082	-2,220	-2,201	-1,966
ΕΕ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund; Siebert, 2004

Κατά την δεκαετία του 1980 φαίνεται ότι ως επί το πλείστον οι περισσότερες χώρες έχουν ελλειμματικούς προϋπολογισμούς. Τα μεγαλύτερα ελλείμματα κατά την διάρκεια της περιόδου εμφανίζονται στην Ελλάδα και φτάνουν το 14,5% του ΑΕΠ. Ελλείμματα καθ' όλη τη διάρκεια της δεκαετίας έχουν η Κίνα και οι ΗΠΑ όπως επίσης και η Γερμανία με εξαίρεση το 1989. Η Ιαπωνία εμφανίζει έλλειμμα μέχρι και το 1987 ενώ την τελευταία τριετία εμφανίζει πλεόνασμα.

Πίνακας 33: Το δημοσιονομικό έλλειμμα / πλεόνασμα των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1991 – 2000 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ									
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	-11,421	-12,259	-11,754	-8,448	-6,005	-5,604	-5,042	-2,875	-1,290	-2,273
ΗΠΑ	-4,500	-4,700	-3,900	-2,900	-2,200	-1,400	-0,300	0,800	1,400	2,100
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	-3,111	-2,472	-1,542	-1,532	-2,717	-2,537	-2,163	-1,878	-1,405	-1,609
ΙΑΠΩΝΙΑ	1,716	0,595	-2,538	-3,626	-4,600	-5,737	-4,672	-5,537	-7,179	-7,824
ΚΙΝΑ	-2,760	-3,050	-0,840	-1,230	-1,248	-1,564	-1,748	-2,764	-3,577	-2,490
ΕΕ	-	-	-	-	-7,134	-4,145	-2,628	-1,899	-1,003	0,570

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1990 η Ελληνική οικονομία εξακολουθεί να έχει έλλειμμα το οποίο όμως ακολουθεί μία πτωτική πορεία γιατί κατά κύριο λόγο γινόταν προσπάθειες συμμόρφωσης με τις προδιαγραφές εισόδου στο κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα, το ευρώ. Η Γερμανία έχει έλλειμμα καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου όπως επίσης και η Κίνα. Οι ΗΠΑ έχουν μία πτωτική πορεία σχετικά με το έλλειμμα μέχρι και το 1997 ενώ έχουν πλεόνασμα την τελευταία τριετία της δεκαετίας. Η Ιαπωνία ξεκινάει την δεκαετία με πλεόνασμα ενώ ακολούθως εμφανίζει έλλειμμα το οποίο ακολουθεί ανοδική πορεία μέχρι και το 2000. Η ΕΕ στο σύνολό της εμφανίζει έλλειμμα το οποίο μειώνεται από το 1995 έως το 1999 και καταλήγει σε πλεόνασμα το 2000.

Πίνακας 34: Το δημοσιονομικό έλλειμμα / πλεόνασμα των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 2001 – 2010 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ΕΛΛΑΔΑ	-3,334	-3,714	-6,227	-8,459	-6,734	-8,743	-10,628	-13,932	-18,596	-12,120
ΗΠΑ	-0,950	-3,898	-4,772	-4,587	-3,706	-2,747	-3,276	-5,528	-8,366	-8,706
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	-2,776	-3,093	-3,152	-3,319	-2,638	-2,276	-1,137	-0,868	-1,201	-2,311
ΙΑΠΩΝΙΑ	-5,719	-7,184	-7,382	-5,784	-4,626	-3,546	-2,187	-3,504	-7,408	-7,896
ΚΙΝΑ	-1,724	-1,706	-1,222	-0,264	-0,290	0,148	1,106	-0,379	-2,393	-0,704
ΕΕ	-1,477	-2,619	-3,163	-2,929	-2,530	-1,513	-0,912	-2,392	-6,706	-6,479

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Πίνακας 35: Το δημοσιονομικό έλλειμμα / πλεόνασμα των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 2001 – 2010 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

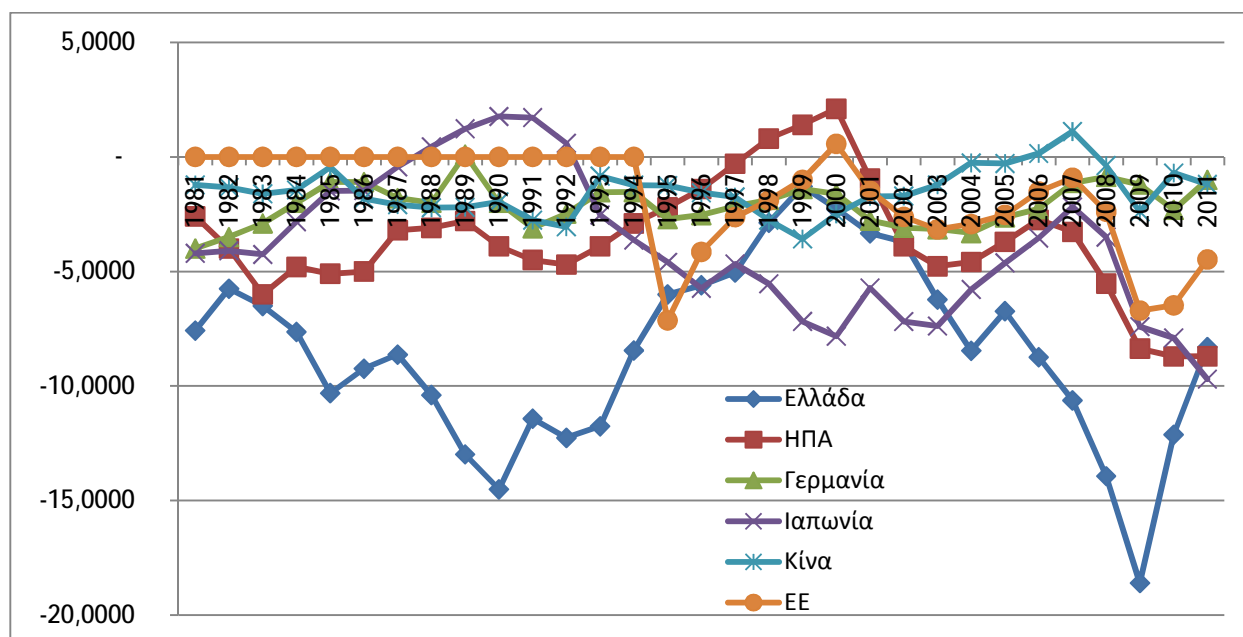
ΧΩΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑ
	2011
ΕΛΛΑΔΑ	-8,3
ΗΠΑ	-8,7
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	-1
ΙΑΠΩΝΙΑ	-9,7
ΚΙΝΑ	-1,2
ΕΕ	-4,476

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την περίοδο από το 2001 έως και το 2011 απεικονίζεται ξεκάθαρα ο εκτροχιασμός της Ελληνικής οικονομίας σε σχέση με το δημοσιονομικό έλλειμμα το οποίο αγγίζει το επίπεδο ρεκόρ του 18,6% του ΑΕΠ το 2009. Το δημοσιονομικό έλλειμμα των ΗΠΑ αυξάνεται επίσης και φτάνει το 8,7% του ΑΕΠ το 2011. Το δημοσιονομικό έλλειμμα της Ιαπωνίας αυξάνεται επίσης και φτάνει το 9,7% του ΑΕΠ το 2011. Το δημοσιονομικό έλλειμμα σε Γερμανία και Κίνα είναι κατά πολύ χαμηλότερο των υπολοίπων οικονομιών και μάλιστα η Κίνα εμφανίζει πλεόνασμα το 2006 και το 2007.

Στο διάγραμμα 12 φαίνεται ξεκάθαρα ότι ως επί το πλείστον όλες οι οικονομίες και για το μεγαλύτερο μέρος της περιόδου από το 1981 έως το 2011 εμφανίζουν ελλείμματα στους κρατικούς τους προϋπολογισμούς με επικεφαλής την Ελλάδα. Η συγκεκριμένη κατάσταση αποτελεί έναν από τους κυριότερους λόγους ύπαρξης της σημερινής κρίσης χρέους που μαστίζει τις περισσότερες χώρες του κόσμου και πολύ περισσότερο τις χώρες της ΟΝΕ.

Διάγραμμα 12: Το δημοσιονομικό έλλειμμα / πλεόνασμα των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 – 2011 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από: World Bank και IMF

5.6 Δημοσιονομικό Χρέος

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με το δημοσιονομικό χρέος των υπό εξέταση οικονομιών. Το δημοσιονομικό χρέος προκύπτει από τον δανεισμό των κυβερνήσεων από αγορές κεφαλαίου. Ο δανεισμός αυτός γίνεται συνήθως για την κάλυψη των ελλειμμάτων των προϋπολογισμών και για άλλους σκοπούς. Στην σημερινή εποχή τα δημοσιονομικά χρέη των κρατών αποτελούν όπως φάνηκε και από την περίπτωση της Ελλάδας πηγές κρίσεων οι οποίες επηρεάζουν την παγκόσμια οικονομία. Στους πίνακες 36 έως 39 και στο διάγραμμα 13 παρουσιάζεται το δημοσιονομικό χρέος των κρατών ως ποσοστό του αντίστοιχου ΑΕΠ. Τα δεδομένα σχετικά με το χρέος της ΕΕ ξεκινούν από το 1995.

Πίνακας 36: Το δημοσιονομικό χρέος των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 – 1990
(ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΧΡΕΟΣ									
	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
ΕΛΛΑΔΑ	26,739	29,374	33,665	40,149	46,724	47,245	52,528	57,194	59,951	73,315
ΗΠΑ	41,410	46,249	49,250	50,896	55,750	59,199	60,951	61,941	62,209	63,900
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	35,40	38,70	40,20	41,00	41,70	41,60	42,60	43,10	41,80	44,30
ΙΑΠΩΝΙΑ	55,294	59,258	64,833	66,344	66,668	69,928	72,456	70,352	67,299	67,043
ΚΙΝΑ	0,879	2,471	1,028	0,971	3,305	3,241	3,599	4,461	6,497	6,948
ΕΕ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund; Siebert, 2004

Κατά την δεκαετία του 1980 το χρέος όλων των οικονομιών ακολουθεί ανοδική πορεία. Το μεγαλύτερο μέγεθος χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήκει στην ελληνική οικονομία και ακολουθούν ΗΠΑ και Ιαπωνία. Το ελληνικό χρέος εκτινάχθηκε από το 26,7% του ΑΕΠ το 1981 στο 73,3% του ΑΕΠ το 1990. Την μικρότερη μεταβολή κατά την διάρκεια της δεκαετίας εμφάνισε το χρέος της Ιαπωνίας. Την μικρότερη τιμή δημοσιονομικού χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ εμφανίζει η Κίνα κάτι που είναι δικαιολογημένο λόγω της πολιτικής κατάστασης στην χώρα.

Πίνακας 37: Το δημοσιονομικό χρέος των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1991 – 2000
(ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΧΡΕΟΣ									
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
ΕΛΛΑΔΑ	74,847	80,143	100,509	98,512	99,208	101,602	98,736	96,580	102,509	103,441
ΗΠΑ	68,384	70,736	72,417	71,583	71,115	70,299	67,795	64,573	60,843	54,835
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	39,537	42,019	45,767	47,968	55,597	58,467	59,754	60,491	61,257	60,182
ΙΑΠΩΝΙΑ	66,491	71,221	77,267	83,346	91,228	98,970	105,579	118,323	131,865	140,145
ΚΙΝΑ	7,428	4,981	6,713	6,137	6,137	6,787	6,553	11,401	13,812	16,445
ΕΕ	-	-	-	-	67,667	69,551	68,707	67,008	65,744	62,318

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την δεκαετία του 1990 το Ιαπωνικό χρέος εκτινάσσεται από το 66,491% του ΑΕΠ στο 140,145% του ΑΕΠ. Το ελληνικό χρέος αυξάνεται από το 74,847% του ΑΕΠ στο 103,441% του ΑΕΠ ενώ επίσης αυξάνεται το χρέος τόσο της Γερμανίας όσο και της Κίνας το οποίο όμως παραμένει πάλι χαμηλό σε ποσοστό 16,445% στο τέλος της δεκαετίας. Αντίθετα, μείωση υφίσταται τόσο στο χρέος των ΗΠΑ όσο και σε αυτό της ΕΕ.

Πίνακας 38: Το δημοσιονομικό χρέος των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 2001 – 2010
(ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΧΡΕΟΣ									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ΕΛΛΑΔΑ	103,716	101,660	97,444	98,862	101,185	107,330	107,448	112,622	128,952	144,550
ΗΠΑ	54,747	57,118	60,425	68,269	67,865	66,625	67,161	76,137	89,655	98,617
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	59,142	60,748	64,426	66,204	68,514	67,923	65,355	66,911	74,719	82,394
ΙΑΠΩΝΙΑ	153,635	163,992	169,572	180,657	186,436	185,997	183,012	191,812	210,247	215,292
ΚΙΝΑ	17,711	18,937	19,245	18,535	17,635	16,187	19,591	16,963	17,670	33,538
ΕΕ	60,988	60,836	62,213	62,456	62,839	61,440	59,486	64,002	74,385	79,349

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

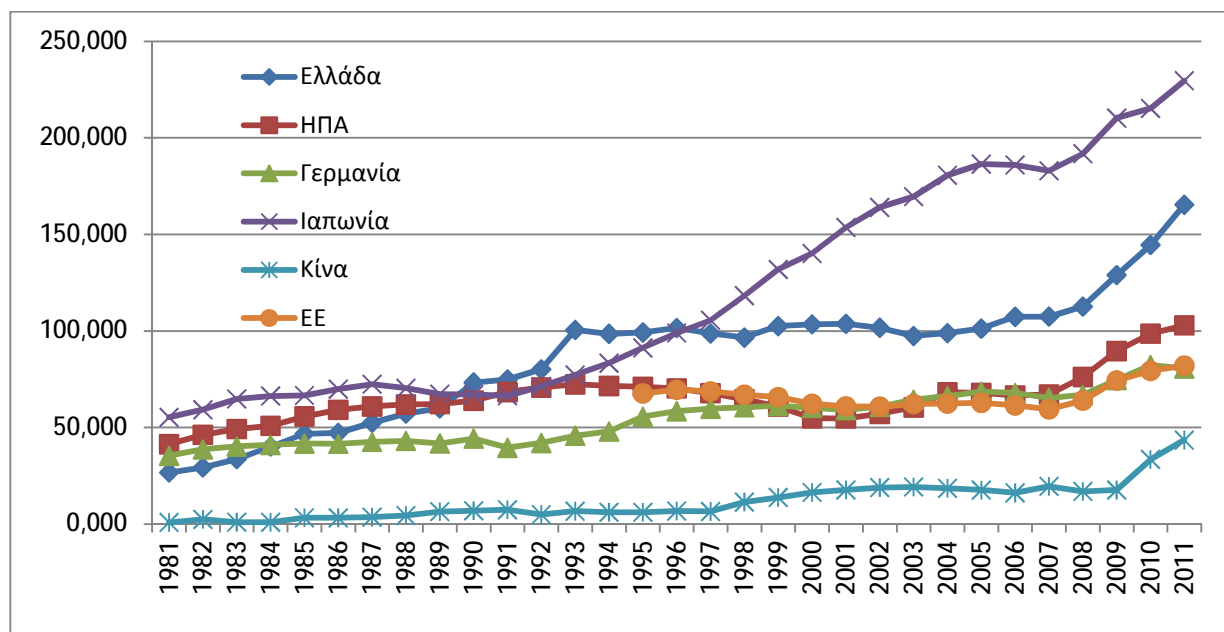
Πίνακας 39: Το δημοσιονομικό χρέος των οικονομιών της ανάλυσης το 2011 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

ΧΩΡΑ	ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΧΡΕΟΣ
	2011
ΕΛΛΑΔΑ	165,41
ΗΠΑ	102,93
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	80,6
ΙΑΠΩΝΙΑ	229,61
ΚΙΝΑ	43,5
ΕΕ	82.098

Πηγή: World Bank Database; International Monetary Fund

Κατά την τελευταία δεκαετία της ανάλυσης φαίνεται μία αλματώδης αύξηση του δημοσίου χρέους για το σύνολο των οικονομιών της ανάλυσης. Το ελληνικό χρέος αυξάνεται από το 103,716% το 2001 στο 165,41% το 2011 ενώ το Ιαπωνικό εκτινάσσεται στο 229,61%. Παράλληλα, μεγάλη αύξηση σημειώνεται και για τις υπόλοιπες οικονομίες με την Κίνα να διατηρεί και πάλι τα χαμηλότερα επίπεδα χρέους στο 43,5% του ΑΕΠ. Τα παραπάνω φαίνονται πολύ παραστατικά στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 13: Το δημοσιονομικό χρέος των οικονομιών της ανάλυσης την περίοδο 1981 – 2011 (ποσοστό επί τοις % του ΑΕΠ)

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων από: World Bank και IMF

Κεφάλαιο 6^ο: Η Σχέση ανάμεσα στα Μακροοικονομικά Μεγέθη των Οικονομιών

Στο παρόν κεφάλαιο διερευνάται η σχέση ανάμεσα στα μακροοικονομικά μεγέθη των οποίων η περιγραφή έγινε σε προηγούμενες ενότητες. Στην συγκεκριμένη περίπτωση η ανάλυση της συσχέτισης έγινε σε δύο επίπεδα. Αρχικά, διερευνήθηκε η συσχέτιση ανάμεσα στα μακροοικονομικά μεγέθη κάθε οικονομίας χωριστά και στην συνέχεια έγινε μελέτη της σχέσης ανάμεσα σε όμοια μακροοικονομικά μεγέθη για το σύνολο των οικονομιών.

Στην περίπτωση της παρούσης εργασίας έγινε χρήση του δείκτη Pearson Correlation ή Correlation Coefficient (r).

Με την μελέτη του παραπάνω δείκτη, αντλούνται στοιχεία για τη σχέση μεταξύ δύο ή περισσότερων μεταβλητών σε τρία επίπεδα (Δημητριάδη, 2000):

1. Ισχύς της σχέσης, δηλαδή αν ισχύει η σχέση, όπως έχει οριστεί στις ερευνητικές υποθέσεις ενός μοντέλου.
2. Στατιστική σημαντικότητα, αν δηλαδή τα αποτελέσματα μπορούν να αναχθούν ως αποτελέσματα μίας πραγματικής σχέσης ή αναφέρονται σε ένα τυχαίο γεγονός.
3. Αναλογία διακύμανσης σε μία μεταβλητή η οποία μπορεί να αποδοθεί στην ευθύγραμμη σχέση της με τη δεύτερη μεταβλητή, δηλαδή το ποσοστό που έχουν κοινό και οι δύο μεταβλητές.

Η επεξεργασία των δεδομένων έγινε με το πρόγραμμα στατιστικής ανάλυσης SPSS (Statistical Package for the Social Sciences), στην έκδοση 20 (2011). Για τον εντοπισμό των συσχετίσεων δημιουργούνται αρχικά οι μεταβλητές του μοντέλου. Έπειτα γίνεται ο εντοπισμός των συσχετίσεων. Μία αναλυτική εικόνα των συσχετίσεων επιδιώχθηκε με την εφαρμογή του στατιστικού δείκτη Pearson Correlation r . Η συσχέτιση μετρά το βαθμό συνάφειας – αλληλεπίδρασης ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες μεταβλητές. Πρακτικά σημαίνει, ότι από την τιμή ενός δείκτη (συντελεστή συσχέτισης) κατανοούμε πόσο έντονη ή χαλαρή είναι η συσχέτιση δύο μεταβλητών. Η διαδικασία συσχέτισης παρουσιάζεται όχι μόνο σε ποσοτικές μεταβλητές (συντελεστής Pearson) αλλά και σε ποιοτικές ή κατηγορικές μεταβλητές. Θα πρέπει να γίνει διακριτή μία διαφορά. Το γεγονός της ύπαρξης ή μη έντονης συνάφειας – συσχέτισης ανάμεσα σε δύο μεταβλητές, δεν συνεπάγεται απαραίτητα και την ύπαρξη μίας συναρτησιακής σχέσης

αυτών. Τιμές χαμηλές ή κοντά στο μηδέν υποδηλώνουν ασθενείς σχέσεις, ενώ αυτές που βρίσκονται πιο κοντά στο +1 ή στο -1 υποδηλώνουν ισχυρότερες σχέσεις.

Στον πίνακα που ακολουθεί, απεικονίζονται οι συσχετίσεις που έγιναν σχετικά με την μεταβολή του ΑΕΠ.

Πίνακας 40: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με την μεταβολή του ΑΕΠ

		Ελλάδα	ΗΠΑ	Γερμανία	Ιαπωνία	Κίνα	ΕΕ
Ελλάδα	Pearson Correlation	1	0,321	0,192	0,148	0,03	0,516
	Sig. (2 – tailed)	-	0,078	0,3	0,427	0,872	0,003
ΗΠΑ	Pearson Correlation	0,321	1	0,427	0,409	0,241	0,674
	Sig. (2 – tailed)	0,078	-	0,017	0,022	0,192	0
Γερμανία	Pearson Correlation	0,192	0,427	1	0,617	-0,08	0,741
	Sig. (2 – tailed)	0,3	0,017	-	0	0,668	0
Ιαπωνία	Pearson Correlation	0,148	0,409	0,617	1	-0,025	0,544
	Sig. (2 – tailed)	0,427	0,022	0	-	0,894	0,002
Κίνα	Pearson Correlation	0,03	0,241	-0,08	-0,025	1	0,048
	Sig. (2 – tailed)	0,872	0,192	0,668	0,894	-	0,796
ΕΕ	Pearson Correlation	0,516	0,674	0,741	0,544	0,048	1
	Sig. (2 – tailed)	0,003	0	0	0,02	0,796	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics v20

Γενικά, οι συσχετίσεις που προκύπτουν είναι κατά βάση θετικές. Αυτό σημαίνει ότι η αύξηση του ΑΕΠ μίας οικονομίας συνδέεται με αύξηση στο ΑΕΠ μίας άλλης οικονομίας. Η αύξηση στο ΑΕΠ της ΕΕ σχετίζεται με θετικό ρυθμό με την αύξηση στο ΑΕΠ της Ελλάδας, των ΗΠΑ, της Γερμανίας και της Ιαπωνίας. Η μεταβολή στο ΑΕΠ των ΗΠΑ φαίνεται να παρουσιάζει θετική και στατιστικά σημαντική σχέση με την μεταβολή στο ΑΕΠ της Γερμανίας, της Ιαπωνίας και της ΕΕ. Η μεταβολή στο ΑΕΠ της Γερμανίας έχει θετική σχέση με την μεταβολή στο ΑΕΠ της Ιαπωνίας. Τέλος, η ετήσια μεταβολή στο ΑΕΠ της Κινέζικης οικονομίας δεν παρουσιάζει κάποια στατιστικά σημαντική σχέση με κάποια από τις υπόλοιπες μεταβλητές.

Στον παρακάτω πίνακα, φαίνονται οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με την ανεργία. Και σε αυτόν τον πίνακα οι σχέσεις έχουν κατά βάση θετικό ρυθμό. Η ανεργία στην Ελλάδα παρουσιάζει στατιστικά σημαντική θετική σχέση με την ανεργία σε Γερμανία, Ιαπωνία και Κίνα ενώ η ανεργία στις ΗΠΑ συνδέεται αρνητικά με την ανεργία στην Γερμανία.

Πίνακας 41: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με την ανεργία

		Ελλάδα	ΗΠΑ	Γερμανία	Ιαπωνία	Κίνα	ΕΕ
Ελλάδα	Pearson Correlation	1	-0,235	0,354	0,490	0,536	0,160
	Sig. (2 – tailed)	-	0,203	0,05	0,005	0,002	0,390
ΗΠΑ	Pearson Correlation	-0,235	1	-0,484	-0,214	0,074	0,264
	Sig. (2 – tailed)	0,203	-	0,006	0,248	0,692	0,152
Γερμανία	Pearson Correlation	0,354	-0,484	1	0,464	0,122	0,092
	Sig. (2 – tailed)	0,05	0,006	-	0,009	0,512	0,623
Ιαπωνία	Pearson Correlation	0,490	-0,214	0,464	1	0,704	-0,368
	Sig. (2 – tailed)	0,005	0,248	0,009	-	0	0,042
Κίνα	Pearson Correlation	0,536	0,074	0,122	0,704	1	-0,429
	Sig. (2 – tailed)	0,002	0,692	0,512	0	-	0,016
ΕΕ	Pearson Correlation	0,160	0,264	0,092	-0,368	-0,429	1
	Sig. (2 – tailed)	0,390	0,152	0,623	0,042	0,016	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics v20

Η ανεργία στην Γερμανία συνδέεται θετικά με την ανεργία στην Ιαπωνία. Η ανεργία στην Ιαπωνία συνδέεται θετικά με την ανεργία στην Κίνα και τέλος υπάρχει στατιστικά σημαντική αρνητική σχέση ανάμεσα στην ανεργία σε Κίνα και ΕΕ.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι συντελεστές συσχέτισης για τον πληθωρισμό. Στην περίπτωση αυτή οι σχέσεις που προκύπτουν είναι όλες θετικές και σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αρκετά ισχυρές. Ο πληθωρισμός στην Ελλάδα έχει ισχυρά θετική σχέση με τον πληθωρισμό όλων των οικονομιών εκτός από αυτόν της Κίνας. Παράλληλα το ίδιο ισχύει για όλες τις υπόλοιπες οικονομίες. Δηλαδή ο πληθωρισμός όλων των οικονομιών συνδέεται θετικά με εξαίρεση αυτόν της Κίνας.

Πίνακας 42: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με τον πληθωρισμό

		Ελλάδα	ΗΠΑ	Γερμανία	Ιαπωνία	Κίνα	ΕΕ
Ελλάδα	Pearson Correlation	1	0,616	0,524	0,799	0,289	0,686
	Sig. (2 – tailed)	-	0	0,002	0	0,115	0
ΗΠΑ	Pearson Correlation	0,616	1	0,710	0,797	0,166	0,597
	Sig. (2 – tailed)	0	-	0	0	0,372	0
Γερμανία	Pearson Correlation	0,524	0,710	1	0,752	0,176	0,585
	Sig. (2 – tailed)	0,002	0	-	0	0,344	0,001
Ιαπωνία	Pearson Correlation	0,799	0,797	0,752	1	0,176	0,791
	Sig. (2 – tailed)	0	0	0	-	0,343	0
Κίνα	Pearson Correlation	0,289	0,166	0,176	0,176	1	0,189
	Sig. (2 – tailed)	0,115	0,372	0,344	0,343	-	0,308
ΕΕ	Pearson Correlation	0,686	0,597	0,585	0,791	0,189	1
	Sig. (2 – tailed)	0	0	0,001	0	0,308	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99.5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics v20

Στον πίνακα που ακολουθεί φαίνονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν σχετικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών.

Πίνακας 43: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών

		Ελλάδα	ΗΠΑ	Γερμανία	Ιαπωνία	Κίνα	ΕΕ
Ελλάδα	Pearson Correlation	1	0,650	-0,7	-0,406	-0,694	0,134
	Sig. (2 – tailed)	-	0	0	-0,024	0	0,473
ΗΠΑ	Pearson Correlation	0,650	1	-0,611	-0,732	-0,449	-0,351
	Sig. (2 – tailed)	0	-	0	0	0,011	0,053
Γερμανία	Pearson Correlation	-0,7	-0,611	1	0,556	0,467	0,085
	Sig. (2 – tailed)	0	0	-	0,001	0,008	0,649
Ιαπωνία	Pearson Correlation	-0,406	-0,732	0,556	1	0,232	0,383
	Sig. (2 – tailed)	-0,024	0	0,001	-	0,210	0,033
Κίνα	Pearson Correlation	-0,694	-0,449	0,467	0,232	1	-0,267
	Sig. (2 – tailed)	0	0,011	0,008	0,210	-	0,146
ΕΕ	Pearson Correlation	0,134	-0,351	0,085	0,383	-0,267	1
	Sig. (2 – tailed)	0,473	0,053	0,649	0,033	0,146	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99.5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics v20

Στην περίπτωση αυτή υπάρχουν είτε θετικές είτε αρνητικές σχέσεις. Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών της Ελλάδος σχετίζεται αρνητικά με αυτό της Ιαπωνίας και της Κίνας και θετικά με αυτό των ΗΠΑ. Από την άλλη το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών των ΗΠΑ σχετίζεται αρνητικά μόνο με αυτό της Ελλάδας. Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών στην Γερμανία έχει θετική σχέση με αυτό σε Ιαπωνία και Κίνα. Τέλος, υπάρχει θετική σχέση στα ισοζύγια της ΕΕ και της Ιαπωνίας.

Στον πίνακα 44 φαίνονται οι σχέσεις για τα ελλείμματα/πλεονάσματα των οικονομιών της μελέτης. Οι σχέσεις είναι είτε θετικές είτε αρνητικές. Το δημοσιονομικό έλλειμμα/πλεόνασμα στην Ελλάδα σχετίζεται θετικά με αυτό σε ΗΠΑ και ΕΕ και αρνητικά με αυτό στην Κίνα. Για τις ΗΠΑ υπάρχει θετική σχέση με ΕΕ και αρνητική με την Κίνα. Το δημοσιονομικό έλλειμμα πλεόνασμα της Γερμανίας δεν φαίνεται να έχει στατιστικά σημαντική σχέση με αυτό των υπολοίπων οικονομιών. Τέλος θετική σχέση υπάρχει στο δημοσιονομικό έλλειμμα πλεόνασμα ανάμεσα σε Ιαπωνία και Κίνα.

Πίνακας 44: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με το δημοσιονομικό έλλειμμα / πλεόνασμα

		Ελλάδα	ΗΠΑ	Γερμανία	Ιαπωνία	Κίνα	ΕΕ
Ελλάδα	Pearson Correlation	1	0,794	-0,373	-0,121	-0,448	0,528
	Sig. (2 – tailed)	-	0	0,140	0,643	0,071	0,029
ΗΠΑ	Pearson Correlation	0,794	1	-0,109	0,271	-0,430	0,656
	Sig. (2 – tailed)	0	-	0,678	0,293	0,085	0,004
Γερμανία	Pearson Correlation	-0,373	-0,109	1	0,007	-0,093	0,113
	Sig. (2 – tailed)	0,140	0,678	-	0,978	0,724	0,666
Ιαπωνία	Pearson Correlation	-0,121	0,271	0,007	1	0,568	0,260
	Sig. (2 – tailed)	0,643	0,293	0,978	-	0,017	0,313
Κίνα	Pearson Correlation	-0,448	-0,430	-0,093	0,568	1	-0,029
	Sig. (2 – tailed)	0,071	0,085	0,724	0,017	-	0,911
ΕΕ	Pearson Correlation	0,528	0,656	0,113	0,260	-0,029	1
	Sig. (2 – tailed)	0,029	0,004	0,666	0,313	0,911	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics v20

Στον επόμενο πίνακα φαίνονται οι συσχετίσεις σχετικά με το δημοσιονομικό χρέος των οικονομιών. Σε αυτή την περίπτωση σχεδόν όλες οι συσχετίσεις χαρακτηρίζονται ως ισχυρά θετικές και στατιστικά σημαντικές, κάτι που συμβαδίζει με το διάγραμμα 13.

Πίνακας 45: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με το δημοσιονομικό χρέος

		Ελλάδα	ΗΠΑ	Γερμανία	Ιαπωνία	Κίνα	ΕΕ
Ελλάδα	Pearson Correlation	1	0,898	0,874	0,699	0,861	0,832
	Sig. (2 – tailed)	-	0	0	0,002	0	0
ΗΠΑ	Pearson Correlation	0,898	1	0,853	0,586	0,654	0,896
	Sig. (2 – tailed)	0	-	0	0,013	0,004	0
Γερμανία	Pearson Correlation	0,874	0,853	1	0,881	0,848	0,671
	Sig. (2 – tailed)	0	0	-	0	0	0,003
Ιαπωνία	Pearson Correlation	0,699	0,586	0,881	1	0,832	0,295
	Sig. (2 – tailed)	0,002	0,013	0	-	0	0,250
Κίνα	Pearson Correlation	0,861	0,654	0,848	0,832	1	0,533
	Sig. (2 – tailed)	0	0,004	0	0	-	0,028
ΕΕ	Pearson Correlation	0,832	0,896	0,671	0,295	0,533	1
	Sig. (2 – tailed)	0	0	0,003	0,250	0,028	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics

Στον πίνακα 46 παρουσιάζονται οι συντελεστές συσχέτισης ανάμεσα στους μακροοικονομικούς δείκτες της ελληνικής οικονομίας. Φαίνεται ότι το δημοσιονομικό χρέος έχει θετική σχέση με την ανεργία και την ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ. Παράλληλα, η ανεργία σχετίζεται αρνητικά με τον πληθωρισμό και θετικά με το δημοσιονομικό χρέος. Ο πληθωρισμός σχετίζεται θετικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και αρνητικά με το δημοσιονομικό χρέος. Τέλος, υπάρχει αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και το δημοσιονομικό χρέος.

Πίνακας 46: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με τους μακροοικονομικούς δείκτες της Ελληνικής οικονομίας

		Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Ανεργία	Πληθωρισμός	Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	ΑΕΠ	Χρέος
Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Pearson Correlation	1	0,336	-0,213	0,224	0,404	-0,049
	Sig. (2 – tailed)	-	0,065	0,250	0,225	0,024	0,754
Ανεργία	Pearson Correlation	0,336	1	-0,597	-0,165	-	0,653
	Sig. (2 – tailed)	0,065	-	0	0,375	0,988	0
Πληθωρισμός	Pearson Correlation	-0,213	-0,597	1	0,542	-	-0,846
	Sig. (2 – tailed)	0,250	0	-	0,002	0,217	0
Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	Pearson Correlation	0,224	-0,165	0,542	1	0,114	-0,487
	Sig. (2 – tailed)	0,225	0,375	0,002	-	0,541	0,005
ΑΕΠ	Pearson Correlation	0,404	-0,003	-0,228	0,114	1	-0,145
	Sig. (2 – tailed)	0,024	0,988	0,217	0,541	-	0,435
Χρέος	Pearson Correlation	-0,049	0,653	-0,846	-0,487	-0,145	1
	Sig. (2 – tailed)	0,754	0	0	0,005	0,435	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics

Σχετικά με την Γερμανική οικονομία, προκύπτει ότι το έλλειμμα πλεόνασμα συνδέεται αρνητικά με τον πληθωρισμό και θετικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών. Η ανεργία συνδέεται αρνητικά με τον πληθωρισμό και θετικά με το δημοσιονομικό χρέος. Ο πληθωρισμός συνδέεται αρνητικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών όπως επίσης και με το χρέος. Τέλος, φαίνεται ότι υπάρχει θετική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και στο δημόσιο χρέος.

Πίνακας 47: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με τους μακροοικονομικούς δείκτες της Γερμανικής οικονομίας

		Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Ανεργία	Πληθωρισμός	Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	ΑΕΠ	Χρέος
Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Pearson Correlation	1	-0,033	-0,350	0,353	0,161	0,134
	Sig. (2 – tailed)	-	0,860	0,054	0,052	0,385	0,472
Ανεργία	Pearson Correlation	-0,033	1	-0,554	0,167	-0,202	0,409
	Sig. (2 – tailed)	0,860	-	0,001	0,370	0,277	0,022
Πληθωρισμός	Pearson Correlation	-0,350	-0,554	1	-0,346	0,040	-0,497
	Sig. (2 – tailed)	0,054	0,001	-	0,057	0,830	0,004
Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	Pearson Correlation	0,353	0,167	-0,346	1	0,029	0,488
	Sig. (2 – tailed)	0,052	0,370	0,057	-	0,877	0,005
ΑΕΠ	Pearson Correlation	0,161	-0,202	0,040	0,029	1	-0,172
	Sig. (2 – tailed)	0,385	0,277	0,830	0,877	-	0,356
Χρέος	Pearson Correlation	0,134	0,409	-0,497	0,488	-0,172	1
	Sig. (2 – tailed)	0,472	0,022	0,004	0,005	0,356	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics

Σχετικά με τις συσχετίσεις ανάμεσα στους μακροοικονομικούς δείκτες της Ιαπωνικής οικονομίας προκύπτει ότι οι περισσότερες είναι στατιστικά σημαντικές πλην λίγων εξαιρέσεων. Το δημοσιονομικό έλλειμμα σχετίζεται αρνητικά με την ανεργία και θετικά με τον πληθωρισμό, το ΑΕΠ και το χρέος. Η ανεργία σχετίζεται θετικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και το χρέος και αρνητικά με τον πληθωρισμό και την ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ. Ο πληθωρισμός σχετίζεται αρνητικά με το χρέος και το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και θετικά με την μεταβολή του ΑΕΠ. Τέλος, η μεταβολή στο ΑΕΠ σχετίζεται αρνητικά με το δημόσιο χρέος.

Πίνακας 48: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με τους μακροοικονομικούς δείκτες της Ιαπωνικής οικονομίας

		Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Ανεργία	Πληθωρισμός	Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	ΑΕΠ	Χρέος
Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Pearson Correlation	1	-0,822	0,610	-0,002	0,553	-0,679
	Sig. (2 – tailed)	-	0	0	0,993	0,001	0
Ανεργία	Pearson Correlation	-0,822	1	-0,817	0,371	-	0,879
	Sig. (2 – tailed)	0	-	0	0,004	0,001	0
Πληθωρισμός	Pearson Correlation	0,610	-0,817	1	-0,523	0,491	-0,706
	Sig. (2 – tailed)	0	0	-	0,003	0,005	0
Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	Pearson Correlation	-0,002	0,371	-0,523	1	-	0,455
	Sig. (2 – tailed)	0,993	0,004	0,003	-	0,443	0,01
ΑΕΠ	Pearson Correlation	0,553	-0,563	0,491	-0,143	1	-0,557
	Sig. (2 – tailed)	0,001	0,001	0,005	0,443	-	0,001
Χρέος	Pearson Correlation	-0,679	0,879	-0,706	0,455	-0,557	1
	Sig. (2 – tailed)	0	0	0	0,01	0,001	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics

Στον πίνακα 49 φαίνονται οι συσχετίσεις των μακροοικονομικών δεικτών της Κινέζικης οικονομίας. Η Κινέζικη οικονομία αποτελεί μία οικονομία οι οποία έχει πολύ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Αυτό άλλωστε είναι εμφανές από το γεγονός ότι ενώ όλες οι υπόλοιπες οικονομίες ακολουθούν λίγο πολύ παρόμοια πορεία σχετικά με τους μακροοικονομικούς τους δείκτες, η Κινέζικη οικονομία διαφέρει πολύ. Αυτό οφείλεται κυρίως στον διαφορετικό τρόπο διακυβέρνησής της. Το έλλειμμα/πλεόνασμα σχετίζεται θετικά με την ανεργία, το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και την ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ. Η ανεργία σχετίζεται αρνητικά με τον πληθωρισμό και θετικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και την μεταβολή στο ΑΕΠ. Όπως φαίνεται υπάρχει αρνητική σχέση ανάμεσα στον πληθωρισμό και στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και θετική ανάμεσα στον πληθωρισμό και το χρέος. Τέλος, υφίσταται θετική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και το δημοσιονομικό χρέος.

Πίνακας 49: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με τους μακροοικονομικούς δείκτες της Κινεζικής οικονομίας

		Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Ανεργία	Πληθωρισμός	Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	ΑΕΠ	Χρέος
Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Pearson Correlation	1	0,375	0,096	0,427	0,404	0,270
	Sig. (2 – tailed)	-	0,037	0,608	0,017	0,024	0,141
Ανεργία	Pearson Correlation	0,375	1	-0,337	0,582	-0,155	0,857
	Sig. (2 – tailed)	0,037	-	0,064	0,001	0,404	0
Πληθωρισμός	Pearson Correlation	0,096	-0,337	1	-0,459	0,191	-0,321
	Sig. (2 – tailed)	0,608	0,064	-	0,009	0,303	0,078
Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	Pearson Correlation	0,427	0,582	-0,459	1	0,01	0,454
	Sig. (2 – tailed)	0,017	0,001	0,009	-	0,959	0,01
ΑΕΠ	Pearson Correlation	0,404	-0,155	0,191	0,01	1	-0,056
	Sig. (2 – tailed)	0,024	0,404	0,303	0,959	-	0,766
Χρέος	Pearson Correlation	0,270	0,857	-0,321	0,454	-0,056	1
	Sig. (2 – tailed)	0,141	0	0,078	0,01	0,766	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99.5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics

Σχετικά με την οικονομία των ΗΠΑ (πίνακας 47) προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα. Αρχικά, φαίνεται ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα/πλεόνασμα σχετίζεται αρνητικά και σε υψηλό βαθμό με την ανεργία και το δημοσιονομικό χρέος και θετικά με την ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ. Η ανεργία σχετίζεται αρνητικά με την ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ και θετικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών. Ανάμεσα στον πληθωρισμό και στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών υπάρχει θετική σχέση ενώ αρνητική σχέση υπάρχει ανάμεσα στον πληθωρισμό και στο δημοσιονομικό χρέος.

Πίνακας 50: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με τους μακροοικονομικούς δείκτες της οικονομίας των ΗΠΑ

		Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Ανεργία	Πληθωρισμός	Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	ΑΕΠ	Χρέος
Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Pearson Correlation	1	-0,787	0,115	0,005	0,386	-0,511
	Sig. (2 – tailed)	-	0	0,537	0,978	0,032	0,003
Ανεργία	Pearson Correlation	-0,787	1	0,096	0,424	-0,331	0,225
	Sig. (2 – tailed)	0	-	0,609	0,017	0,069	0,223
Πληθωρισμός	Pearson Correlation	0,115	0,096	1	0,424	0,016	-0,519
	Sig. (2 – tailed)	0,537	0,609	-	0,017	0,932	0,003
Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	Pearson Correlation	0,005	0,424	0,424	1	-0,052	-0,167
	Sig. (2 – tailed)	0,978	0,017	0,017	-	0,782	0,369
ΑΕΠ	Pearson Correlation	0,386	-0,331	0,016	-0,052	1	-0,269
	Sig. (2 – tailed)	0,032	0,069	0,932	0,782	-	0,144
Χρέος	Pearson Correlation	-0,511	0,225	-0,519	-0,167	-0,269	1
	Sig. (2 – tailed)	0,003	0,223	0,003	0,369	0,144	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics

Στον τελευταίο πίνακα συσχετίσεων απεικονίζονται οι σχέσεις ανάμεσα στους μακροοικονομικούς δείκτες της ΕΕ. Το δημοσιονομικό έλλειμμα/πλεόνασμα στην ΕΕ σχετίζεται αρνητικά με την ανεργία και το δημοσιονομικό χρέος και θετικά με την ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ. Η ανεργία σχετίζεται θετικά με το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών και το δημοσιονομικό χρέος. Τέλος, υπάρχει θετική και στατιστικά σημαντική σχέση ανάμεσα στον πληθωρισμό και το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών.

Πίνακας 51: Οι συντελεστές συσχέτισης Pearson σχετικά με τους μακροοικονομικούς δείκτες της οικονομίας της ΕΕ

		Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Ανεργία	Πληθωρισμός	Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	ΑΕΠ	Χρέος
Έλλειμμα/Πλεόνασμα	Pearson Correlation	1	-0,604	0	-0,307	0,553	-0,686
	Sig. (2 – tailed)	-	0,01	0,999	0,230	0,021	0,002
Ανεργία	Pearson Correlation	-0,604	1	0,388	0,810	-0,006	0,619
	Sig. (2 – tailed)	0,01	-	0,124	0	0,982	0,008
Πληθωρισμός	Pearson Correlation	0	0,388	1	0,537	0,282	0,06
	Sig. (2 – tailed)	0,999	0,124	-	0,026	0,274	0,819
Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	Pearson Correlation	-0,307	0,810	0,537	1	0,132	0,272
	Sig. (2 – tailed)	0,230	0	0,026	-	0,615	0,290
ΑΕΠ	Pearson Correlation	0,553	-0,006	0,282	0,132	1	-0,390
	Sig. (2 – tailed)	0,021	0,982	0,274	0,615	-	0,122
Χρέος	Pearson Correlation	-0,686	0,619	0,06	0,272	-0,390	1
	Sig. (2 – tailed)	0,002	0,008	0,819	0,290	0,122	-

*Για sig. (2 – tailed) < 0,05% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,5% και για sig. (2 – tailed) < 0,01% η συσχέτιση είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 99,9%

Πηγή: Επεξεργασία δεδομένων στο στατιστικό πακέτο IBM SPSS Statistics

Κεφάλαιο 7^ο: Συμπεράσματα - Υποδείξεις

Τα μακροοικονομικά μεγέθη αποτελούν σημαντικά στοιχεία της μακροοικονομικής ανάλυσης που βοηθούν στην διερεύνηση του τρόπου λειτουργίας της οικονομίας και την ανίχνευση αιτιών σοβαρών μακροοικονομικών προβλημάτων που εμφανίζονται κατά καιρούς και επηρεάζουν την ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων. Η διαπίστωση και η κατανόηση των σχέσεων ανάμεσα στα διάφορα μακροοικονομικά μεγέθη είναι απαραίτητη προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα λήψης έγκαιρων μέτρων για την αποφυγή ανεπιθύμητων συμβάντων σε μία οικονομία καθώς και για την επίτευξη ορισμένων αντικειμενικών στόχων που ευνοούν την ευημερία στο κοινωνικό σύνολο. Στο σημερινό πολύπλοκο περιβάλλον της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας όπου οι μακροοικονομικές κρίσεις διαδέχονται η μία την άλλη (τραπεζική κρίση του 2008 στις ΗΠΑ, κρίση χρέους στην Ευρωζώνη), η κατανόηση των πολλαπλών σχέσεων μεταξύ των μακροοικονομικών μεγεθών και του τρόπου λειτουργίας ολόκληρου του οικονομικού συστήματος είναι βαρύνουσα σημασίας για την ακολουθούμενη οικονομική πολιτική.

Στα πλαίσια της παρούσας εργασίας επιχειρήθηκε να προσδιοριστεί το μέγεθος, η εξέλιξη και οι σχέσεις ανάμεσα στο ΑΕΠ, την ανεργία, τον πληθωρισμό, το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, το δημοσιονομικό έλλειμμα/πλεόνασμα και το δημοσιονομικό χρέος στις οικονομίες των ΗΠΑ, της ΕΕ, της Ελλάδας, της Γερμανίας, της Ιαπωνίας και της Κίνας για την περίοδο από το 1981 έως το 2011. Κάθε μία από αυτές τις οικονομίες έχουν θεμελιώδεις διαφορές στον τρόπο λειτουργίας των οικονομιών τους οι οποίες πηγάζουν από παράγοντες όπως το πολιτικό καθεστώς και η κουλτούρα του κοινωνικού συνόλου. Παράλληλα όμως διαθέτουν διακεκριμένες ομοιότητες αναφορικά με τα μακροοικονομικά τους μεγέθη κάτι το οποίο κρίνεται απολύτως λογικό καθώς μόνο μία απομονωμένη διεθνώς χώρα θα έμενε ανεπηρέαστη από τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις.

Σχετικά με την ανάλυση των μακροοικονομικών μεγεθών των οικονομιών της ανάλυσης προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Αρχικά προκύπτει ότι οι μεταβολές στο ΑΕΠ κυμαίνονται σε παρόμοιο επίπεδο κατά την διάρκεια της τριακονταετίας με εξαίρεση βέβαια την Κίνα η οποία διατηρεί υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης κυρίως λόγω της αλλαγής στάσης του σοσιαλιστικού καθεστώτος απέναντι στην οικονομική πολιτική. Οι σχέσεις ανάμεσα στην ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ των οικονομιών κρίνονται κατά βάση θετικές. Το δημοσιονομικό χρέος των οικονομιών έχει ανοδική πορεία ενώ

διακρίνονται σε μέγεθος αυτά της Ελλάδας και της Ιαπωνίας. Οι συσχετίσεις φαίνονται να είναι πολύ ισχυρές και θετικές. Αναφορικά με τον προϋπολογισμό προκύπτει ότι οι περισσότερες οικονομίες διακρίνονται για την ύπαρξη ελλειμμάτων. Σε αυτό το γεγονός οφείλεται και το αυξανόμενο ποσοστό δημοσιονομικού χρέους καθώς τα ελλείμματα καλύπτονται από εξωτερικό δανεισμό. Η ελληνική οικονομία διακρίνεται για τα μεγάλα ελλείμματα απέναντι στις υπόλοιπες οικονομίες. Το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών είναι κατά βάση αρνητικό για την ελληνική οικονομία και την οικονομία των ΗΠΑ και θετικό για την Γερμανία, την Κίνα και την Ιαπωνία. Στην ΕΕ κινείται γύρω από το μηδέν. Οι συντελεστές συσχέτισης δείχνουν θετική σχέση ανάμεσα σε ΗΠΑ και Ελλάδα και επίσης θετική ανάμεσα σε Γερμανία, Κίνα και Ιαπωνία. Αναφορικά με την ανεργία, οι οικονομίες ακολουθούν παρόμοια πορεία ενώ τα χαμηλότερα ποσοστά διαχρονικά ανήκουν στην Κίνα και στην Ιαπωνία. Αναφορικά με τον πληθωρισμό φαίνεται ότι οι διακυμάνσεις είναι μεγάλες από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 κυρίως λόγω της πετρελαϊκής κρίσης του 1979. Η μεταβολή του πληθωρισμού ομαλοποιείται για όλες τις οικονομίες από το 1995 και έπειτα.

Η εργασία αυτή πραγματοποιήθηκε την ανάλυση και την μελέτη της σχέσης των μακροοικονομικών δεικτών σε έξι οικονομίες. Η ανάλυση δείχνει ότι οι μακροοικονομικοί δείκτες κινούνται χωρίς μεγάλες αποκλίσεις και με σχετικά παρόμοιες διακυμάνσεις. Ποιες μπορεί να είναι οι αιτίες αυτών των διακυμάνσεων; Αυτό αποτελεί ένα ζήτημα που χρίζει περαιτέρω έρευνας. Τέλος, ένα επιπλέον θέμα που χρίζει επιπλέον έρευνας είναι το τι επίπτωση έχουν αυτά τα χρηματοοικονομικά μεγέθη στην ζωή του κοινωνικού συνόλου.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

1. Γαϊτάνου, Ε. (2006), «*Η εξέλιξη του πληθωρισμού την περίοδο 1990-2005, οι προσπάθειες αποκλιμάκωσης του για την επίτευξη των στόχων την ΟΝΕ και οι επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας*», Μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών στα οικονομικά της παραγωγής και των διακλαδικών σχέσεων, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο
2. Δημητριάδη, Ζ., (2000), «*Μεθοδολογία Επιχειρηματικής Έρευνας*», Interbooks, Αθήνα
3. Ιωακείμογλου, Η. (2008), «*Η ελληνική οικονομία 1960-2007: Ανάπτυξη, παραγωγική δομή και αγορά εργασίας*», ΙΝΕ – ΟΤΟΕ, Αθήνα
4. Καραβίτης, Η.Ν. (2008), «*Δημόσιο Χρέος και Έλλειμμα*», Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα
5. Κήττα, Β. (2008), «*Η Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Η Προοπτική ένταξης της Τουρκίας, Οφέλη και Προβλήματα*», Διπλωματική Διατριβή, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στην Εθνική και κοινοτική διοίκηση, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο
6. Κοντεός, Γ. (2008), «*Οικονομετρικές Μέθοδοι Αξιολόγησης Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης στην Ελλάδα*», Διδακτορική Διατριβή, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
7. Κώττη, Α.Π. και Κώττη, Γ.Χ. (2000), «*Σύγχρονη Μακροοικονομική*», Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα
8. Λουκάς, Βασίλης, «*Η ανεργία στην Ελλάδα από το 1980 έως σήμερα*», Πτυχιακή Εργασία, Τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα Κρήτης Σχολή διοίκησης και οικονομίας, Τμήμα λογιστικής, Ηράκλειο, 2011.
9. Μηλιός, Γ. (2010), «*Η Ελληνική Οικονομία κατά τον 20ό αιώνα*», στο «*Εισαγωγή στην νεοελληνική κοινωνία*», Επιμέλεια: Αντώνης Μωυσίδης - Σπύρος Σακελλαρόπουλος, Αθήνα

10. Μουσαφίρης, Χ. (2008), «*Η Διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών στην Ελλάδα*», Διπλωματική Εργασία, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα σπουδών στην Οικονομική Επιστήμη, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο
11. Οικονόμου, Γ., Σαμπεθαι, Ι. και Συμιγιάννης, Γ. (2010), «*Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών της Ελλάδος: Αιτίες Ανισορροπιών και Προτάσεις Πολιτικής*», Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα
12. Παπαδοπούλου, Ι. (2010), «*Εμπειρική Διερεύνηση της επίπτωσης της χρηματοπιστωτικής κρίσης στις εισαγωγές και εξαγωγές της Ελλάδος*», Διπλωματική Εργασία, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στην Εφαρμοσμένη Οικονομική και Χρηματοοικονομική, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
13. Παπασωτηρίου, Χ. (2009), «*Ελλάδα και Παγκοσμιοποίηση*», από το «*Παγκοσμιοποίηση, Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελλάδα*», Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα
14. Σαρτζετάκης, Ε.Σ. (2006), «*Μακροοικονομική*», Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
15. Συργούδη, Β. (2012), «*Δομή και Διαχείριση Δημοσίου Χρέους (Θεωρητική Προσέγγιση): Η Περίπτωση της Ελλάδος*», Διπλωματική Εργασία, Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στις Οικονομικές Επιστήμες, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
16. Τσαβέας, Ν., (2002), «*Οικονομικές Επιδόσεις και Προοπτικές της Ελλάδος*», Τράπεζα της Ελλάδος, σελίδες 394-396, Αθήνα

Ξενογλώσση

1. Arnold, R.A. (2010), «*Macroeconomics*», 10th Edition, South Western Cengage Learning, USA
2. Abramovitz, M. (1986), «Catching up, forging ahead and falling behind», *Journal of Economic History*, vol. XLVI, no 2, 1986
3. Blanchard, O. (1997), «*Macroeconomics*», Practice Hall, New Jersey
4. Bliss, C., and J., B., de Macedo, (eds.), (1990), «Unity with diversity in the European economy: the Community's Southern frontier», Cambridge University Press
5. Cherunilam, F. (2008), «*International Economics*», 5th Edition, McGraw Hill Ltd, New Delhi
6. CIA World Factbook 2011, CIA Publications, USA
7. Colander, D.C. and Gamber, E.N. (2006), «*Macroeconomics*», Pearson Education, South Africa
8. Deepashree and Agarwal, V. (2007), «*Macroeconomics*», The McGraw Hill Companies, New Delhi, India
9. Dipietro, W.R. and Anoruo, E. (2006), «GDP per capita and its challengers as measures of happiness», *International Journal of Social Economics*, Vol. 33, No. 10, pp: 698 – 709
10. Dwivedi, D.N. (2010), «*Macroeconomics: Theory and Policy*», McGraw Hill Education Ltd, New Delhi, India
11. Ferguson, K. (2002), «*Essential Economics: A guide for business students*», Palgrave MacMillan, United Kingdom
12. Frisch, H. (1983), «*Theories of Inflation*», Cambridge University Press, New York, USA
13. Geetika, Ghosh, P. and Choudhury, P.R. (2008), «*Managerial Economics*», McGraw Hill, New York, USA
14. Gerrard, B. (1996), «Competing schools of thought in macroeconomics - an ever-emerging consensus?», *Journal of Economic Studies*, Vol. 23, No. 1, pp: 53 – 69
15. Gibson, H. (2002), «Economic change in Southern Europe: Prospects for convergence», in H. Gibson (ed.), *Economic Transformation, Democratisation and*

- Integration in the European Union. Southern Europe in Comparative Perspective, Basingstoke, Palgrave.
16. Hart, J. (2010), «*How Inflation Works*», The Rosen Publishing Group Inc., New York, USA
  17. International Monetary Fund (2010), «*Balance of Payments and International Investment Position Manual*», 6th Edition, International Monetary Fund, Washington D.C., USA
  18. International Monetary Fund (2012), «*Coping with High Debt and Sluggish Growth*», World Economic Outlook, International Monetary Fund, Washington D.C., USA
  19. Jain, T.R. and Kaur, S.J. (2010), «*Public Finance and International Trade*», V.K. Publications, New Delhi, India
  20. Jain, T.R. and Khanna, O.P. (2009), «*Basic Economics*», V.K. Publications, New Delhi, India
  21. Jain, T.R. and Sandhu, A.S. (2007), «*Macroeconomics*», V.K. Publications, New Delhi, India
  22. Kibritçioğlu, A. (2002), «*Causes of Inflation in Turkey: A Literature Survey with Special Reference to Theories of Inflation*», In: *Inflation and Disinflation in Turkey*, Ed. by Kibritçioğlu, A., L. Rittenberg, and F. Selçuk, Aldershot: Ashgate, pp: 43 – 76.
  23. Mankiw, G.N. (2012), «*Principles of Economics*», 6th Edition, South Western Cengage Learning, USA
  24. Pagel, R.A. and Halperin, M. (1998), «*International Business Information*», The Oryx Press, Phoenix, USA
  25. Riley, S.L. and Colby, P.W. (1991), «*Practical Government Budgeting: A Workbook for Public Managers*», State University of New York Press, Albany, USA
  26. Siebert, H. (2004), «*Germany's Fiscal Policy Stance*», *Kiel Working Paper No. 1196*, Kiel Institute for World Economics, Duesternbrooker Weg 120, Kiel Germany
  27. Tanzi, V. (1993), «*Fiscal Deficit Measurement: Basic Issues*», In: *How to Measure the Fiscal Deficit*, Ed. By Blejer, M.I. and Cheasty, A., International Monetary Fund, Washington D.C., USA

28. Tucker, I.B. (2008), «*Survey of Economics*», 7th Edition, South Western Cengage Learning, USA
29. Tucker, I.B. (2011), «*Macroeconomics for Today*» 7th Edition, South Western Cengage Learning, USA
30. Vinals, J. and Jimeno, J.F. (1998), «Monetary Union and European Unemployment», in the «New Political Economy of EMU», Edited by Frieden, J., Gros, D. and Jones, E., Rowman and Littlefield Publishers Inc., Boston, USA

Ηλεκτρονικές Ιστοσελίδες

1. www.cia.gov (Ιστοσελίδα της κεντρικής υπηρεσίας πληροφοριών – Central Intelligence Agency / CIA των ΗΠΑ)
2. www.worldbank.org (Ιστοσελίδα της Παγκόσμιας Τράπεζας)
3. www.imf.org (Ιστοσελίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου)
4. ekapitalistis.wordpress.com
5. www.statistics.gr (Ιστοσελίδα της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας)
6. www.economist.com (Ιστοσελίδα του βρετανικού πρακτορείου ειδήσεων Economist)